

BİRİNCİ BOLUM

Gisele Dufrene, "Bulunmaz bir ekim ayı..." dedi. Hepsi gülüşüp bunu onayladı. Gri mavi gökten bir yaz sıcaklığı indi. —Herkeste olup da, bende olmayan nedir?— Plaisir de France ve Votre Maison dergilerinin o kusursuz güzel "resimlerine bakarak göz zevklerini okşadılar: Bir lokma ekmek parasına, diyelim ki bir çörek fiyatına satın alınan ve Jean-Charles tarafından bir ton havyar fiyatına yemden düzenlenen bir çiftlik evi; "Ha bir milyon eksik, ha bir milyon fazla umurumda değil" demişti Gilbert. Dominique de krizantemler, patlar, yıldız çiçekleri, sarmaşık gülleri "Ile-de-France" dakilerin en güzelleri olsun istemişti. Çimen yeşili, mavi, mor koltuklar ve paravana insanın gözüne çarpıyordu. Ne büyük cüret! Bardaklarda buzlar şıngırdıyordu. Siyah pantolonu ve parlak gömleği içinde incecik duran, yarı beyaz yarı kumral saçlarıyla arkadan otuz yaşında gösteren Houdan, Dominique'in

elini öptü ve "Dominique, kimse sizin gibi konuk ağırlayamıyor" dedi. (Tam aynı anda, tamamen ayrı, tıpatıp eş bir başka bahçede, biri şunları söyledi ve aynı gülümseme bir başka yüzde belirdi: "Ne kadar güzel bir pazar!" Neden düşünüyorum ki bunu?)

Güneş, meltem, ızgara, kalın bonfileler, salata, meyva ve şaraplar, kısacası her şey kusursuzdu. Gilbert yolculuk öykülerini ve Keya'da yaptığı avları anlattı, sonra da, yerine koymam gereken daha altı parça var, diyerek Japon oyununa;daldı. Laurence, bir tür zekâ testi olan kılavuz oyumum oynamalarını teklif etti, hepsi buna büyük ilgi duydu. Kendi şaşkınlıklarına, birbirlerinin haline-gülmeye bayılırlardı, Laurence kendini çok yıpratmıştı, onun için de şimdi bitkindi; zaman zaman ruhsal bunalım geçiriyorum diye düşündü. Louise bahçenin uzak bir köşesinde kuzenleriyle oynuyor, Catherine ise, ağır ağır yanan şöminenin önünde, halıya uzanmış kitap okuyan tüm mutlu küçük kızlar gibi, bir şey okuyordu: Don Quichotte. Geçen hafta Quentin Dur--loard'ı okumuştı, ama gece onu ağlatan bu değildi. Öyleyse neydi? Loise heyecanla: "Anne, Catherine'ih bir derdi var, gece ağlıyor" demişti. Oysa öğretmenlerini seviyordu ve okulda yeni bir kız arkadaş edinmişti. Sağlığı yerindeydi ve evde ise herkes çok neşeliydi.

"Dufrene "gene yeni bir slogan mı arıyorsun?" diye sordu.

"insanları, duvarları tahta panolarla, kaplama-

10

ya ikna etmeliyim."

Ne garip! Ortalıktan kaybolduğu zaman, slogan aradığını sanıyorlardı. Çevresinde, Jeanne Texcier'nin başarısız intiharından söz ediliyordu. Dominique, sol elinde bir sigara, sağ eli sözünü kesecekleri önlemek istercesine havada, o güzel ve etkili sesiyle "Jeanne öyle zeki değildir, mesleğinde yükselmesini sağlayan kocasıdır; ama doğrusu, Paris'in en gözde kadınlarından olup da, basit bir işçi kız gibi de davranılmaz" dedi.

Tamamen ayrı, tıpatıp eş bir başka bahçede biri şöyle söylüyordu: "Dominique Langlois mi? Gilbert Mortier sayesinde mesleğinde yükseldi." Bu haksızlık; 45'de radyonun arka kapısından girdi, kendine engel olmak isteyenleri çiğneyerek, essek gibi çalışıp bileğinin gücü

ile bugünkü durumuna geldi. Neden insanlar birbirlerini böylesine didik didik etmekten zevk alırlar? Annemin çıkarı olduğu için Gilbert'e kancayı taktığını düşünüyorlar. Gisele Dufrene de bunu düşünüyor. Annem bu evi, bu yolculukları, o olmasaydı zor bulurdu; bu tamam. Ama Gilbert'in ona verdiği başka bir şey de var , babamı terk ettikten sonra iyiden iyiye şaşırılmış kalmıştı. (O zaman babam, evde vicdan azabı çeken biri gibi dolanıp duruyordu. Marthe'in evlenmesinden hemen sonra Dominique çekip gitmişti.) Onun bugün kendine güvenen bir kadın olması, Gilbert'in sayesinde. (Elbette denilebilir ki.....)

Hubert ve Marthe, ormandan kolları kocaman yaprak demetleriyle dolu olarak döndüler.
Mart-

•11

he, başı arkada, dudaklarında donup kalmış bir gülümseme, uçar adımlarla geldi: Tanrı aşkından sarhoş olmuş bir azize; inanç sahibi olduktan sonra yaptığı rol bu. Mavi ve mor yastıklara oturdular. Hubert, "Kocamış çubuğum" dediği Fransa'da bunu böyle adlandıran son kişi olduğu kuşkusuz — piposunu yaktı. Hele onun o çarpık gülüşü ve şişmanlığı... Yolculuğa çıktığı zaman siyah gözlük takar. "Nereye gittiğimi bilmeden yaptığım yolculuklara bayılırım". Çok iyi bir dişçi olup, boş zamanlarını at yanşlarındaki ilk uçlüyü büyük bir dikkatle incelemeye ayırır. Mart-he'm kendi kendini tatmin etmek için yarattığı şeyleri anlıyorum.

"Yazın Avrupa'nın hiçbir plajında uzanacak yerden fazlası bulunmaz; ama, sizi kimsenin tanımadığı Bermuda'da, bomboş, gözün alabildiğine uzayıp giden plajlar vardır," dedi Dominique.

"Yani, küçük sevimli bir köşe," dedi Laurence.

Gisele, "Ya Tahiti? Tahiti'ye niçin bir daha gitmediniz?" diye sordu.

"1955'de Tahiti iyiydi. Şimdi Saint Tropez'den beter. Öyle adi, öyle adi ki...."

Yirmi yıl önce de babam, Floransa'ya, Grana-da'ya gitmeyi teklif ettiğinde, "oralara herkes gidiyor, öyle adi ki..." derdi Dominique. Dördü bir arabaya dolmuş, yolculuk yapan Güngörmüşler Ailesi!.. Babam, italya ve Yunanistan'da dolaşır, biz de Dominique'in o zamanlar lüks ve kibar bulduğu yerlere sayfiyeye giderdik. Şimdi ise

12

güneş banyosu yapmak için Atlantik'i aşıyor. Noel'de, Gilbert onu Balbek'e götürecektik...

"Brezilya'da, bomboş, çok güzel plajlar varmış sözde," dedi Gisele. "Brezilya'ya bir kaçamak yapılabilir. Öylesine görmek istiyorum ki orayı!"

"Ooo, hayır! dedi Laurence. Zaten Paris'in tüm çevresinin hali içler acısı; bir de bunun tıpatıp benzeri, kocaman bir kent düşün!"

Dominique "babam gibi sen de geçmişe bağlısın," dedi.

"Kim değil ki," dedi Jean-Charle." insanlar füze ve makineleşme devrinde hâlâ ondokuzuncu yüzyıl kafası taşıyor.

Dominique "ben öyle değilim," dedi.

Gilbert söylediğine inanmış bir sesle (daha çok abartılmış bir biçimde; sözleriyle kendisi • arasında her zaman bir mesafe bırakır.) "Sen her zaman aykırısındır," dedi.

"Herhalde, kentin yapımında çalışan işçiler de benim gibi düşünüp, tahta evlerin' bırakmak istememişlerdi."

"Laurence'cığım, başka çareleri yoktu," dedi Gilbert. "Brezilya'daki kiralar gelirlerinin çok üstünde."

Yaptığı ukalâlıklar için özür dilercesine, hafiften dudağını büzerek gülümsedi.

Dufrene "Brezilya bugün çok demode," dedi. "Hâlâ öyle bir mimarisi var ki, dam, kapı, duvar, baca hepsi ayrı ayrı seçilebiliyor. Şimdi gerçekleştirilmek istenen ise, her ögesi çok değerli olan sentetik ev: Orada dam duvarla karışır

13

ve avlunun ortasına doğru iner."

Laurence, yine aptalca bir söz ettiği için kendi kendine kızar. Bilmediği şeylerden söz etmek, insanı bu hallere düşürür işte... Matmazel Ho-uchet, bilmediğiniz konuda hiç konuşmayın, derdi. Ama böyle de olunca hiç ağız açmamak gerek. Laurence sustu ve Jean-Charles'ın anlattığı geleceğin kentini dinledi. Gözleri ile göremeyeceği bu geleceğin harikaları onu sonsuz sevindirdi. Bugünün insanının ortaçağ insanından, onun da tarih öncesi insandan birkaç santim daha uzun olduğunu öğrenmek çok hoşuna gitti. Onlar bu konularla böylesine ilgilendikleri için şanslılar. Bir kez daha ve hep aynı hararetle, Dufrene ve Jean-Charles mimarideki bunalımın tartışmasını yapıyorlardı.

"Evet, kredi bulmak gerek," dedi Jean-Charles. "Ama başka yollarla, ikna gücünü yadsıamak, tarih ile çelişkiye düşmek demektir."

Kimse cevap vermedi; sessizlik içinde Mart-he'n sesi yükseldi: "Tüm ülkeler silahsızlanma konusunda anlaşsalar! VI. Paul'un son çağrısını okudunuz mu?"

Dominique sabırsızca sözünü kesti: "Tam yetkili kişilerin bana söylediklerine göre bir savaş patlak verirse, insanlığın bugünkü duruma gelmesi için yirmi yıl yeterliymiş."

Yerleştireceği dört parçası daha kalan Gilbert başını kaldırdı: "Savaş olmayacak. Kapitalist ülkelerle, sosyalist ülkeler arasındaki mesafe yakında ortadan kalkacak. Çünkü şu anda yir-

14

minci yüzyılın en büyük devrimi yaşanıyor. Meydana getirmek sahip olmaktan çok daha önemlidir.

Öyleyse, silahlanmaya bu kadar para harcama neden, diye düşündü Laurence. Fakat Gilbert buna verilecek yanıtı bilir, Laurence da kendisi ile alay edilsin isetemezdi. Zaten Jean-Charles cevap verdi: Bombasız tarih düşünülemez. Ne demek istedi acaba bununla? Herhalde felâket olurdu, herkesin canı sıkılıverdi.

Gilbert, Laurence'a nazikçe dönerek: "Cuma'ya geliyorsunuz değil mi? Yeni Hi-Fi setimi size dinletmek istiyorum.

Dominique "Yugoslavya kralı Alexandre'ın ve Kerim Han'mkinin eşi," dedi.

Gerçekten harika," dedi Gilber. "Onu dinledikten sonra, başka, sıradan bir pikapta müzik dinlenilmez."

"Öyleyse onu hiç dinlemeyeyim, çünkü müziği severim." (Yalan. Gülünç olmak için söyledim bunu.)

Jean-Charles çok ilgilenmiş gözüksü:

En az ne kadar para saymak gerek?" Böyle güzel bir Hi-Fi'ye sahip olabilmek için?

"Bir mono tesisat için en azından... en azından üç yüz bin eski frank vermen gerek. Ama bunun benim dediğimle ilgisi yok."

"Şöyle iyi bir şey almak için, herhalde bir milyonu gözden çıkarmalı," dedi Dufrene.

"Bak: iyi bir mono altı yüzbinle bir milyon arası tutar; stereo istersen iki milyon frankı gözden

15

çıkart. Beni dinlersen, kötü bir stereo yerine bir mono daha iyidir, derim, iyi bir amplifikatör beş yüz bin frank kadar tutar."

"Dufrene benim dediğim gibi, en azından bir milyon ister," dedi göğüs geçirerek.

"Bir milyonu daha aptalca harcama yollan da var," dedi Gilbert.

Jean-Charles Laurence'a "eğer Vergne, Ro-ussillon işini başarır, böyle bir pikap armağan ederiz kendimize," dedi Dominique'e dönerek:

"Roussillon'da yaptırmakta olduğumuz toplu dinlenme konutları için şahane bir fikri var," dedi.

Dufrene, "Vargne'nin çok güzel fikirleri var ama, çoğu kez gerçekleşemiyor, dedi.

"Gerçekleşecekler. Onu tanıy mısın?" diye sordu Jean-Charles, Gilbert'e. "Onunla çalışmak çok zevklidir; tüm atölye coşku içindedir; orada uygulama yapılmaz, yaratılır."

"Kuşağının en büyük mimarı," diye söze girdi Dominique. "Şehirciliğin en ileri öncüsü."

"Monnod'un yanında çalışmayı yeğ tutarım," dedi Dufrene. "Orada yaratılmıyor, uygulanıyor fakat daha da çok kazanılıyor." Hubert ağzından piposunu çıkararak:

"Bu da bir görüş," dedi. Laurence annesine gülümseyerek ayağa kalktı:

"Birkaç yıldız çiçeğinizi çalabilir miyim?"

"Tabii." Marthe da ayağa kalktı ve kızkardeşi ile birlikte

uzaklaştı.

16

"Çarşamba günü babamı gördün mü? Nasıl, iyi mi?"

"Evindeyken her zaman neşeli. O gün, değişiklik olsun diye, Jean-Charles ile tartıştı." "Jean-Charles da babamı anlamıyor" Marthe göğre bir göz atarak: "Diğer. insanlardan öylesine ayrı ki, babam kendi yönünde doğa üstlüğe ulaşıyor. Müzik, şiir onun için bir dua."

Laurence yıldız çiçeklerine eğildi; canını sıkıyordu bu tür sözler. Tabi onda, bende ve başkalarında olmayan bir şey var (ama onlarda olup da bende olmayan ne?) Pembe, kırmızı, turuncu, san renkteki nefis yıldız çiçeklerin avucunda sımsıkı tutuyordu. .

"Ne güzel bir gün, değil mi yavrularım? diye sordu Dominique.

"Çok güzel," diye atıldı Marthe.

"Çok güzel," diye tekrarladı, Laurence. Gün batmak üzereydi, eve döneceği için canı sıkının değildi. Duraksıyordu. Son dakikaya kadar bekledi; annesine bir şey sormak, onu on beş yaşındaykenki kadar tedirgin ediyordu:

"Sana bir şey soracaktım....

"Ne ola ki?" dedi soğuk bir sesle Dominique.

Serge konusunda Üniversiteyi bırakıp televizyon ya da radyoda çalışmak istiyor.

"Bu işle seni" baban mı görevlendirdi.

"Babamda, Bernard ve Georgette'e rastladım."

"Nasıllar? Hâlâ büyük aşk mı yaşıyorlar?"

"Oh! Hemen şöyle azıcık gördüm."

17

1

"Babana kesin olarak söyle, iş bulma kurumu değilim. Benden böylesine yararlanmayı denemek, biraz aşın bir davranış gibi geliyor bana. Ben kimseden bir şey beklemedim."

"Babama, yeğenine yardım etmek istiyor diye, kılamazsın herhalde," dedi Marthe.

"Ona kızdığım şey, kendi kendine bir şey ya-pamamasıdır." Dominique eliyle karşı koyacaklara set çekip: "Dından olup manastıra girseydi, onu anlardı." (Yok daha neler diye düşündü La-urence.) Ama o ortada kalmayı yeğledi.

Dominique onu büyük bir avukat sanıp evlenmişti ama, mecliste yazı işleri yöneticisi olarak kalmasını affedemiyordu. "Çıkışı olmayan bir yol" derdi.

"Geç oldu, yukarı çıkıp da biraz elimi yüzümü düzelteyim," dedi Laurence.

Babasına söz söylemesine dayanamıyordu; onu savunmak ise, daha kötü olacaktı. Onu her düşündüğünde, kalbi burulur, bir tür pişmanlık duyardı. Nedeni yok ama, annesinin tarafını hiç

tutmadı.

"Ben de çıkıyorum, üstümü değiştireceğim," dedi

Dominique.

"Ben çocuklarla ilgilenirim," dedi Marthe. Rahat: Azizelik yoluna girdiğinden beri, ne kadar angarya iş varsa sahip çıkıyor. Bundan öylesine zevk alıyor ki, insan hiç çekinmeden üstüne her

işi, yıkabilir.

Annesinin oldukça güzel, ispanyol stili döşenmiş odasında, saçlarını tararken, son bir güçle:

18

"Cidden Serge için bir şey yapamaz mısın?*" diye sordu Laurence.

"Hayır."

Dominique aynaya yaklaştı.

"Halime bak! Benim yaşımda, bütün gön çalışıp, her akşam da dışarı çıkan bir kadın, hapı yutmuş bir kadındır. Biraz uyumam gerekecek."

Laurence aynada annesine dikkatle baktı. Yaşlanmakta olan bir kadının, kusursuz ve ideal görüntüsü vardı orada. Yaşlanan bir kadın... işte bu görüntüyü reddediyordu Dominique. ilk kez kendini kapıp koyuveriyordu. Hastalık, yediği darbeler, hepsi üst üste gelmişti. Ansızın paniğe kapılıp:

"Bir gün yetmiş yaşına geleceğimi aklım almıyor," dedi.

"Hiç bir kadın senin gibi formunu koruyamaz," dedi Laurence.

"Vücudumu iyi, kimseninkine imrenmiyorum, ama şuna bak."

Gözlerini, boynunu gösterdi. Kuşkusuz kırkında değildi artık.

"Yirmi yaşında değilsin elbette," dedi Laurence. "Ama pek çok erkek, görmüş geçirmiş kadınları yeğler. Kanıt istersen, işte Gilbert..."

"Gilbert... Onu elimde tutmak için, canımı dişime takıp her akşam çıkıyorum. Yoksa bana sırt çevirebilir;"

"Yok canım!"

Dominique sırtına Balanciaga tayyörünü geçirdi. Asla Chanel giyilmez; dünyanın parasına bit

19

pazarından giyinmiş gibi oluyor insan, diye

mırıldandı:

"Şu namussuz Marie-Claire ayrılmamak için direniyor: Canımı sıkmaktan hoşlandığı için." "Belki sonunda razı olur." Marie-Claire de, şu namussuz Dominique diyordur, kuşkusuz. Lucile de Saint-Chamont zamanında, Gilbert hâlâ karısı ile oturuyordu; ayrılması söz konusu bile değildi. Çünkü Lucie'in kocası ve çocukları vardı. Onu Marie-Claire'den ayrılmaya Dominique zorlamıştı; eğer Gilbert bunu kabul ettiyse, kuşkusuz işine geldiği içindi. Ne olursa olsun, Laurence annesini hain buluyordu.

"Şunu bil ki, Gilbert'le ortak bir yaşantının pek çok sakıncaları olabilir, çünkü özgürlüğünü seviyor."

"Ya sen? Sen de özgürlüğünü seviyorsun"

"Evet."

Dominique üç parçalı aynasının önünde dönüp gülümsedi. Gerçekten, Verdelet'lere gitmekten çok hoşlanıyordu; bakanlar onda saygı uyandırıyor. Ne kadar kötüyüm dedi Laurence. O annesiydi ve ona karşı bir sevgi duyuyordu. Fakat, o aynı zamanda da bir yabancıydı. Aynada dönen görüntülerin arkasında kim saklıydı? Belki de hiç kimse.

"Senin işler yolunda mı?"

"Çok iyi. Başarıdan başarıya koşuyorum."

"Küçükler?"

"Gördüğün gibi serpilip büyüyorlar."

Dominique, ilke olarak soru sorar, fakat, Lau-rence'ın can sıkıcı, ya da sadece ayrıntılı olarak verdiği, yanıtlarını da patavatsızlık kabul ederdi.

Bahçede Jean-Charles, Gisele'in koltuğuna-eğilmişti. Her ikisininde hoşuna giden küçük bir flört (sanırsam Dufrene'in de); ikisinin de arzulamadığı bir serüven deneyebilecek gibi bir tavır takınmışlardı birbirlerine. (Ya deneseler? Öyle sanıyorum ki, umursamazdım. Öyleyse kıskançlık olmaksızın aşk olabiliyor.)

"O halde Cuma için size güveniyorum," dedi Gilbert. "Siz olamayınca eğlenilmiyor."

"Daha neler!"

"Emin olun."

Sanki aralarında özel bir bağ varmışçasma, La-urence'ın elini hararetle sıktı; işte, bunun için herkes onu sevimli buluyor:

"Cumaya görüşürüz."

insanlar Laurence'la birlikte olmayı ısrarla isterler; evine de koşarak gelirlerdi. Laurence ise bunun neden böyle olduğunu bir türlü anlayamazdı.

"Nefis bir gün," dedi Gisele.

"Paris'teki şu yaşantıdan sonra, böyle bir dinlenme kaçınılmaz bir ihtiyaç", dedi Jean Charles.

Gilbert "mutluluk gerekli." dedi.

Laurence kızlarını arka koltuğa yerleştirdi, kapıları kilitledi, kendi de Jean-Charles'in yanına oturdu. Dufrene'in Citroen'inin peşi sıra küçük yola doğru yöneldiler.

"Gilbert'in böylesine iddiasız kalabilmiş olma-

sı, şaşılacak şey," dedi Jean-Charles. "Sorumluluklarım ve yetkisini düşün; buna karşılık en ufak bir gururlanma belirtisi yok."

"Umursamıyor."

"Onu sevmemen doğal, ama şimdi haksızlık

etme."

"Yok hayır, onu pekâlâ seviyorum."(Seviyor mu? Sevmiyor mu? Herkesi seviyor.) Gilbert'in uzun uzadıya gevezelik etmediği gerçek diye düşündü. Fakat, herkes onun, dünyanın iki büyük elektronik aygıtlar şirketinden birini yönettiğini ve ortak pazarın yaratılmasındaki rolünü

biliyor.

"Gelirini merak ediyorum," dedi Jean-Charles.

"Her halde sınırsızdır."

"Bu kadar paraya sahip olmak beni ürkütürdü."

"Akıllıca kullanıyor."

"Evet,"

Garip; Gilbert yolculuklarını anlattığında çok eğlendiriyor insanı. Bir saat sonra ise, anlattıklarından elle tutulur bir şey kalmıyor.

"Gerçekten iyi değerlendirilmiş bir hafta sonu oldu!"

"Gerçekten iyiydi."

Ve tekrar Laurence kendi kendine, onlarda olup, bende olmayan ne, diye sordu. Oh! Merak etmemeli; sol tarafından kalkıp, hiç bir şeyden zevk almadığı günler olur insanın. Laurence'ın alışık olması gerek. Ama herşeye rağmen, herkes kendi kendine sorar durur. Neyim var ki? An-

22

sızın, kayıtsız olur, uzaklaşır, sanki onlardan biri değildir artık. Beş yıl önceki bunalımının nedenini ona anlatmışlardı; bu tür bunalımı pek çok kadın geçirir. Dominique bunun üzerine, Laurence'a, evden uzaklaşıp çalışmasını öğüt-lemiştir. Jean-Charles çok para kazandığını gördüğünde, buna razı oldu. Şimdi bir ruhsal çöküntü için, artık neden yok. Her zaman önümde iş, çevremde insanlar var; yaşantımdan hoş-nutum. Hayır, hiçbir tehlike yok. Bu sadece ruhsal bir sorun. Eminim ki, başkaları da çoğu kez bu duruma düşer ama, abartıp önemsemezler. Çocuklara dönerek:

"iyi eğlendiniz mi tatlılarım?" dedi.

"Oh! Evet" dedi, Louise atılarak.

Açık pencereden içeri dökülmüş yaprakların kokusu giriyordu. Çocukluğundan kalma bir gökte yıldızlar parladı ve Laurence ansızın kendini çok, çok iyi hissetti.

Ferrari onları geçti, ince eşarblı rüzgârdan uçuşan Dominique elini salladı. Gerçekten havalı bir kadın. Gilbert'e gelince, hiçde elli altı yaşın adamı değil. Gerçek bir çift. Kısacası, Dominique belirli bir göreve sahip olmak için direnmekte haklıydı.

"Birbirlerine çok yaklaşıyorlar, yaşlarına göre güzel bir çift" dedi Jean-Charles.

Bir çift. Laurence, Jean-Charles'ı inceledi. Arabada, onun yanında olmak hoşuna gitti. Jean-Charles dikkatle yolu izliyordu; Laurence da onun profiline, on yıl önce onu çok fazlasıyla heyecanlandıran ve hâlâ da etkileyen profiline,

23

baktı. Yüzüne bakınca Jean-Charles tamamen- eskisi gibi değil —kendisi onu artık öyle görüyor— Zeki ve enerjik bir yüzü var, fakat bilmem nasıl söylemeli, tüm yüzler gibi onunki de kalıplaşmış. Loşlukta profilden gözleri daha dalgın, ağzı ise daha belirsiz gibi gözüküyordu. Onbir yıl önce de ona böyle gözüküyordu işte; yanında bulunmadığı anlar ve kimi kez da arabada yanyana giderlerken, ona bu şe-kilde gözükmeye devam ediyordu. Susuyorlardı. Sessizlik bir ortak bağı anırtıyor ve kelimeler içtene çok derin bir uyum sağlıyordu. Belki de bir hayal. Yallar tekerlekler altında eriyip gider-"ten, varakta r uyurlarken, jean-Charles susmuşken, Laurence bunun böyle olduğuna inanmak istiyordu.

Az sonra, Laurence masasının başına oturduğunda, tüm kaygı ve korku yok olmuştu. Sadece biraz yorgunluk ve açık havanın verdiği bir sersemlik vardı üzerinde. Dominique'in kesin çıkışlarla, "hayal kurup durma, bir şeyler yap" diye bozduğu hayallerine yeniden dalmaya hazırdı; şimdiyse, kendi kendini engelliyordu. Dolma kaleminin kapağını çıkarırken "bu sloganı bulmam gerek" dedi bir mobilyacıya, gömlek-çiye, çiçekçiye güven, mutluluk vadeden ne güzel bir reklâm resmi. Ağaçların tatlı hışırtısı içinde, yaya kaldırımını boyunca yürüyen bir çift, geçerken ideal evden içeri baktılar: Ayaklı lambanın altında oturmuş, sırtında Ankara yününden bir kazak, genç ve yakışıklı bir adam büyük

24

bir dikkatle dergi okuyordu. Genç kadın elinde dolmakalemi masa başında oturuyordu. Kırmızı ve sarı yıldız çiçeklerine uygun (iyi bir rastlantı) siyah, kırmızı ve sarıların uyumu. Biraz önce onları topladığımda canlı çiçeklerdi. Laurence, ellediğini altına çeviren o kralı düşündü. Kızı da madenden, nefis bir bebek olmuştu onun. Kendinin ellediği her şey ise resme dönüşüyordu. Tahta panolarla, kent in celini ormanın tüm şiiiri ile bağdaştırınız. Yapraklar arasından nehirin siyah çalkantısını sekiyordu. Aydınlık bakışı ile kıyıyı araştıran bir gemi geçti. Işık, camları tepeden tırnağa aydınlattı ve ansızın birbirlerine sarılmış aşıkları ortaya çıkardı; bu benim için geçmişin görüntüsüydü; ben ise, onların içerideki odada uyduklarını sandıkları çocuklarla, geleceklerinin tatlı görüntüsüyüm. tşlenilmesi gereken bir konu. O her zaman bir görüntü olmuştu. Çocukluğunun birbirinden çok değişik olaylarıyla etkilenmiş olan Dominique, buna özellikle dikkat etmiş, bütün zekâsı ve o tükenmez enerjisiyle aradaki boşluğu doldurmaya çalışmıştı. (Yırtık ayakkabı giymek, çorapla bir balgama basmak ne demektir bilemezsin. Saçları tertemiz arkadaşlarının birbirlerini dirsekle dürtüp seni süzmelerinin ne demek olduğunu bilemezsin. Hayır elbisedeki bu leke ile sokağa çıkamazsın. Git değiş.) Kusursuz bir küçük kız, başarılı yetişkin, bir genç kız. Öylesine tertemiz, kusursuz, pırlıl pırlıl bir kızdın ki.... derdi Jean-Charles. Her şey temiz, yeni, kusursuzdu: Havuzun

25

mavi suyu, tenis toplarının lüks görüntüsü, pürüzsüz gökteki top top olmuş bulutlar ve köknar ağaçlarının kokusu. Laurence, her sabah penceresinin kepenklerini açtığıında mat kâğıda basılmış çok güzel bir fotoğraf seyrediyordu. Otelin parkında açık renk elbiseler giymiş, yanık tenleri güzel çakıl taşları gibi güneşten parlayan kız ve oğlanlar vardı. Laurence ve Jean-

Charles da açık renk giyimli, yanık tenli ve pırıl pırıl idiler. Ansızın bir akşam, bir gezinti dönüşü, arabanın içinde dudakları birleşmişti; o sarılma ve o baş dönmesi... Bunun üzerine, günlerce ve haftalarca artık bir görüntü değil fakat kan, et, arzu ve zevktim. Eskiden yaşamış olduğum, babamın ayakları dibinde otururken, ya da elini avu-cumda tutarken duyduğum o tatlı rahatlığın daha da bir bilinmeyenini yeniden yaşadım.. On-sekiz aydır, Lucien'le de yeniden aynı şey; damarlarımda ateş ve kemiklerimde o güzel gevşeme. Dudağını ısırıldı Laurence. Ya Jean-Charles bilseydi! Gerçekte, Laurence'la onun arasında değişen bir şey yok. Lucien bir kenarda; ve zaten ona eskisi gibi de heyecan vermiyordu artık.

"Aradığımı buldun mu?"

"Henüz bulamadım."

Kocanın dikkatli bakışı, genç kadının tatlı gülümsemesi. Gülümsemesinin güzel olduğunu çoğu kez söylemişlerdi: Dudaklarında hissediyordu onu. Aradığım sloganı bulmak başlangıçta hep zor olur. Ne kadar klişe eskitildi şimdiye

26

dek ve ne kadar da kaçınılması gereken tuzaklar var. Fakat Laurence mesleğini iyi bilirdi. Ben tahta panolar satmıyorum: Güven, başarı, fazladan da biraz şiir satıyorum. Dominique kâğıttan resimler yapmasını teklif ettiği zaman, öylesine çabuk ve kusursuz başarmıştı ki, sanki doğuştan yetenekliydi. Güvenlik... Tahta, taş ya da tuğladan daha fazla tutuşmaz: Bunu, yangın fikrini-uyandırmadan söylemeli, beceriklilik işte burada.

Ansızın ayağa kalktı. Bu akşam da Catherine ağlıyor mu?

Louise uyuyor, Catherine tavana bakıyordu. Laurence eğildi: "Uyumuyor musun canım? Ne düşünüyorsun?" "Hiçbir şey." Laurence marakla Catherine'e sarıldı. Bu gizlilikler Catherine'in davranışı değildi; o açık sözlü, hatta gevezeydi. "Her zaman bir şey düşünülür. Bana söylemeyi bir dene."

Catherine bir an durakladı. Annesinin gülüm-sediğini görünce karar verdi: "Anne, ihsanlar niçin var olmuştur?"

işte, yalnızca, tahta panoları satmayı düşündüğünüz bir an, çocukların sizi sık boğaz edip, yanıt istediği sorulardan biri. Hemen yanıt-lamalı: "Tatlım, eğer sen var olmasaydın, baban ve ben çok üzülürdük." "Ya siz de olmasaydınız?"

Hâlâ bebekmiş gibi davrandığın şu küçük kızın gözlerinde ne kadar çok kaygı okunuyordu. Niye bu soruyu soruyordu? Onu ağlatan

27

şey, işte buydu.

"Bugün öğleden sonra senin, benim, herkesin varlığından hoşnut değil miydin?"

Catherine bununla pek yetinmiş gibi gözüküyordu. Laurence'ın aklına birdenbire bir fikir geldi:

"insanlar birbirlerini mutlu kılmak için var olurlar," dedi atılarak. Yanıtı pek gururlandırdı kendisini.

Catherine, yüzü asık düşünmeye, daha doğrusu kelimelerini aramaya devam etti:

"Ama, öyleyse niye mutlu olmayan insanlar var?"

Tamam, önemli noktaya geldik.

"Mutsuz insanlar mı gördün? Nerede canım?"

Catherine korkmuş gibiydi ve susuyordu. Nerede? Goya henüz-Fransızca konuşmaya başladı, hem de neşeli. Mahalle zengin: Ne serseri, ne de dilenci var; öyleyse kitapları mı? Arkadaşları mı?

"Mutsuz arkadaşların mı var."

"Yo, hayır."

Sesi içten gibiydi. Louise yatağında kıpırdandı; Catherine'nin uyuma zamanı gelmişti. Görünürde daha fazla konuşacak gibi değildi. Onu ikna etmek için zaman gerekecekti.

"Bak dinle, bunu yarın konuşuruz. Ama mutsuz kişiler tanıyorsan, onlar için bir şeyler yapmaya çalışırız. Hastalara bakılır, iyi edilir, yoksullara para verilir; o kadar çok şey yapılabilir ki..."

"Öyle mi? Herkes için mi?"

28 .

"Bilirsin ki, mutsuzlukları çaresiz kişiler olsaydı, ben her gün ağlar dururdum. Bana her şeyi anlatacaksın ve söz veriyorum çarelerini bulacağız." Catherine'in saçlarını okşadı, "söz veriyorum" diye tekrarladı. "Uyu şimdi yavrucağım."

Catherine kendini yatağın içine bıraktı. Gözlerini kapattı. Annesinin sesi, öpücükleri onu sakinleştirmişti. Ama yarın ne olacaktı? Genellikle Laurence, dikkatsizce verilen sözlerden sakıncıydı. Ama bu sonucusu kadar da düşünmeden verdiği söz asla olmamıştı.

Jean-Charles başını kaldırdı:

"Catherine bana bir düş anlattı," dedi Laurence.

Gerçeği ona yarın söyleyecekti. Bu akşam olmazdı. Niçin? Jean-Charles çocuklarla ilgileniyordu. Laurence yerine oturdu ve araştırmasına dalmış gibi yaptı. Bu akşam olmazdı. Sonra Jean-Charles, hemencecik, beş altı yanıt buluverirdi. O yanıt vermeden, Laurence kendiliğinden anlamak istiyordu. Sıkıntısı neydi? Ben de onun yanında ağlardım: Hem de ne çok ağlardım, belki şimdi onun için hiç ağlayamıyorum. Matmazel Houchent, "tüm bu ölümlerin boşa gidip gitmemesi bize bağlı" derdi, inanırdım ona. O kadar çok şey söylerdi ki: insanlar içinde insan olmak! Kanserden öldü. insanların soyunu tüketme, Hiroşima: 45'de,

onbir yaşındaki bir çocuğun kendini dağıtması için nedenler vardı. Hatta, Laurence, bir hiç için böylesine korkunç

29

şeyler yapılmasını olanaksız görmüş, Tanrı'ya herşeyin karşılığı olan bir yaşantıya inanmayı denemişti. Dominique çok akıllıca davranmıştı ~ bu konuda. Bir papazla konuşmasına izin vermiş, hatta ona akıllı birini de bulmuştu. Ama bu 45'de doğaldı. Fakat bugün, benim onbir yaşındaki kızım, eğer hıçkırıyor, bunda kusurlu olan benim. Dominique bana bir psikolog salık verebilir. Catherine çok fazla okuyor, tam olarak da ne okuduğunu bilmiyorum; zamanım olmuyor, olsa bile kelimelerin anlamı, benim için başka, onun için başka.

"Düşünebiliyor musun? Bizim yıldız topluluğumuzda bile, canlı varlıkların bulunduğu yüzlerce gezegen var!" dedi Jean-Charles dergisine düşünceli, düşünceli vurarak. "Kümesine kapatılmış, onu da tüm evren sanan tavuklara benziyoruz."

"Yeryüzünde bile küçücük bir çemberin içine

kapanıp kalmışız, ona bakarsan!"

"Bugün artık öyle değil. Basın, yolculuklar, televizyon ve yakında mondovizyon sayesinde, tam bir gezegen düzeyi yaşanıyor. Yanlış olan, gezegeni tüm evren sanmaktır. 85 yılında güneş sistemini keşfetmiş olurlar... Bu senin hayaline bir şeyler demiyor mu?"

"Doğrusu hayır."

"Hayal gücün yok"

Bir üst katta oturanları bile tanımıyorum, diye düşündü Laurence. Karşıdakilere gelince, onlar konusunda epey bilgi sahibiydi, aradaki bölme

30

sayesinde: Banyoda su akar, kapılar çarpılır, radyodan şarkılar ve Bananla reklâmları yükselir, koca karısını azarlar, o gittikten sonra da, karısı oğullarını... Ya binanın üçyüz kırk dairesinde, ve Paris'in diğer evlerinde neler oluyordu? Pub-linfde, Lucien'i, biraz Mbna'yı, birkaç çehreyi ve birkaç ismi tanıyordu. Aile ve dostlar: Ufak, kapalı bir düzen ve erişilemeyen bütün düzenler. Dünya her yerde ayrı ve oraya girme olanağı da yok. Ama bununla beraber o Cathe-rine'in yaşantısına sızdı girdi ve onu korkutuyor. Catherine'i ondan korumam gerek. Ona, mutsuz kişilerin bulunduğunu nasıl kabul ettirmeli? Bir gün onların da mutlu olacaklarına nasıl inandırmak?

"Uygun yok mu?" diye sordu Jean-Charles. Bu akşam aklıma hiçbir şey gelmeyecek, inat edip oturmak boşuna. Kocasına bakarak onun gibi gülümsedi.

"Var"

Gece teraneleri; banyoda neşe ile akan suyun gürültüsü, yatakta sarı tütün ve lavanta kokan pijama ve bu arada Jean-Charles sigarasını içerken, Laurence'ı günün dertlerinden sıyrıp kurtaran duş. Çarçabuk yapılıveren bir makyaj temizliği. İnce geceliğini sırtına geçirdi ve

hazırdı. (Eşsiz buluş, şu sabahları dış fırçalarken yutulan hap: Diğer zımbırtıları kullanmak hiç hoş eğildi.) Beyaz çarşafın serinliğinde geceliği vücudundan kayd, başının üzerinde uçuverdi; çıplak bir vücudun sevgisine bırakıverdi La-

31

urence kendini. Okşayışların verdiğiz haz. Haşın ve hoşı giden zevk. On yıllık bir evlilik sonunda, tam bir fiziksel uyuşma; evet ama, yaşantının rengini değiştirmeyen bir uyuşma. Aşk da pürüzsüz, sağlıklı, alışılâgelen bir şeydi. "Evet, resimlerin çok hoş" dedi Laurence. Mono gerçekten yetenekli. Laurence açtığı kampanyalarda, onun yarattığı, küçük gülünç adam tipini kullanıyordu. Firmanın en iyi değerlendiricisi olan Lucien de, biraz fazlaca kullandığını söylerdi.

"Ama," dedi, "Mona, o yaratığına benziyor: inceden inceye sinsi, tatlı — sert ve zarif

"Lucien ne diyor biliyor musun? Mizahta aşırıya kaçmamalı. Bu durmda — tahtanın pahalı olduğu doğru, renkli resim daha iyi yansıtır

düşünceyi."

Laurence, isteğine uygun olarak yapılmış resimlerden iki tanesini aldı: Biri, yosunları, şatafatlı ve gösterişsiz parlaklığa sahip yaşlı gövdeleri, gizleri ile bir ulu ormandı; diğeri tahta panolarla döşenmiş bir odanın ortasında, ince, uçuşan giysileri içinde gülümseyen bir kadındı.

"Pek zevksiz buluyorum onları," dedi Mona.

"Zevksiz ama göz dolduruyor."

"Sonunda içimi dökceğim: Burada resmin değeri yok, her zaman fotoğrafı yeğ tutuyorsunuz."

Mona taslaklarını topladı ve merakla sordu:

"Lucien'le aranız nasıl? Artık onu görmüyor musun?"

"Yoo, görüyorum."

32

"Artık benim yardımımı istemiyorsun." "Tekrar intiyacım olacak sana."

Mona bürodan çıktı, Laurence da resmi tamamlayacak yazıyı incelemeye koyuldu, îçi rahat değildi. Alayla "işte, çalışan kadının içler acısı hali", dedi. (Çalışmadığı zaman kendini daha da içler acısı buluyordu.) Evde sloganlar arıyor. Büroda Catherine'i düşünüyordu. Üç gündür de ondan başka düşündüğü hiçbir şey yoktu.

Catherine'le yaptığı konuşma uzun sürmüş ve karışıkça olmuştu. Laurence onu hangi kitabın, kimin etkilediğini merak ediyordu; çünkü Cat-herine, mutsuzluğun ortadan nasıl

kaldırılabilceğini öğrenmek istiyordu. Laurence yaşlı ve yoksullara, toplumsal yardım görevlilerinin yardım ettiğinden söz etti. Hastaları iyileştiren doktor ve hastabakıcıları anlattı.

"Doktor olabilir miyim?"

"Elbette, iyi çalışmaya devam edersen."

Catherine'in yüzünde bir aydınlanma oldu; onun geleceği üzerine konuştular. Catherine çocukları iyi edecekti; annelerini de tabii, ama özellikle çocukları iyi edecekti.

"Sen, sen ne yapıyorsun mutsuz kişiler için?"

Oyun oynamayan çocukların o katı bakışı.

"Hayatımızı kazanmak için babana yardım ediyorum. Benim sayemde okuyabilecek ve hastalan iyi edeceksin."

"Ya babam?"

"O da evi olmayan insanlara ev yapıyor. Bu da onlara bir tür yardım etme. Anlıyorsun değil

33

mi?"

Korkunç yalan. Ama hangi gerçeğe başvuralabilirdi ki? Catherine şaşırıp kalmıştı. Niye herkese yiyecek verilmiyordu? Laurence yeniden soru sormaya başladı ve sonunda küçük kız afişlerden söz etti. Belki en önemli konu olduğu için, belki bir başka şeyi gizlemek için böyle davranıyordu.

Bununla beraber, belki de afiş gerçekten bir açıklamaydı. Resmin gücü... "Dünyanın üçte ikisi aç" ve kocaman gözleri, korkunç bir gizliliği saklayan ağzı ile bu çocuk başı ne güzeldi. Bu benim için bir belirti: Açlıkla yapılan uğraşın belirtisi. Catherine, yaşıtı aç bir oğlan çocuğu gördü her halde. Hatırlıyorum, büyükler bana ne kadar duygusuz gelirlerdi! Fark etmediğimiz ne kadar çok şey var; yani fark ediyoruz, fark ediyoruz ama aldırmayıp geçiyoruz; çünkü, üzerinde ısrar etmenin faydasız olduğunu biliyoruz. Suçlu vicdan neye yarar? Bu konuda, ilk kez babam ve Je-an-Charles aynı kanıdalar. Şu üç yıl önceki eziyet olayı beni hemen hemen hasta ettiydi: Neden? insan Dünyanın kötülüklerine alışmak zorunluğunda ama, öyle de çok var ki: Patlayıncaya dek tıkanlar, kesip biçmeler, linçler, çocuk düşürmeler, intiharlar, terk edilmiş zavalı çocuklar, ölüm evleri, tutsak katliamları, manevi baskılar; bunları sinemada, televizyonda görüyor ve geçiyor insan. Bir gün bunlar ortadan kalkacak ama, bu bir zaman sorunu. Yalnız, çocuklar şimdiki zamanı yaşıyorlar ve kendilerini savun-

34

madan da yoksunlar.

"Çocukları düşünüp, duvarlara böyle resimler asmamalı," dedi Laurence. Ne bayağı bir düşünce. Bayağı: Onbeş yaşımın bir kelimesi, Fakat ne anlamı var? Benimki kızını savunmak isteyen bir annenin doğal tepkisi.

"Bu akşam baban sana her şeyi anlatır" diye sözünü tamamladı Laurence. On buçuk yaş; bir kız çocuğu için biraz annesinden uzaklaşıp, babasına yakınlık duyduğu devre. Hem o, benimkinden daha çok inandırıcı kanıtlar bulur, diye düşündü.

İlk başta, Jean-Charles'ın ses tonu biraz rahatsız etti Catherine'i. Ne tam alaycı, ne de iddialıydı: Babacaydı sesi. Daha sonra çok inandırıcı bir konuşma yaptı. Şimdiye dek dünyanın çeşitli noktalan birbirinden uzaktaydı ve in- sanlar başlarının çaresine nasıl bakacaklarını iyice bilemediklerinden bencildiler. Bu afiş, değişmesini istediğimiz, işte bu şeylerin bir kanıtı. Şimdi artık eskisinden daha çok yiyecek elde ediliyor, zengin ülkelerden yoksul ülkelere kolayca gönderilebiliyor: Örgütler bununla ilgileniyor. Jean-Charles, her geleceği hatırladığında olduğu gibi, duygusallaşmıştı: Çöller, buğday, sebze, meyva ile kaplanmış, tüm topraklar "vado-lunmuş topraklar olmuştu". Süt, domates, pirinç, portakala gark edilmiş tüm çocuklar gülüyorlardı. Catherine büyülenmişçesine dinliyordu; bayram havasına bürünmüş tarlaları, sebze bahçelerini görüyordu.

35

"On yıl sonra üzgün kimse kalmayacak mı?" "Bu söylenemezse de, herkes yiyecek bulacak; tüm dünya çok daha mutlu olacak." Bunun üzerine içlenmiş bir sesle: "On yıl sonra doğmayı çok isterdim", dedi. Jean-Charles güldü. Kızının gelişmiş olmasından da gurur duyuyordu. Onun göz yaşlarını pek önemsemiyor, okuldaki başarısı ona yetiyordu. Çocuklar çoğu kez altıncı sınıfta ne yapa-caklarını şaşırırlar; fakat Catherine'in Latince hoşuna gidiyor, tüm dallardan da iyi not alıyor. "O esaslı biri olmalı" der bana Jean-Charles. Evet ama kim? Şimdilik, o üzgün bir çocuk ve ben onu nasıl avutacağımı da bilemiyorum.

İç telefon çaldı. "Laurence? Yalnız mısın? —Evet —Gelip bir merhaba diyeceğim." Gelince bana sitem edecek diye düşündü Laurence. Tatil dönüşünden beri onu ihmal ettiği de doğru. Evi düzenleyip açmak, Goya'ya haber vermek gerekirdi. Loise bronşit olmuştu. Publinfte geleneksel olarak yapılan ve eşlerin hiçbirinin kabul edilmediği bayramdan bu yana on sekiz ay geçmişti. Beraberce çok çok dans etmişlerdi — iyi dans ediyordu— öpüşmüşler ve mucize tekrarlanmıştı: Damarlarındaki o ateş ve o baş dönmesi. Onun evinde bulmuşlardı kendilerini. Laurence sarhoşluğunu öne sürerek, ağzına hiçbir şey koymamıştı —zaten hiç içmezdi—tan yeri ağarırken eve dönmüştü. Hiç pişmanlık duymamıştı; çünkü Jean-Charles bir şey bilmeyecek ve zaten de bu durum devam etmeyecekti. Sonra

36

pek çok şey oldu! Beni izliyor, ağlıyor, sonunda ben de kabul ediyordum; sonra, ilişkisini kesiyor, bunun üzerine acı çekiyor, her yerde kırmızı Giulietta'sını arıyor, telefon başında saatlerce oturuyordum, dönüyor ve yalvarıyordu: Terk et kocanı, hayır asla fakat seni seviyorum, hakaret ediyor ve tekrar gidiyordu; bekliyor, umuyor umutsuzluğa düşüyordum: Buluşuyorduk, ne mutluluk; sensiz ne acı çektim, ya ben sensiz! itiraf et kocana; asla... Tüm bu gelgitler ve her zaman aynı noktaya varış....

"Ben de tam senin fikrini soracaktım," dedi Laurence. "İki taslaktan hangisini yeğlersin?"

Lucien omuzunun üzerinden eğilip, iki resmi de inceledi. Onun bu düşünceli hali, Laurence'ın hoşuna gidiyordu.

"Karar vermesi güç. İki taslak da tamamen değişik konularda."

"Hangisi daha etkileyici?"

inandırıcı hiçbir istatistik bilmem. Öngörüne bırak."

Elini Laurence'ın omzuna koyarak:

"Ne zaman birlikte yemeğe çıkıyoruz?"

"Jean-Charles Vergne ile sekiz gün için Ro-ussillon'a gidiyor."

"Sekiz gün!"

"Rica ederim! Başım da bir sürü dert var; kızım dan ötürü canım sıkkın."

"Bunun benim söylediğimle ilişkisini göremiyorum."

"Ben görüyorum."

37

Çok iyi bilinen tartışma: Beni artık görmek istemiyorsun, hayır istiyorum, anlamaya çalış, fazlaca anlıyorum... (Acaba şu anda, güneş sisteminin bir başka köşesinde, bir başka Laurence'la bir başka Luicen de aynı şeyleri mi söylüyorlar? Kuşkusuz, hiç olmazsa, bürolarda, odalarda, kahvelerde, Paris'te, Londra'da, Roma'da New York'da, Tokyo'da, hatta belki de Moskova'da bu

böyle.)

"Yarın çıkışta bir bardak bir şey içelim, ne dersin?"

Lucien sitem edercesine baktı:

Seçim hakkım yok."

Dargın, odadan çıktı gitti: Yazık. Laurence'ın içinde bulunduğu durumu anlamak için ciddi bir çaba göstermişti. Onun asla ayrılamayacağını biliyor ve onu bu konuda gözdağı vermiyordu. Lucien hemen hemen her şeye katlanıyordu. Laurence da ona çok bağlıydı: Onu, Jean-Charles'la karşılaştığında birbirlerinden ne denli farklıydılar: Ateşle su gibi. O, öyküler anlatan romanları, çocukluk anılarını konu alan yazıları, soru sormayı, başı boş dolaşmayı severdi. Onun bakışları, Laurence'a kendi kendini değerli hissettirirdi. Değerli: O da kendini aldatıyor. Bir erkeğe bağlanıldığı sanılır; oysa kendi herhangi bir düşüncene, bir özgürlük ya da beklenmedik bir olayın görüntüsüne, seraplara bağlıdır. (Doğru mu, yoksa mesleğim mi benim düşüncelerimi çarpıtıyor?) Önündeki parçayı yazdı, tamamladı. Sonunda ince giysili genç kadını seçti-

Büroyu kapadı, arabasına bindi. Eldivenlerini giyip, ayakkabısını değiştirirken, bir sevinç kapladı içini. Zihninden, Üniversite caddesine, keskin keskin tütün kokan, kitap dolu daireye varmıştı bile. Ne yazık ki, orada uzun süre ka-lamıyordu. En çok sevdiği, dünyada en çok sevdiği babasıydı. Ama en çok da Dominique'i görüyordu. Tüm yaşantım böyle geçti: Babamı sevdim, ama annem beni, ben yaptı.

"Hayvan ne olacak!" yarım saniye fazla du-raksamış, şişko herif de yoldan çekilip gitmişti. Yeniden o küçük, tek yönlü, arabanın çamurluklarının sürtündüğü, yollarda döndü durdu. Yeraltı park yerleri, dört katlı kent merkezleri, Seine nehrinin yatağı altında teknik bir kent; on yıl sonra olacak bunlar. Ben de on yıl sonra yaşamayı yeğlerdim. Nihayet bir yer var! Yüz metre ötede bambaşka bir âleme giriyordu: Eski tip pi-leli perdeli, yemek kokulu bir kapıcı daire; sessiz bir avlu, yaya çıkılan ve bastıkça ses veren taş merdiven.

"Gün geçtikçe park etmek zorlaşıyor."

"Benden önce sen söyledin."

Babası ile beraberken, en basit şeyler bile, basit gelmiyordu ona; bu da, onun gözlerinden pırl pırl yansıyan, aralarındaki o ortak bağdan ileri geliyordu, ikisi de bu sırdaşıktan zevk alıyorlardı: İki kişinin öylesine yakınlık duyup, sadece birbirleri için yaşadıkları, o anlar. Yüzü o muzip ifade ile aydınlandı. Laurence'ın oturtup, porta-kal suyu ikram ettikten sonra:

39

"Annem nasıl diye sordu

"Olabileceğinin en iyisi."

"Su anda kimi taklit ediyor?"

Freud'un bir isterik kadın için sorduğu bu soru, eskiden beri tartışma konusuydu aralarında. Gerçek olan şu ki, Dominique her zaman birini taklit etmekte.

"Galiba şu ara Jacqueline Verdelet'yi taklit ediyor. Saç şekli aynı. Cardin'den giyinmeyi bıraktı, şimdi Balenciga'dan giyiniyor."

"Verdelet'lere mi gidip geliyor? Bu salon yosması... Doğru, her önüne gelenle hiç düşünmeden düştü kalktı... Ona Serge'den söz ettin mi?"

"Ona hiçbir şekilde yardım etmek istemiyor."

"Tahmin ediyordum."

"Eniştemi ve halamı da, öyle pek çok sever hali yok. Onlar için hâlâ büyük aşk yaşıyorlar mı diye soruyor.

"O kadar da değil. Öyle sanıyorum ki, kız kardeşim Bernard için kurduğu hayallerin pek çoğunu yitirdi. Onu artık aşkla sevmiyor."

"Ya Bernard?"

"O da onun değerini hiç bilmedi."

Aşkla sevmek; gerçek değer. Bu kelimeler onun için bir anlam taşıyor. O Dominique'i büyük bir aşkla sevmiştii. Başka kimi sevdi böyle? Onun. tarafından sevilme: Buna lyık olmayı bilmiş bir kadın var mı? Kuşkusuz hayır; eğer olsaydı, dudağının kenarında hayal kırıklığının verdiği bu kırık olmazdı.

"insanlar hep şaşırtıyor beni," diye söze baş-

40

ladı gene. "Bernard rejime karşı ve oğlunun O.R.T.P. * gibi hkmetin can damarı olan bir yere girmek istemesini doğal buluyor. Herhalde ben inatçı ve eski bir idealist olmalıyım; her zaman yaşantımı ilkelerimle bir düzeyde tuttum."

"Benim ilkelerim yok!" dedi Laurence pişman-lık duyarak.

"ilkelerin olduğunu iln etmiyorsun herkese, ama drstn; öbür türlü olmandan daha iyi," hararetle babası.

Güldü, bir yudum portakal suyu içti, çok iyi hissediyordu kendini. Onun bir iltifatına neler verilmezdi ki? Dalavere bilmez, kimseye zararı dokunmaz, paraya karşı kayıtsızdır: O eşsizdir.

Plaklarını karıştırdı. Hi — Fi bir pikap seti yoktu ama, severek alınmış birçok palağı vardı.

"Sana çok güzel bir şey dinleteceğim: Pop-pee'nin Ta Giyme Toreni/'nin en son doldurulan plağı,"

Laurence dikkatini vermeye çalıştı. Yurduna, dostuna elveda diyen bir kadın. Çok güzel. Babasına baktı: Onun gibi tam anlamıyla kendini verip dinleyebilmek... Jean-Charles'da, Lucien'de bulduğunu sandığı şey, yalnız onda vardı: Yüzünde sonsuzluk yansiyordu. Her an için kendi kendinin dostu ve sıcak yuvası olmak... Onu

^

ihmal ettiğim için kendime kızıyorum; ama aslında benim ona ihtiyacım var. Ona baktı, gizinin ne olduğunu, bir gün onu keşfedip ede-

Fransız radyo televizyonu

41

miyeceğini sordu kendi kendine. Müziği dinlemiyordu. Uzun süredir müzik bir şey söylemiyordu artık ona. Monteverdi'nin dokunaklılığı, Beethoven'in trajikliği, hiç çekmediği acıları ima ediyordu ona: ylesine yakıcı, ezici ve dev gibi acılar. Bazı buruk acılar, bir tür

öfke, umutsuzluk, boşluk, şaşkınlık, bunalım geçmişti başından: Özellikle bunalım. Bunalımı kimse müzikle dile getiremiyor...

"Evet, çok güzel" dedi canlı bir sesle.

(Düşündüğünüzü söyleyin derdi, Matmazel Houchet. Babası ile bile, olanaksız bir şey di bu. Hep, insanların sizden beklediği şeyler söylenir.)

"Seveceğini biliyordum. Devamını da koyayım mı?"

— Bugün dinlemeyeyim. Sana bir şey danışmak istiyordum; Catherine konusunda."

Ne yanıt vereceğini önceden bilmeden, dikkat kesilip dinledi. Laurence konuşmasını bitirince, düşündü ve:

"Jean-Charles'la aranız iyi ya?" dedi.

Yerinde bir soru. O zamanlar evde o boğucu sessizlik olmasaydı, belki katledilmiş Yahudi çocukları için o kadar çok ağlamazdım.

"Her şey çok iyi."

"Çabuk cevap veriyorsun."

"Gerçekten herşey gayet yolunda. Onun dinamikliği bende yok ama bu çocuklar için bir denge sağlıyor, iş ki, ben çok dalgın olmayayım."

"Niye, işinden ötürü mü?"

"Hayır. Genel olarak dalgınım gibi geliyor bana.

42

Ama çocuklarla olunca da pek dalgın olduğumu sanmıyorum."

Babası sustu, o sordu:

"Catherine'e ne cevap verebilirim?"

"Cevabı yok. Bir kez soru soruldu mu, verilecek cevap kalmaz."

"Fakat mutlak cevaplandırmalıyım. Neden var olunur? Tamam, bu soyut ve metafizik; bu soru o kadar zihnimi kurcalamıyor. Ama işin kötüsü bir çocuk için çok yıkıcı bir şey bu."

"Felaketin ardında bile kıvanç bulunabilir. Ama • itiraf edeyim, on yaşındaki küçük bir kız bu buna inandırmak kolay değil."

"Öyleyse, onunla konuşup onu üzen şeyi anlamaya çalışacağım. Sana sonucu sonra söylerim."

Laurence ayağa kalktı:

"Gitmeli, vakit geldi."

Belki babam benden ve Jean-Charles'dan daha becerikli olacaktır bu konuda, dedi Laurence. O, çocuklarla nasıl konuşulacağını bilir; hem nabza göre şerbet verir, hem de çok güzel armağanlar bulur alır. Babası evlerine geldiğinde cebinden, dev bir elma şekerim andıran parlak çizgilerle süslenmiş silindir biçiminde bir karton çıkardı. Sıra ile, Louise, Catherine, Laurence gözlerini dayayıp baktılar: Bir sekizgenin simetrisi içinde çoğalan, şekillenen, bozulan, uçuşan renk cümbüşü gördüler. Maddesini dünyanın meydana getirdiği içi boş bir çiçek dürbünü: Halılar, perdeler, kitaplar, yıldız çiçekleri. Jean-Charles da baktı.

43

Kumaş ya da duvar kâğıdı desinatörünün pek güzel işine yarar, dedi. Dakikada on fikir..."

Laurence, babasının üstünde hiç fikir yürütmeden içtiği çorbayı dağıttı. ("Yemiyor besleniyorsunuz" demişti bir gün: Laurence da Jean-Charles kadar yemek zevkine önem vermedi.) Çocuklara öyküler anlattı, onları güldürdü ve sezdirmeden sorular sordu. Ayda dolaşmak hoş olurdu herhalde; korkarlar mıydı acaba oraya gitmeye? Yooo, hiç değil! Eğer gidilirse uçağa binmekten daha fazla tehlikeli olmayacağını zaten bileceklerdi. Uzay adamı onları hiç de şaşırtmamıştı.; hatta televizyonda seyrederek onu biraz da şapşal bulmuşlardı Resimli kitapta okumuşlardı zaten bu öyküyü; hatta orada aya iniş bile vardı. Onları şaşırtan hâlâ aya inilmemiş olmasıydı. Babalarının söz ettiği diğer uydularda yaşayan bu insanüstü, in-sanaltı, insanları tanımayı çok isterlerdi. Söz yarışına girip onları tarif ettiler, dedelerinin varlığı, seslerinin gürültüsü, sofranın zenginliği içinde coşup kendilerinden geçtiler. Lisede astronomi okunuyor mu? Hayır. Fakat çok iyi eğleniliyor, dedi Louise. Catherine, kendinden bir yaş büyük ve çok zeki Brigitte'le biraz aptalca olan Fransızca öğretmeninden bahsetti. Niye aptal ki? Aptalca şeylerden başka bir şeyler söylemediği için. Ananash dondurmayı tıki-mr-larken, dedelerine daha önce söz vermiş olduğu gibi, arabayla bir pazar gezmesi yaptırması için yalvardılar. Fransa tarihinde sözü geçen Loire

44

şatolarına gitmeyi istediler.

Üçü başbaşa kalınca; "Laurence boşu boşuna telâşlanıyor, siz de öyle düşünmüyor musunuz?" dedi Jean-Charles. "Catherine'in yaşındaki tüm çocuklar soru sorar."

"Ama niye bu tür sorular sorsun," dedi Laurence. "Yaşadığı hayata çok dikkat ediliyor, kötü şeylerden de korunuyor."

"Hangi çocuk kötülüklerden korunabiliyor, bugünkü gazete, sinema, televizyonlar?" dedi babası,

"Televizyon konusunda çok dikkat ediyorum," dedi Laurence. "Gazeteleri de ortalıkta bırakmıyoruz."

Catherine'e gazete okumasını yasakladı ve insanın yeterinece bilgisi olmayınca olayları ters anlayıp yamlayabileceğini örneklerle anlattı; hem zaten gazeteler de çoğunlukla yalan yazıyorlardı.

"Her şeyi de kontrol etmen olanaksız. Yeni kız arkadaşını tanıyor musun?"

"Hayır".

"Söyle de bir gün getirsin onu. Kim olduğunu, Catherine'le ne konuştuğunu anlamaya çalış bakalım."

"Bilinen bir şey varsa, Catherine neşeli, sağlıklı ve derslerine de iyi çalışıyor. Ufak bir ruhsal bunalımı, tarajik bir olay yapmak yersiz." Laurence, Jean-Charles'm haklı olduğunu düşünmek isterdi. Sarılıp öpmek için odalarına gittiğinde küçükler yataklarında sıçrayıp bir avaza gülüp takla atıyorlardı. O da sırtlarını örtüp, onlara gü-

45

lüksedi. Fakat Catherine'in kuşku içindeki yüzünü hatırladı. Brigitte kimdi? Bu işte bir rolü olmasa bile, bunu merak edip öğrenmem gerekirdi. Pek çok şey gözünden kaçıyor. Oturma odasına geçti. Jean-Charles'la babası her çar-şamba karşılıklı yaptıkları tartışmalara dalmışlardı. "Hayır," dedi Jean-Charles sabırsızlıkla, "insanlar köklerini, bağlarını yitirmiş değiller. Yeni olan, gezegen düzeyinde kök salmış olmalarıdır."

"Hiçbir yerde olmaksızın, her yerde varlar artık."

"Şimdiye dek, hiç böylesine kötü yolculuklar yapmamıştı."

Jean Charles Laurence'a baktı.

Sen New York dönüşümüzü hatırlıyor musun? Jetlere öylesine alışmıştık ki, yedi saat uçuş bitmez tükenmez gelmişti."

"Yolculuğun tam anlamı ile sıla özlemi yaratan büyük bir değişiklik olmasını istiyorsunuz. Ama dünya şimdi tek bir ülke artık; bir yerden diğerine geçişin zaman alması bile şaşılacak bir şey oluyor."

Proust telefon konusunda aynı şeyi söyler, hani Donciere'den büyükannesine telefon ettiği zaman, hatırlıyor musunuz? Uzaktan gelen bu sesin mucizesine öylesine alışmış ki,, beklerken sinirlendiğini farketmiş."

"Hatırlamıyorum" dedi Jean-Charles.

"Bu kuşağın yumurcıkları da uzayda dolaşmayı doğal buluyorlar. Hiç kimseyi, hiçbir şey

46

şaşırtmıyor. Yalanda teknik, doğanın kendisi gibi gözükecek ve tümü ile insanca olmayan bir evrende yaşayacağız."

"Niye insanca olmayan? İnsan çehre değiştirecek; o değişmez bir kavram içine hapsedilmez ama sizin çok fazla önem verdiğiniz —kişi, sanat— gibi değerleri boş zamanı sayesinde tekrar elde edecek insan."

"Tutulan yol o değil."

"Nasıl değil; süsleme sanatına bakınız, mi-

Imariye bakınız, sadece hizmet düşüncesi ile ye-tinilmiyor artık. Bir tür barok sanata yeni estetik değerlere dönüş var."

Neye yarar diye düşündü Laurence. Ne olursa

I olsun, zaman ne daha çabuk, ne de daha ağır akıp gidecek. Jean-Charles şimdiden 1985'i yaşıyor, babam da 1925'i özlüyor. Hiç olmazsa ya-şadığı, sevdiği bir dünyadan behsediyor: Jean-Charles belki de hiç gerçekleşmeyecek bir gelecek yaratıyor.

"Eskinin demiryolları döşeli görünümünden daha çirkin bir şey olmadığını itiraf etmeli. Şimdi, demiryolları ve elektrik şirketi, Fransa'nın değerli görünümünün güzelliğini korumak için dikkate değer çaba harcıyor." "Daha çok, acınacak bir çaba bu." "Yooo hayır."

Jean-Charles çevreleri ile çok güzel bir uyum içinde olan elektrik santrallerini, garları saydı. Bu tartışmalarda hep o üste çıkardı, çünkü olay-'arı örnekleri ile sıralıyordu. Laurence babasına

47

gülümsedi. O susmayı yeğlemişti; fakat dudağının kenarındaki kırışık, gözlerinin parıltısı, inançlarını değiştirmedim belli ediyordu.

Gidecek nerdeyse, diye düşündü Laurence. Bu kez de ondan iyice yaralanmamış olacak. Ne oluyor bana? Hep başka şeyi düşünüyorum.

Bir saat sonra, "Baban yirminci yüzyıla girmeyi reddeden adam tipi," dedi Jean Charles.

"Sen de yirmi birinci yüzyılda yaşıyorsun," dedi gülümseyerek Laurence.

Masasının başına geçti yerleşti. Lucien'in yönettiği son anketleri dikkatlice incelemesi gerekiyordu. Dosyayı açtı. Can sıkıcı, hatta kahredici buldu. Pürüzsüz, parlak, aydınlık akıp gidi-ciliğin ve donmuş kalmış kusursuzluğun düşü; erotizmin ve çocukluğun, saflığın değerleri bun-, lar işte; hız, zorbalık, güven. Acaba tüm zevkler böylesine basit hayal görüntülerle böylesine basit hayal görüntülerle açıklanabilir mi? Pek sanmam. Şu psikologların işi de çok nankör: Sayısız testler, aldatmacalar, incelikler ve sonunda hep aynı cevaplar, insanlar tehlikesiz olacak yenilik, ciddi olan eğlence, kendilerine pahalıya mal olmayacak bir ün sahibi olmak istiyorlar... Laurence için hep aynı soru; çevresine güven, rahatlık duygusu verirken dikkati çekmek ve şaşırtmak; yaşantımızdan hiçbir şey değiştirmeden, onu allak bullak edecek sihirli değnek.

"Küçükken sen de çok soru sorarmıydın?"

"Sanırım."

"Ne gibi sorular olduğunu hatırlamıyor mu-

48

sun?

"Hayır."

Jean-Charles kitabına daldı. Çocukluğuyla ili-gili her şeyi unuttuğunu iddia ederdi. Normandiya'da küçük bir esnaf olan babası, iki erkek kardeşi ve annesi ile olan doğal ilişkiler: Geçmişinden kaçması için hiç neden yoktu. Gerçek şu ki, hiç ondan söz etmezdi.

Jean-Charles okuyordu. Madem ki bu dosya canını sıkıyor, Laurence da bir şeyler okuyabilirdi. Ama ne? Jean-Charles hiçbir şeyden söz etmeden kitaplara bayılırdı. Anlıyor musun, bu genç yazarların en güzel yanı, bir öykü anlatmak için değil, yazmış olmak için yazmaları; hani zevk için taşları üst üste dizmek gibi bir şey. Laurence bir asma köprüyü anlatan üç yüz sayfalık bir kitabı okumaya başladı; on dakika dayanamadı. Lucien'in salık verdiği romanlara gelince, onlar da en az Monteverdi kadar yaşantısı ile ilgisiz olaylardan bahsediyordu.

Peki, tamam. Edebiyat bana bir şey söylemiyor; ama kendimi eğitmeye gayret etmeliyim. Öylesine cahilleştim ki! Babam: "Laurence benim gibi bir kitap kurdu olacak," derdi. Oysa, onun yerine... Evliliğinin ilk yılları neden gerileyip durduğunu anlamıştı; durumu klasikti: Aşk ve annelik. Zekâ ile duygusallık arasında henüz uyumlu bir denge kurulmadan, gencecik yaşta evlenince çok sert çoşkusal bir şok oluyordu. Sanki benim için bir gelecek yokmuş gibi geliyordu; ama Jean-Charles'ın ve küçüklerin bir

49

gelecekleri vardı, benimse yok. Öyleyse, kültür sahibi olmam neye yarayacaktı? Kısır döngü: Her geçen gün, kendimi ihmal ediyordum, canım sıkılıyordu ve gitgide benim, sahip olmadığımı hissediyordum. (Ama tabii ki bu ruhsal bunalımın çok daha derin nedenleri vardı; bundan kurtulmak için bir psikanalize ihtiyaç duymamıştı; hoşuna giden bir mesleğe başladı ve kendini toparladı.) Ya şimdi? Sorun bambaşka: Zaman az geliyor bana; bulunması gereken fikirler, düzenlenmesi gereken sloganlar sabit fikir halini alıp, bunalıma dönüşüyordu. Hiç olmazsa Pub-lin'e girdikten sonra gazeteleri okuyordu. Şimdi ise, Jean-Charles'ın verdiği haberlerle yetiniyordu, yetmez. "Kendi kendinize bir fikir sahibi olun" derdi Matmazel Houchet. Eğer bugün beni görseydi, epeyce hayal kırıklığına uğrardı! Laurence küçük orta masası üzerinde duran Le Monde'a uzandı. Çok cesaret kırıcı; ipin ucunu hiç kaçırmamak gerekiyormuş, yoksa hapı yutuyor insan: Her şeyin, her zaman bir öncesi vardır. Burundi de ne ki? Ya O.C.A.M.? Budist rahipleri neden gösteri yapıyorlar? General Del-gado kimdir? Gana nerede? Gazeteyi katladı; hiç olmazsa biraz içi rahatlamıştı. Çünkü, insan gazete okurken ne gibi bir olayla karşılaşacağını bilemiyor. Boşu boşuna zırhlardım, onlar kadar sağlam değilim. "Kadınların kuruntulu yönü," der Jean-Charles, halbuki kadın haklarının savunucusudur. Bununla savaşıyorum. Kuruntulu olmaktan nefret ederim, onun için de, en iyisi o

50

ortamı yaratacak olaylardan kaçınmak.

Dosyayı tekrar eline aldı. Niye yaşıyoruz? Benim sorunum değil bu. Yaşanır. Önemli olan, onu fark etmeden hızını alıp ölüme dek bir solukta varmaktır. Bu hız beş yıl önce kesildi. Bir sıçrama yapmıştım. Ama zaman uzun, yeniden düşünüyor insan. Benim sorunum, bu uzaktan uzağa meydana gelen yıkılma, çökme; sanki Catherine'in sorusuna verilecek korkunç bir cevapmış gibi. Yok canım! Bunu şimdiden düşünmek sinir hastası ulamanın yolunu tutmuş olmak demektir. Yeniden düşmeyeceğim. Şimdi haberliyim, silahlıyım ve dizginlerim elimde. Zaten geçirdiğim bunalımın gerçek nedenlerini biliyorum; onları geride bıraktım: Babamla, Jean-Charles'a karşı duyduğum, karşıt duyguların çatışmasını çözümlerim. Artık bunun «için öylesine çok üzülüyorum.

Çocuklar uyuyor, Jean-Charles okuyordu. Bir yerlerde Lucien onu düşünüyordu. Yaşantısını bir tüm olarak, sıcacık bir yuva, bir koza gibi hissediyordu çevresinde; bu güvenlik duygusunda en ufak bir çatlama olmaması için biraz uyanık ve enerjik olmak yeterdi.

51

İKİNCİ BOLUM

"Gilbert beni niye görmek işiyor?" Sonbahar ve kasaba kokan ıslak bahçeleri ile, Neuilly evlerinin tümü kliniği andırırdı. "Dominique'e söylemeyin." Sesinde korku seziliyordu. Kanser mi? Kalp mi?

"Geldiğiniz için teşekkürler."

Kırmızı ve grilerin uyumu, yerde siyah döşeme, değerli tahtadar yapılmış raflar üstünde ender bulunan kitaplar, pahalı cinsten iki mo•dern tablo, Hi—Fi set ve bar: Bir kupon döşemelik kumaş ya da değerli bir tahtadan yapılmış bir raf fiyatına, bu milyarder bürosunu satabilmekte iş.

"Biraz viski?"

"Hayır teşekkür ederim. "Laurence'ın boğazı düğümlemişti. "Ne oluyor? Ne var?"

"Bir meyva suyu?"

"Onu içerim."

Hiç acele etmeden, onunkini verdi, keridinin-

53

kini aldı, kendi bardağına buz koydu, işi tavına getirmeye ve zamanı geldiğinde konuşmaya alışık olduğundan mı böyle davranıyor? Yoksa zor durumda mı?

"Dominique'i iyi tanırırsınız, onun için de bana bir yol gösterebilirsiniz."

Kalp mi, yoksa kanser mi? Gilbert'in Lauren-ce'a fikir danışması için çok ciddi bir şey olması gerek. Kulağına girmeyen bir sürü anlamsız kelimeler işitiyordu Laurence:

"Bir genç kıza aşığıım."

"Nasıl yani?"

"Aşık. Aşk gibi: Ondokuz yaşındaki bir genç kıza."

Dudaklarında çepeçevre bir gülümseme belirdi, sanki çok basit gerçeği, bir geri zekâlıya anlatırcasına babaca bir sesle devam etti:

"Bugün ondokuz yaşındaki bir kızın, elliyi aşmış bir adamı sevmesi, öyle ender rastlanan bir olay değil."

"Demek ki, o da sizi seviyor?"

"Evet."

Hayır, diye haykırdı içinden Laurence. Anneciğim! Zavallı anneciğim! Gilbert'e soru sorup, durumunu açıklamasına yardım etmek istemiyordu. Gilbert susuyordu. Laurence susamaya-, çağı için, konuştu.

"O halde?"

"O halde evleneceğiz."

Bu kez yüksek sesle bağırdı:

"Ama bu olanaksız!"

54

"Marie-Clarie boşanmayı kabul etti. Patricia'yı tanıyor ve çok seviyor."

"Patricia mı?"

"Evet Luciel de Saint-Chamont'un kızı."

"Olanaksız bu!" diye tekrarladı Laurence.

Patricia'yı oniki yaşındayken görmüştü bir kez; sarışın, zarif, hareketli, küçük bir kızdı. Geçen yıl da sosyeteye katılış balosunda, beyaz giysiler içinde çektiği, resmini görmüştü. Annesinin, zenginlerin kollarına attığı, güzel bir ahmaktan başka bir şey değildi o.

"Dominique'i bırakıp gidemezsiniz: Yedi yıl sonra."

"İyi ya işte."

Küstahça bir sesle söyledi ve gülümsedi. O, sadece öküzün biri. Laurence kalbinin hızlı hızlı attığını fark etti; korkunç bir film mi, yoksa gerçek olayların ta kendisi mi? Belli olmayan, o kabuslardan birini yaşıyordu. Marie-Claire boşanmayı kabul etmişti; tabii Dominique'e kötü bir oyun oynadığı için de çok mutluymuştu.

"Fakat Dominique sizi seviyor, yaşantınızı so-

Inuna dek birlikte götüreceğinizi sanıyor. Terk edilmeye dayanamayacaktır. "Dayanılır, dayanılır," dedi Gilbert. Laurence sustu. Tüm söyleyeceklerinin boşuna J olduğunu biliyordu.

"Böyle üzülmüş bir hal almayın, canım. An-

Ineniz canlı, enerjik bir kadındır. Elli bir ya-Şındaki bir kadının, elli altı yaşındaki bir er-
ekden daha yaşlı olduğunu da bilmektedir.

55

Mesleğine, modern yaşantısına bağlıdır. Razi olacaktır bu ayrılığa; yalnız olayları ona en iyi ne şekilde anlatmalı diye düşünüyordum; sizin fikrinizi bunun için almak istedim."

"Her ne şekilde anlatılırsa anlatılsın, hepsi de kötü sonuç verecektir."

Gilbert, kendine çekici yününü kazandıran o bakışı ile baktı:

"Sizin kararınıza çok güvenim var. Sizce, artık onu sevmediğimi mi söylemeleyim, yoksa hemen Patricia'dan mı söz etmeleyim?"

"Buna dayanamaz. Yapmayın bunu!" diye yalvardı Laurence.

"Onunla yarın öğleyin konuşurum. Akşam üzeri onu görebilmek için işlerinizi ayarlayın. Birine ihtiyacı olacaktır. Nasıl bir tepki gösterdiğini de, bana telefon eder söylersiniz."

"Aa, daha neler!" dedi Laurence.

"Onu fazla kırmamak marifet; hatta dostluğunu da kaybetmek istemem, bu da onun yararına."

Laurence ayağa kalktı ve kapıya doğru yürüdü. Kolundan yakaladı onu Gilbert.

"Ona bu konuşmamızdan bahsetmeyin."

"Canım ne isterse onu yaparım."

Gilbert arkasından saçma sapan şeyler mırıldandı; Laurence elini vermedi, kapıyı çarptı, çıktı. Nefret ediyordu ondan. Ansızın, bunu kendi kendine itiraf etmenin rahatlığını duydu: "Her zaman Gilbert'den nefret etmiştim." Ölü yaprakları ezerek yürüdü; korku çevresini kalın bir

56

sis gibi kaplamıştı. Ama bu karanlıkları, sert, aydınlık bir gerçek deldi geçti: "Ondan nefret ediyorum!" Ve sonra düşündü: "Dominique de ondan nefret edecek!" O hem gururlu, hem de güçlüdür. "Basit bir işçi kız gibi davranılmaz." Acı çekecek ama, gururu onu kurtaracak. Zor ama güzel bir rol: Ayrılığı kibar bir şekilde karşılayan kadın, işine dalacak, yeni bir sevgili bulacaktır... Ya, hemen şimdi ben haber versem ona? Laurence direksiyonunun başında hareketsiz oturur, kalır. Birden ter basar, kusmak ge-lir içinden. Gilbert'in söyleyeceklerini, Dominique'in duyması olanaksız bir şey. Bir şey ola-cak: Gece ya Gilbert, ya da Dominique ölecek. Ya da kıyamet kopacak.

Yarın, bugün oldu. Kıyamet kopmadı. Lauren-ce yaya geçidine park etti arabayı; ceza için aldırma. Bürodan üç kez aradı ve meşgul sesi işitti. Dominuque açık bırakmış telefonu. Asansöre bindi, ellerinin terini kuruladı, doğal bir hal takındı.

"Rahatsız etmiyorum ya? Telefonun cevap ver-Smedi, sana bir şey danışmaya geldim."

Annesine fikir danışmayacağı, kör kör par-mağım gözüne; çünkü hiç danışmazdı; hem Dominique onu duydu, duymadı: "Gir."

Yumuşak tonlarda döşenmiş salonun "rahat — Ssessiz" köşesine geçip oturdular. Bir vazoda, ko-caman, acı sarı, uğursuz kuşları andıran, bir de-met çiçek duruyordu. Dominique'in gözleri şişti.

57

Ağlıyor mu ne? Meydan -okurcasına:

"Sana hiç de hoş olmayan bir şey anlatacağım!"

"Ne ola ki?"

"Gilbert biraz önce bana bir başka kadım sevdiğini söyledi."

"Şakadır canım! Kimmiş o?"

"Kim olduğunu söylemedi. Sadece bana ilişkilerimize bir başka yön vermemiz gerektiğini anlattı, îyi bir bahane! Bu hafta sonu Feuve-rolles'e gelmeyecek." — Çatallaşan sesi kinden titredi. "Yani beni yüzüstü bırakıyor! O kadının kim olduğunu bulacağım ve sana yemin ederim, ona kötülük edeceğim!"

Laurence bir an durakladı: Bir seferde bitirmeli mi? Korkar, o cesareti bulamaz kendinde. Zaman

kazanmalı.

"Kuşkusuz bu bir kapris değil; onun sadece arzulan vardır." — Ansızın bir haykırma duyuldu. "Pis herif! namussuz!"

Laurence annesinin omuzlarından tuttu:

"Bağırma."

"Canım istediği kadar bağırırım. Namussuz,

namussuz!"

Laurence annesinin bağırabileceğini, böylesine haykıracağını asla düşünmemişti: Sanki o kötü oyun oynanan tiyatrolardaymışcasına bağırıyor. Tiyatroda olabilirdi ama, gerçekte hayır. Ses, odanın —rahat, sessiz— köşesinin yumuşak havasında keskince ve edepsizce yükseldi:

"Namussuz! Namussuz!"

(Çiçeklerle dolu vazoları olan, tamamen ayrı,

58

tıpatıp eş bir başka salonda aynı haykırış bir başka ağızdan çıktı. "Namussuz!.") Dominique divana yığıldı ve hıçkırdı: "Düşünebiliyor musun? Bunu benim gibi bir

insana yapmak. Beni bir işçi kız gibi yüzüstü

bırakıp gidiyor."

"Hiçbir şeyden kuşkulanmıyor muydun?"

"Hiç. İyi aldattı beni. Geçen pazar gördün onu: Ağız kulaklarındaydı."

"Tam olarak ne dedi?"

Dominique doğrudu, eliyle saçım taradı; yaşlar yüzünden akıyordu:

"Bana gerçeği söylemesi gerektiğini, beni saydığını, bana hayran olduğunu söyledi; hep aynı

aval. Ama bir başkasını seviyormuş.

"Adını sormadın mı?"

"Becerip soramadım," dedi Dominique dişleri arasından. Gözlerini sildi. "Tüm küçük hanım dostlarımı duyar gibiyim. Gilbert Mortier, Do-minique'i yüzüstü bıraktı. Ne bayram edecekler!"

"Hemen bir başkasını bul: Sana kur yapan bir sürü adam var."

"Evet, bir yığın fırsat düşkünü..."

"Yolculuğa çık, onlara Gilbert'den vazgeçebileceğini göster. Pis herifin biri, haklısın. Onu unutmak için bir çare bul."

"Buna pek memnun olurdu! Hem de öyle bir işine gelir ki..."

Ayağa kalktı, salonda aşağı, yukarı yürüdü:

"Onu yeniden elde edeceğim. Şu, ya da bu biçimde."

59

Hain hain Laurence'a baktı:

"O, benim son şansımdı, anlıyor musun!"

"Yok canım!"

"Hadi canım sen de! Elli bir yaşındaki bir insan yeniden hayat kuramaz."

Manyak bir sesle tekrarladı:

"Onu tekrar elde edeceğim. Güzellikle, yada zorla."

"Zorlamı?"

"Evet. Eğer ona baskı yapma yolunu bulursam."

"Nasıl bir yol?"

"Arayacağım."

"Fakat zorla. Olduktan sonra onu elinde tutmak sana ne kazandıracak?"

"Onu tutmayı. Yüzüstü bırakılmış bir kadın olmayacağım."

Yeniden yerine oturdu, gözleri sabit, ağzı kenetlenmişti. Laurence konuştu. Eskiden annesinin dudaklarından dökülmüş olan kelimeleri tekrarladı: Vakur olmak, soğukkanlılığı korumak, cesaret, kendine saygı, halini belli etmeme, seviyeli bir biçimde davranma, rolün her zaman en iyisini yapabilme, Dominique hiç cevap vermedi. Yorgun bir sesle:

"Evine git. Düşünmeye ihtiyacım var. Petri-des'lere tarafımdan telefon edip anjin olduğumu söylersen, bana iyilik edersin."

"Uyuyabilecek misin?"

"Herhalde, uyuşturucu nesnelere fazla kaçırılmayacağım, eğer buysa seni meraklandırıyorum."

60

Alışıl gelmemiş ve rahatsız edici bir şekilde Laurence'ın ellerini tuttu; parmakları ile bileklerini sıkarak:

"Bu kadının kim olduğunu öğrenmeye çalış."

"Bunu öğrenmek için tanıdığım en iyi kişi Gilbert."

"Bir deneyiver."

Laurence ağır ağır merdivenleri indi. Göğsünde bir şey sıkışıyor ve nefes alamıyordu. Sevgiden ve üzüntüden erimeyi yeğlerdi; ama, ku-laklarında hep o ses, gözlerinde hep o hain bakış dı. Hiddet ve kırılmış gurur; bir aşk acısı ka-dar kahredici: Fakat aşksız bir aşk acısı. Kim Gil-bert'i aşkla sever ki? Ya Dominique hiç sevdi mi, sevebilir mi? (O zaman babası evde acı çeken bir ruh gibi durmadan dolanıp duruyordu; onu sevmişti, hâlâ da seviyordu. Laurence sevgiden ve üzüntüden eriyordu, işte o günden beri Do-minique'in çevresinde bir kötülük halesi meydana gelmişti.) Çektiği acı bile insanlaş-tırmıyordu onu. Sanki, biçimsiz bir gürültü, bir ıstakoz gıcirtısı gibi, insana sadece acıyı hatırlatan bir sestir o. Eğer bu acı paylaşılabilseydi dayanılmaz olurdu, ama haliyle daha da claypnıl-maz oluyor.

Duymamaya çalışıyordum ama eve geldiğimde, hâlâ can acısından gıcırdayan ıstakozların sesi kulaklarımdaydı. Louise, Goya'nın gözetiminde yumurta akı çarpıyordu; sarıldım öptüm onu. "Catherine döndü mü?" "Odasında Brigitte'le beraber." Karanlıkta karşı karşıya oturmuşlardı. Işığı yaktım. Brigitte. ayağa kalktı:

61

'Hoşgeldiniz efendim. "Eteğinin baskısındaki koca çengelli iğneyi hemen fark ettim; annesiz bir çocuk; Catherine bana söz etmişti. Uzun boylu ve zayıftı; kısacık kesilmiş kumral saçları da-ğınıkçaydı. Sırtında soluk mavi bir kazak vardı. Kendine biraz daha özenseydi, güzel olabilirdi. Oda darmadağınkdı; iskemleler devrilmiş, yastıklar yerdeydi.

"Sizi tanıdığımıza memnun oldum."

Catherine'e sarıldım: . "Ne oyunu oynuyorsunuz?"

"Konuşuyorduk."

"Bu dağınıklık ne?"

"O mu! Biraz önce Louise'le azdık deliler gibi."

"Yerleştiririz," dedi Brigitte.

"Acelesi yok."

Koltuğun birini kaldırdım ve oturdum. Sıçrasınlar, koşsunlar, eşyaları devirsinler, umurumda değildi; ama içeri girdiğimde neler konuşuyorlardı?

"Neden söz ediyordunuz?"

"Hiç öyle konuşuyorduk" dedi Catherine.

Brigitte ayakta, küstahça değilse de belli bir merakla beni inceledi. Rahatsız oldum biraz. Büyükler aralarında birbirlerine böyle bakmazlar. Bu gözler beni görüyordu. Catherine'in arkadaşına ödünç verdiği, resimlendirilmiş ve kısaltılmış, Don Quichette'u masanın üzerinden aldım.

"Okuyup bitirdiniz mi? Hoşunuza gitti mi? Ayakta durmayın, oturun."

62

r

Oturdu:

"Bitirmedim."

Pek çocuksu değil ama, çok tatlı bir şekilde, hatta biraz işvelice gülümsedi:

"Kitap uzun olursa, canım sıkılıyor. Hem gerçek öyküleri daha da çok beğeniyorum."

"Ya tarihsel anlatıları?"

"Evet. Bir de yolculuk öyküleri ile gazetelerde okunanları seviyorum."

"Babanız gazete okumanıza izin veriyor mu?"

Afalladı birden ve ne söyleyeceğini şaşırılmış bir şekilde mırıldandı:

"Evet."

Babam haklı, herşeyi iyice denetlemiyorum, diye düşündüm. Ya liseye gazeteleri getiriyor ve okuduklarını anlatıyorsa... Bütün bu çeşitli, korkunç olayları: Terk edilmiş, öz anneleri tarafından boğulmuş çocukları.

"Okuduğunuzun hepsini anlıyor musunuz?"

"Ağabeyim açıklıyor." Ağabeyi öğrenci, babası da doktor, iki erkeğin arasında yapayalnız. Fazla göz kulak olmuyorlar herhalde. Lucien, ağabeyi olan küçük kızların diğerlerinden daha çabuk olgunlaştığını iddia eder: Belki de bunun için, daha şimdiden küçük bir kadın tavrı var üzerinde.

"ilerde ne yapmak istiyorsunuz? Tasarılarınız var mı?"

Suçlu suçlu baktılar birbirlerine.

Ben doktor olacağım, o da tarımcı," dedi Catherine.

"Tarımcı mı? Kırları sever misin?"

63

"Büyükbabam, gelecek tarımcıların elinde,
der."

Bu büyükbabanın kim olduğunu sormaya cesaret edemedim. Saatime baktım, sekize çeyrek vardı.

"Catherine'in akşam yemeği için gidip hazırlanması gerekiyor. Evden de sizi beklerler herhalde."

"Ooo! Bizde yemek ne zaman istenirse o zaman yenir," dedi asi bir sesle. "Herhalde evde henüz kimse yoktur."

Evet, durumu apaçık ortada, ihmal edilmiş ve kendi kendine yetmeyi öğrenmiş küçük bir kız. Ne bir şey yapmasına izin verilmiş, ne de bir şey yasaklanmış ona; rasgele yetişip gidiyor. Cat-herine onun yanında ne kadar çocuksu kalıyordu! Onu yemeğe alkoymak iyi olurdu, ama Je-an-Charles beklenmedik şeylerden nefret eder. Hem de, bilmiyorum neden ama durun, Brigit'le karşılaşmasını istemiyordum.

"Eve dönme zamanınız herhalde geldi. Ama durun, eteğinizi bastırıvereyim."

Kulaklarına kadar kızardı:

"Yok! Zahmet etmeyin."

"Yok yok, yapayım, böyle çok çirkin."

"Eve gidince ben bastırırım."

"O zaman bırakın da iğneyi düzelteyim."

Düzelttim, gülümsedi:

"Çok iyisiniz!"

"Birbirimizi daha iyi tanımamızı isterdim Perşembe günü Catherine ve Louise'le Musee de

64

l'Homme * *'a gitmekten hoşlanır mıydınız?" "Aaa! tabii."

Catherine Brigitte'i sokak kapısına kadar uğurladı; gülüşüp, Aşıқтаştılar. Ben de o yaştayken, küçük bir kızla karanlıkta oturup, gülüp hısl-daşmayı isterdim. Ama Dominique her zaman: "Küçük arkadaşın çok sevimli ama zavallı yavrucak o kadar basit ki," derdi. Marthe'in, babamın bir dostunun kızı olan, aptal ve mankafa bir arkadaşı vardı. Benim ise, hiç arakadasın» olmadı.

"Arkadaşın sevimli."

"Birlikte iyi eğleniyoruz."

"Notları iyi mi?"

"Tabii! Sınıfta en iyi notlar onun "

"Seninkiler aybaşındaki aldığın notlarından daha düşük. Yorgun değilsin ya?"

"Hayır." *

Israr etmedim.

"Yaşı senden daha büyük; onun için gazete okumasına izin veriliyor. Ama sana söylediklerimi hatırlıyorsun değil mi? Sen henüz daha çok küçüksün."

"Hatırlıyorum."

"Ve sözümünden de çıkmıyorsun değil mi?"

Catherine'in sesinde bir şey gizliymiş gibiydi.

"Sözlerime pek inanmış gibi gözükmüyorsun."

"Yok, hayır. Yalnız biliyor musun, Brigitte'in bana anlattıklarını anlamak zor değil."

Paris'de bulunan isnan bilim müzesi.

65

Ne yapacağımı şaşırdım. Brigitte'i seviyordum ama, Catherine'in üzerindeki etkisi iyi miydi acaba?

"Tarımcı olmak istemesi garip, bilmem anlıyor

musun?"

"Benim doktor olmak daha hoşuma gidiyor. Hastaları iyi edeceğim, o da çöllerde herkesin yiyeceği domateslerle, buğdaylar yetiştirecek."

"Ona aç küçük oğlan çocuğunun afişini gösterdin mi?"

"O bana gösterdi."

Tabii işte. Ellerini yıkaması, üstünü başını düzeltmesi için gönderdim. Louise'in odasına girdim. Sırasının başına oturmuş resim çiziyordu. Birden hatırlayıverdim. Sadece küçük bir lambanın aydınlattığı loş oda, renkli kalemler, arkamda bıraktığım küçük küçük zevklerin serpiştirildiği uzun bir gün ve giz dolu engin dış dünya. Tümüyle kaybolup gidecekler. Ne yazık! Büyümelerini önlemek ya da... Ne yapılabilir ki? ."Resmin çok güzel canım." "Sana veriyorum."

"Teşekkür ederim. Masanın üzerine koyarım. Brigitte ile iyi eğlendiniz mi?"

Bana dans öğretti..." Louise'in sesi hüznünlendi: Ama sonra beni kapı dışarı ettiler."

"Konuşacaklardı her halde. Sen de böylece Go-ya'ya yemek hazırlarken yardım edebildin. Suflenin hemen hemen senin tarafından yapıldığını öğrenince baban, ne kadar gururlanacak." Güldü; sonra kapıdaki anahtar sesini işittik,

66

îbasını karşılamak için koştu.

O, düdü. Laurence'ın zihni meşguldü. Brigit-re'in gülümsemesini görür gibi oluyordu: "Çok yisiniz," ve yumuşuyordu. Catherine için bu yararlı bir dostluk olabilir. Dünyada olup bitenlerle ilgileneneği yaşta. Ben onunla yeterince konumuyorum, babasından da çekiniyor; yalnız faz-la da zedelenmemesi gerekiyor. Brigitte'in anneanesi ile dedesi israil'de yaşıyorlar; geçen yılı onlarla geçirdiği için okulda geri kaldı. Ailesinde ölenler oldu mu? Beni öylesine ağlatmış olan tüm bu korkunç şeyleri Gatherine'e anlattı mı?

Daha enerjik, canlı olup olayları izlemeliyim ve kızıma olup bitenleri ben haber vermeliyim. La-urence, France Soir gazetesine dikktatini vermeye çalıştı. Yine korkunç olaylardan biri işte. Oniki yaş: Hapsedildiği yerde kandini asmış; muz ve peçete istemiş ve asmış kendini. "Beklenmedik

kayıplar." Gilbert her toplumda, mutlaka, beklenmedik kayıplar olduğunu anlatırdı. Evet açınılmaz bir şey, fakat bu olay Catherine'i et-kileyecektir.

Gilbert. "Aşk gibi aşk." Namussuz ne olacak! Namussuz, namussuz" diye, odanın rahat — sessiz köşesinden haykırıyordu Domnique. Bu sabah telefonda canı sıkkın bir sesle iyi uyuduğunu söyledi ve hemencecik kapattı. Onun için ne yapabilirim? Hiçbir şey. Biri için bir şeyler yapabilmek öyle ender olur ki... Catherine için olur. Öyleyse yapmalı. Sorularına cevap ver-

meyi, hatta onları önceden hazırlamayı bilmeli.

67

Ona, onu korkutmadan gerçeği buldurmalı. Bunun için de önce benim bilgi sahibi olmam gerekiyor. Jean-Charles yüzüylümla ilgilenmediğim için bana sitem eder. Ondan bazı kitaplar isteyeyim, onları okumaya da kendimi zorlaya-yım. Bu düşünce yeni bir düşünce değil. La-urence, devre devre, hangi nedenlerden olduğu tam belli olmaksızın, sözünü tutmaya da pek öyle niyetli olmadan kararlar alırdı. Ama bu kez başka. Çünkü Catherine söz konusu. Eğer sözünü tutmazsa kendini hiç affetmeyecekti.

"Burada olman ne güzel," dedi Lucien. La-urence sırtında sabahlığı, deri koltukta oturuyordu. Lucien de yerde yüzü ona dönük, ayaklarının dibindeydi,

"Ben de çok iyiyim."

"Her zaman burada olmanı isterdim."

Sevişmeler, hafif bir aşkam yemeği yemişler, gevezelik edip tekrar sevişmişlerdi. Bu oda hoşuna gidiyordu: Kürkle kaplı bir yatar koltuk, bir masa, bit pazarından alınma iki siyah deri

koltuk, raf üstünde birkaç kitap, bir gök dürbünü, bir sekstant, bir rüzgâr gülü, bir köşede kayak tahtaları ve domuz derisi valizler vardı. Her şey zarif olmakla birlikte, hiç lüks bir şey yoktu. Dolapta duran şık takım elbiselere, deri ceketlere, kaşmir kazaklara, fularlara ve ayakkabılara da şaşmamalı. Lucien Laurence'ın sabahlığını araladı ve dizini okşadı.

"Güzel dizlerin var. Güzel diz az bulunur."

"Senin de güzel ellerin var."

68

Lucien çok zayıftı, beden yapısı Jean-Charles'dan daha çirkindi, ama ince ve sinirli elleri, hareketli, duygulu bir yüzü, hareketlerinde bir incelik ve zerafet vardı. O, sessiz, yan aydınlık, hafif renkli bir evrende yaşıyordu; Oysa Jean-Charles'ın yanında zaman her zaman öğlenin onikisiydi: Eşit ve çiğ bir ışık gibi...

"Bir şey içmek ister misin?"

"Hayır, teşekkür ederim."

Dendiğine göre, burbonun ender bulunabilen bir markasından kendine "on the rocks" hazırlardı. Yemekle az ilgiliydi; ama içki ve şarapta iyi bir uzman olmakla ovunurdu. Laurence'ın ayaklarının dibine geldi oturdu tekrar.

"Hiç sarhoş olmadığına bahse girerim."

"İçkiyi sevmiyorum."

"Sevmiyor musun, yoksa içmekten mi korkuyorsun?"

Laurence, Lucien'in bebek saçı yumuşak-lığındaki siyah saçlarını okşadı: "Benimle psikolojuluk oynama."

"Çünkü, sen anlaşılması, zor, sevimli bir hanımcıksın. Kimi kez öylesine genç, neşeli, canayakın oluyorsun, kimi kez de başına zırlı başlığını giymiş bir Minerva'sın."

Başlangıçta Laurence, Lucien'in ona kendisinden söz etmesinden hoşlanıyordu. Tüm kadınlar bundan hoşlanırdı. Bu yönden Jean-Charles onu pek şımartmamıştı, ama aslında da gereksizdi. Lucien'i ilgilendiren, hatta daha doğrusu meraklandırıan şeyin ne olduğunu çok iyi

69

biliyordu Laurence:

"Her şey benim saçımın taranış şekline bağlı."

Lucien, başını dizlerine yasladı:

"Beş dakika bırak da beni, bütün hayat boyunca böyle kalacaktıymış gibi, biraz hayal kurayım. Haberimiz bile olmadan saçlarımız ağaracak. Sen de şahane bir yaşlı hanımefendi olacaksın."

"Hayal et canım."

Neden böyle saçmalıyor? Şarkılarda olduğu gibi, bitmeyen bir aşk "yoktur, yok." Ama o özlem dolu ses, Laurence'da., sanki bir başka hayatta önceden yaşanmış ya da şu anda bir başka gezegende yaşanan bir anın karmakarışık yankısıymış gibi canlandı. Bu tıpkı, gece kapalı bir odada yavaş yavaş yaydan, tehlikeli bir koku gibiydi — nergis kokusu. Laurence, biraz donuk

bir sesle:

"Benden usanırdın," dedi.

"Asla."

"Romantik olma."

"Geçen gün, bir doktor bir hafta önce ölmüş karısı ile elele tutuşup kendini zehirlemiş. Olur böyle şeyler..."

"İyi ama hangi gerekçeyle?" diye sordu gülerek.

Lucien sitem edercesine:

"Ben gülmüyorum."

Laurence konuşmalarının aptalca duygu-laşmasına gözyumdu^ gitmek kolay olmayacaktı.

Elini Lucien'in yanağına kuvvetlice bastırarak

70

"Geleceği düşünmeyi sevmem; içinde yaşadığım an yeter bana," dedi.

"Doğru mu?"— Laurence'ın dayanılması güç görüntüsünün aydınlığı ile parlayan gözlerle, ona baktı Lucien.

"Benimle birlikteyken canın sıkılmıyor mu?"

"Amma düşünce! Hiç kimseyle daha az canım sıkılmaz."

"Çarip bir cevap."

"Sen garip sorular sorduğun için. Bu akşam canım sıkkın mı görünüyordum?"

"Hayır."

Lucien'in konuşması çok oyalayıcı ve eğlendiriciydi. Beraberce, Publinf'te çalışanlardan, müşterilerden söz ettiler ve onlar hakkında öyküler uydurdular. Ya da Lucien okuduğu romanları ve gezdiği yerleri anlatıyor, Laurence'da yolculuk yapma ve okuma merakım ansızın uyandıran ayrıntıları bulup çıkarmasını biliyordu. Biraz önce Fitzgerald'dan bahsetti; Laurence sadece onun adını biliyordu ve böylesine gerçek dışı gözükken bir olayın yaşanmış olmasına şaşıtı kaldı.

"Çok güzel bir akşamdı," dedi Laurence.

Lucien yerinden sıçrayarak:

"Niçin —akşamdı— diyorsun? Daha bitmedi ki..."

"Sabahın ikisi. Eve dönmem gerekiyor sevgilim."

"Nasıl yani? Burada yatmayacak mısın?"

"Çocuklar iyice büyüdüler, tehlikeli olmaya

71

başladı."

. "Ne olur, rica ederim kal." "Hayır."

Geçen yıl Jean-Charles Fas'tayken çoğu kez, hayır der, giderdi; sonra da ansızın arabayı durdurur, geri döner, merdivenleri koşarak çıkardı. Lucien onu kollarının arasına alır: "Döndün!" derdi ve gün ağarınca kadar kalırdı orada. -Hepsi onun bu neşeli yüzü içindi. Herhangi bir tuzak gibi bu da bir tuzaktı. Bugün geri dönmeyecekti. O da bunu biliyordu.

"Ne yani? Önümüzdeki gecelerin hiçbirini benimle geçirmeyecek misin?"

Kasıldı kaldı Laurence. Jean-Charles'ın yokluğunda, Lavurence'ın kendisiyle yatacağını sanmıştı Lucien. Ama Laurence böyle bir söz vermemişti ona.

"Kızlarımın farkına vardığını düşün. Tehlike çok büyük."

"Geçen yıl göze alıyordun." "Alıyordum ama, pişmanlık da duyuyordum." ikisi de ayağa kalktı. Lucien oda da bir aşağı bir yukarı gidip geldi ve kızgın bir tavırla Lavurence'm önünde durdu:

"Hep aynı nakarat! kıyısından kösesinden biraz ihanet ama genellikle iyi eş ve iyi anne. Kötü aşık, kötü metres için kelime yok mu?..." —Sesi boğuklaştı, gözleri daldı— "bu demektir ki, bundan böyle birlikte gece geçirmeyeceğiz; bundan daha iyi fırsat olamazdı." "Kimbilir, belki olur."

72

"Hayır. Çünkü fırsat yaratmayacaksın. Söyle, artık beni sevmiyorsun değil mi?"

"Öyleyse niçin buradayım?"

"Eskisi gibi sevmiyorsun beni. Tatilden döndüğünden beri, eskisi gibi değilsin."

"inan ki değişmedim. Eskiden beri yirmi kez bunun tartışmasını yaptık. Bırak da giyineyim."

Lucien kendine bir bardak daha içki koyarken, Laurence, rafları şişe ve kavanozlarla dolu banyoya doğru yöneldi. Lucien Publinfde müş- tenlerin armağan ettiği losyon ve kremleri biriktirirdi; bunu eğlence olsun diye yapsa da, aslında kendine da fazla özen gösterirdi. Pek tabii, herşey eskisi gibi olsaydı, duyduğum vicdan azabını bastırır, yok ederdim. O insanı şaşkına çeviren heyecan, alevlenen gece, zevk ve arzu çığlan, kasırgalar: Tüm bu başkalaşım için ihanet edilir, yalan söylenir, herşey göze alınır. Fakat Jean-Charles'la beraberken, duyduğu, bu zevk veren tatlı okşamaların benzerleri için değmezdi artık. Her gün yaşanan, bayatlamış coşkular için göze alınmazdı: "Zina bile bir görev" dedi kendi kendine. Onu öylesine coşturan tartışmalar, şimdi canını sıkıyordu. Odaya döndüğünde ikinci bardağını bitirmişti Lucien.

"Anladım canım. Merakından bir serüven yaşamak istedin, çünkü eğer insan kocasını hiç aldatmazsa en azından aptaldı, ama daha fazla bir şey değildir. Ya sana, sonsuz aşktan söz eden ben zavallı aptal..."

"Yanlış."

Yaklaştı ve sarıldı:

"Sana çok fazlasıyla bağlıyım."

"Çok fazla! Yaşantının birkaç kırıntısından başka bir şey vermedin bana. Buna da katlandım; ama bana daha da azını vereceksen, bağlarımızı koparmak daha iyi olur."

"Elimden geleni yapıyorum."

"Ne kocanı ne de çocuklarını incitmezsin ama beni üzmeye gelince, bunu yapabilirsin."

"Senin acı çekmeni istemiyorum."

«

"Haydi canım! Umurunda bile değil. Seni diğerlerinden farklı sanıyordum. Zaman zaman, bir kalbin varmış gibi geliyor. Ama hayır; günün havasına uygun, özgür başarılı bir kadın olmak için kalbi ne yapacaksın?"

Konuşur, konuşur. Jean-Charles sıkıntısı olduğu zaman susar, Lucien ise konuşur, iki ayrı davranış. Çocukluğumdan beri duygularımın dizginlerini elimde tutmayı bildiğim doğru, iyi mi, kötü mü bilemem? Aslında boşuna bir soru, insan kendi kendini yenileyemez ki.

"içki içmiyor, sinirlenip kendini kaybetmi-, yorsun. Bir kez olsun ağladığını da görmedim. Kendini kapıp koyuvermekten korkuyorsun: Buna, yaşamayı reddetmek derim ben."

Laurence alındığını, ama neden alındığını pek iyi anlayamadı:

"Elimden bir şey gelmez. Ben neysem oyum?"

Lucien bileğinden yakalayarak:

"Farkında mısın! Bir aydır bu geceleri bekliyor, hep onların düşünüyordum."

74

"Tamam, suçluyum; sana önceden haber vermem gerekirdi!"

"Vermediğine göre kal!"

Laurence yavaşça bileğini kurtardı.

"Düşün, ya Jean-Charles kuşkulansaydı, aramızdaki şu serüven olanaksız olurdu."

"Çünkü, beni feda etmek zorunluğunu duyardın, değil mi?"

"Dönmeyelim yeniden aynı konuya."

"Hayır. Oyunu kaybettiğimi gayet iyi biliyorum artık."

Lucien'in yüz çizgileri yumuşamış, gözlerinde sadece büyük bir üzüntünün izi kalmıştı."

"Yarın görüşürüz öyleyse," dedi.

"Yarın görüşürüz. Çok güzel bir akşam geçireceğiz." Sarıldı, öptü, Lucien karşılık vermedi; acı dolu bir ifadeyle baktı ona.

Laurence ona hiç acımadığı gibi, arabasına yaklaşırken gıpta bile etti. Havre'a gittiklerinde, Lucien'in hemen orada sorunu kestirip atmaya istediği gece, Laurence çok üzülmüştü; daha işin basındaydılar. Laurence "Mokeski" kahvelerinin satışı için araştırma yapıyor, Lucien de beraberinde bulunuyordu. O beklemeyi, yalvarmayı istemiyor, Laurence'ın çocukları ve kocasına bağlı bir ilişki sürdürmesinden hoşlanmıyordu. "Onu kaybedeceğim!" Gerçek bir yara acısı gibi içinin sızladığını hissetmişti o zaman Laurence. Geçen kış Chamonix'den döndüğünde yine böyle olmuştu. Bu iki hafta salt acı çektim, demişti Lucien; bu işe son vermek daha iyiydi. Yal-

75

varmıştı Laurence. Lucien razı olmamış, hiç konuşmadan ona tam on gün cehennem hayatı yaşatmıştı. Müzikte dile getirilen o soylu üzüntülerle hiç ilgisi yok gerçek üzüntülerin. Bunlar daha çok, iğrençti: Zehir gibi bir ağzı ve hep kusma isteği. Ama hiç olmazsa Lucien'in pişmanlık duyacağı bir şey ve üzüntüsünün bir değeri vardı. Hâlâ, o ateşli sevgiyi, umutsuzluğu ve umudu hatırlıyordu. O benden daha şanslıydı.

Laurence, "Niye Lucien değil de, Jean-Charles?" diye sordu kendi kendine, bisküvi üzerine portakal marmelatı süren kocasına bakarak. Lü-cien'in kendinden kopacağını ve bir başka kadını seveceğini gayet iyi biliyordu. (Bir başkası değil de, niye ben?) Buna razıydı, hatta bunun böyle olmasını istiyordu. "Niye Jean-Charles?" diye soruyordu kendi kendine. Dün akşam çocuklar Marthe'la Feuerverolles'e gitmişlerdi. Ev sakindi, fakat komşular pazardan

yararlanıp eğleniyor, sırayla duvarda tempo tutuyorlardı. Jean-Charles masaya kuvvetlice bir yumruk indirdi: "Yetişir yahu! Gidip ağızlarım burunlarımı dağıtacağım." Dönüşünden beri öfkeli; çocuklara çıkışıyor, Goya'ya kızıyor ve her şeyi ince eleyip sık dokuyordu. Vergne önsüzü güçlü bir dahi, ama onunla anlaşmak, öylesine güç ki, sonuçta Dufrene'in hakkı var; asla bir şey gerçekleştiremez. Müteahhit projesinin tamamını kabul etmedi: işi bırakırken ortaklarını düşünmesi gerekirdi. Korkunç bir para kaybettik, göz göre göre.

76

"Monnod'a girmeye çalışacağım."

"Çok iyi bir ekip meydana getirdiğinizi ve şevkle çalıştığınızı söyledin."

"Şevkle karın doymuyor. Vergne'da kazandığının daha fazlasını hak ediyorum ben. Monnod'a girince, şimdi kazandığının iki katını ka-za-nırım."

"Tut ki; böyle de çok iyi yaşıyoruz."

"Daha da iyi yaşanılabilir."

Jean-Charles kendine iyi ve eli açık davranan Vergne'i terk etmeye kararlı. (Catherine'in doğumunda bize o avansları vermeseydi, halimiz ne olurdu?) Fakat tasfiyeye önce sözle başlama zorunluluğunu duyuyordu.

"Olağanüstü fikirlerden herkes söz ediyor, gazetelere de bunlarla dolu, aman ne iyi..."

Niye Lucien değil de, Jean-Charles? Bazen birinden biriyle olduğu zaman, içinde hep aynı boşluğu duyuyordu; yalnız, Jean-Charles'la arasında çocuklar, gelecek, yuvası, sağlam bir bağ vardı. Lucienle beraberken, hiçbir şey hissetmediğinde, sanki bir yabancıнын yanındaymış gibi geliyordu. Ya onunla evli olsaydı? Ne daha iyi, ne daha kötü olurdu herhalde. Niçin şu ya da bu erkek de, bir diğeri değil? Garip. Ömür boyunca adamın birine bağlı kalırsın; neden? Ondokuz yaşında ona rastlamışsındır da ondan. Ama bu adamın Jean-Charles olmasından hiç mi hiç pişman değildi. O çok canlı, hareketli, kafası bir proje ve fikirle dolu, her yaptığına büyük ilgi duyan, mesleğinde başarılı ve herkesin çok cana yakın

77

bulduğu biriydi. Hem de sadık ve açık sözlüydü. Beden yapısı güzel, sevişmeyi, hem sık sevişmeyi iyi bilirdi. Evine, çocuklarına, Laurence'a tapıyordu, Lucien'den farklı olarak, daha az romantik, fakat daha güçlü ve etkileyiciydi. La-urence'ın varlığına, desteğine ihtiyacı vardı. Onu birazcık üzgün ya da sadece düşünceli görse, deli olurdu, ideal koca. Başkasıyla değil de, onunla evlendiği için, Laurence kendini tebrik ediyordu. Ama her şeye karşın, evliliğin böylesine önemli bir şey olup da, bir rastlantı olmasına şaşırıyordu, hem de hiç bir özel nedeni olmaksızın. (Fakat herşey böyledir.) Kardeş ruhlar öyküsüne kitaplardan başka bir yerde rastlanır mı acaba? Hatta karısının ölümüyle ölen yaşlı doktor olayında bile, bu onların birbirleri için yaratılmış olduklarını kanıtlamaz. "Aşkla sevmek," der babam. Jean-Charles'ı aşkla mı seviyorum, Lucien'i aşkla mı sevdim? Laurence'a öyle geliyorki, insanlar onunla yanyana, onun içinde değiller; kızları bunun dışında kuşkusuz, bu da organik bir şey olduğu için.

"Zamanına uymasını bilmeyen mimar, büyük mimimar olamaz."

Kapı çalındı, Jean-Charles'ın sözü yarıda kaldı. Odayı ikiye bölen panoyu açtı ve Laurence da kendi çalışma köşesine Mona'yı aldı.

"Buraya kadar geldiğin için çok nazıksın.

"Seni yalnız bırakacak değildim ya!"

Mono ufak tef ekti. Pantalonu, kalın kazağı ile oğlanımsı bir havası varsa da, gülüşü, boynunu

78

gerektiğini ye maketinin de iyi yapışmadığını biliyordu. Çevresine bakındı:

"Bak hele, evin bayağı güzel!"

Düşündü. "Tabii ikiniz.de kazanınca iyi para giriyor evinize." Sözlerinde ne alay, ne de sitem vardı, karşılaştırıyordu sadece. Hayatını akıllı uslu kazanır, kendinden pek söz etmezdi.

Dendiğine göre, orta halli bir aileden olup, tüm ailenin yükü de omuzlarındaydı. Lauren-ce'in yanına oturdu ve çalışma masasının üzerine resimlerini yaydı.

"Ufak değişikliklerle bir sürü yaptım."

Domates salçası kadar yaygın bir şeyin yeni bir markasını piyasaya sürmek pek kolay değildi. Laurence, Mona'ya, güneş — serinlik karşıtlığını kullanması fikrini vermişti. Tamamlanmış sayfa çok hoş olmuştu: Canlı renklerle yapılmış gökte kocaman bir güneş, zeytin ağaçları, tepede bir köy vardı; ilk planda da salçanın markasıyla kutusu ve bir de domates bulunuyordu. Fakat bir şey eksikti: Meyvanın tadı ve etli kısmı. Mona ve Laurence uzun uzun, tartışılar, sonuçta, derisini soyup domatesin etli kısmını biraz ortaya çıkarmaya karar verdiler.

"Hah! Bak işte dünya kadar farklı oldu: Isırmak geliyor insanın içinden."

"Evet, memnun olacağını düşünmüştüm," dedi Mona."Diğerlerinede bak bakalım..."

Kâğıttan kâğıda hafif renk ve şekil değişiklikleri vardı.

"Seçmesi zor."

79

i'!»

Jean-Charles odaya girdi, hararetle Mona'nın elini sıkarken parlak bembeyaz dişleri göründü:

"Laurence bana sizden çok söz etti ve resimlerinizin çoğunu gördüm. Meribel'inize hayran oldum, çok yeteneklisiniz."

"Kendimizi kabul ettirmeye çalışıyoruz," dedi Mona.

"8u resimlerden hangisi sana domates salçası yeme isteğini veriyor?" diye sordu Laurence.

"Birbirlerine çok benziyorlar, değil mi? Ayrıca da çok güzeller: Hepsi birer gerçek küçük tablo."

Jean-Charles elini Laurence'ın omuzuna koydu:

"İnip bizim düldülü bir güzel temizleyeyim. Yarımında hazır olur musun? Feuerverolles'e öğle yemeğine gitmek istiyorsak daha geç kalmamalıyız."

"Hazır olurum."

Jean-Charles gülümseyerek odadan çıktı.

"Şehir dışına mı çıkacaksınız?" diye sordu Mona.

"Evet, annemin bir evi var, hemen hemen her pazar gidiyoruz. Bir dinlenme oluyor..."

Hiç düşünmeden ağzından "gerekli" söz çıkacakken kendini topladı. Gilbert'in sesi geldi kulağına: "Zorunlu bir dinlenme."

Mona'nın kırışmış yüzüne baktı, biraz canı sıkılmıştı. (Utangaçlık kötü bir niyet, aşın bir gıpta yoktu yüzünde.)

"Ne tuhaf dedi Mona.

"Ne o?"

80

bir köşesinde duran berjere bıraktı kendini.

"Hiçbir şey anlamamanızın nedenini anlıyorum."

Çoğu kez Mona'nın davranışı dostçaydı, ama zaman zaman, Laurence'dan nefret eder gibi bir tavır takınıyordu. Laurence genellikle kendinden nefret edilsin istemezdi; hele özellikle Mona tarafından. Mona ayağa kalkıp, ceketini iliklerken çevresine, Laurence'ın pek anlam veremediği bir şekilde, son bir kez daha göz attı: Herhalde bu gıpta değildi.

Laurence asansöre kadar geçirdi onu, sonra masasının başına döndü. Seçtikleri maketi ve yazdığı yazıyı bir zarfa koydu. Mona'nın alaycı konuşmasından, az buçuk alınmış hissetti kendini ne sanıyor kendini Mona? Komünist değil ama Jean-Charles'in dediği gibi, proletaryanın büyüleyici havası içinde olmalı. Dar görüşlüydü, Laurence bunu ilk kez fark etmiyordu. ("Nefret ettiğim birşey varsa, o da dar görüştür" der ba bam.) Yazık, işte bunun için zaten, herkes kendi küçük çevresine tıklıp kalıyor. Eğer insanlar biraz gayretli ve iyi niyetli olsalardı, anlaşıp, uyuşmak hiç de zor olmayacaktı, dedi üzülen Laurence.

Düşlerimi hatırlamamam üzücü, diye düşündü. Jean-Charles her sabah, sinemalar ya da kitaplarda anlatılan o tuhaf olaylar gibi, tüm ayrıtılarıyla anlatacak bir düş buluyor. Bense hiçbir şey hatırlamıyorum. Tüm bu gecelerin karanlığı ardında meydana gelen şeyler, bana ait

1

81

"Kocanın Lucien'e benzemesi çok tuhaf."

"Düş mü görüyorsun? Lucierile Jean Charles, ateşle su gibi."

"Bana göre tıpatıp birbirlerinin modeliler."

"Gerçekten bir benzerlik göremiyorum."

"ficsi de zarif davranışlı, beyaz dişli, konuşmasını bilen ve traş olduktan sonra after shave süren tipler."

"Evet, o yönden ele alırsan..."

" O yönden ele alıyorum." Kısa kesti: Hangi taslağı yeğliyorsun o halde?"

Laurence yeniden gözden geçirdi onları. Lu-cien ve Jean-Charles After Shave kullanıyorlar, o tamam. Ya Mona'nın ki nasıl biri? Onu konuşturmak istedi ama, Mona Laurence'ı tedirgin edecek kadar ciddileşti. Pazarını nasıl geçirecek acaba?

"Sanırım buradaki en iyisi. Kasabadan dolayı: Tepeden aşağı yuvarlanıyormuş gibi duran evleri severim..."

"Benim de beğendiğim o," dedi Mona. Kağıtlarını topladı:

"Pekâlâ, o zaman ben kaçayım."

"Bir bardak bir şey içmez misin? Şarap, viski, ya da domates suyu?"

Gülüştüler.

"Hayır. Canım bir şey istemiyor. Sen bana yuvanı gezdir."

Mona hiç ses çıkarmadan odadan odaya geçiyordu. Ara sıra kanepelerin kumaşını, ya da bir masanın tahtasını elliyordu. Bol güneşli salonun

82

gerçek bir yaşantı olup, benden kaçıp gidiyorlar. Eğer o yaşantıyı bilebilseydim, bana yardımcı olurdu belki (Neye?). Sabahlan bezgin bir şekilde uyanmasının nedenini biliyordu: Domini-que. Dominique bugünkü durumuna bileğinin gücüyle gelmiş, kendine engel olan herşeyi ezmiş uzaklaştırmıştı; şimdi ise çaresizlikten çırpınıyordu. Gilbert'le "dostluk çerçevesi" içinde kalan bir görüşme yapmıştı. Ona diğer kadının adını söylememişti.

"Gerçekten o kadın var mı?" diye kuşku içinde sormuştu bana Dominique. "Sana niye yalan söylesin?" "Öylesine anlaşılması güç biridir ki o!" "Benim yerimde olsan doğruyu söyler miydin diye, Jean-Charles'a sordum."

"Tabii ki hayır. Başkalarının işine elinden geldiğince az karışmak her zaman için iyidir."

O halde Dominique, belli belirsiz de olsa, bir umut besliyor. Pazar günü Feuerverolles'de, Gilbert'in gelmeyeşine çok fazlasıyla üzüldüğü için, bir baş ağrısı uydurup odasına kapandı; "Bundan sonra artık hiç gelmeyecek," diye düşünüyordu. Telefonla her gün beni anyor ve ondan öyle kötü bir biçimde söz ediyordu ki, nasıl olup da ona bağlandığını anlayamıyordum: Küstah, kendini beğenmiş, sadist, hayvancasına bencil, herkesi kendi rahatı ve tuhaf huyları için feda eden bir tipti. Bir başka zaman da, onun bana , zekâsını, irade gücünü över ve "bana dönecek" diye çok kesin konuşurdu, izleyeceği taktikte kararlı değildi: Tatlılık mı, yoksa şiddet mi? Ölmek

»

83

mi, yoksa öldürmek mi? Yakında Gilbert ona herşeyi itiraf edince, ne yapacak? Hiçbir şey düşünemiyorum. Bildiğim tek şey, Dominique'in her zaman zaferi kazanmış olmasıdır.

Laurence, Jean-Charles'in öğütlediği kitapları incelemeye başladı. (Gülüyordu Jean-Charles: "Hele şükür karar verdin mi? Çok hoşuma gitti bu. Oldukça olağanüstü bir devirde yaşadığımızı öğrenirsin hiç olmazsa." Böyle gayretkeş bir havaya girdiği zaman gencecik oluveriyordu.) Laurence kitapları karıştırdı, sonlarına baktı; hepsi de, Jean-Charles ve Gilbert'in dediği gibi, herşey eskisinden çok iyi, ilerde de daha iyi olacak, diyordu. Bazı ülkeler fena başlamışlardı işe: Özellikle siyah Afrika; Çin ve Asya'daki nüfus artışı tehlikeliydi. Bununla birlikte sentetik proteinler, nüfus planlaması, makineleşme, nükleer enerji sayesinde, 1990'a doğru bolluk uygarlığının, boş zamanlar devrinin kurulması düşünülebilirdi. Belki yeryüzündeki tüm ülkeler birleşecek ve belki de anında çevirilerle, tek bir evrensel dil konuşulacaktı, insanlar yiyebildiklerince yiyecek, çalışmaya çok az zaman ayıracaklardı. Hastalık ve acı nedir bilmeyeceklerdi. 1990'da Cat-herine hâlâ genç olacaktı. Yalnız o, bugün kendi çevresinde dönen şeylerden emin olmak istiyordu. Bana başka görüşler sağlayacak başka kitaplar gerek. Hangileri? Proust yararlı olmaz, ne de Fitzgerald. Dün büyük bir kitapçı vitrininin önünde durdum kaldım: Kütle ve Kuvvet, Ban-dung, işletme Patolojisi, Kadının Psikanalizi, Ame-

84

rika. ve Amerikalılar, Bir Fransız Askeri Doktrini için, Yeni bir işçi Sınıfı, Yeni işçi Sınıfı, Uzay Serüveni, Mantık ve Yapı, İran... Hangisinden başlamalı? İçeri girmedim.

Soru sormalı, iyi ama kime? Mona'ya mı? Gevezelik etmesini sevmez. En az süreye mümkün olan en çok işi sığdırır o. Ayrıca ne diyeceğini de biliyorum. Aile ödenekleri, çamaşır makinaları, televizyon, hatta arabaları olmalarına rağmen, gerektiği gibi olmayan ve herkesin de bu konuda aynı görüşte bulunduğu işçilik koşulunu anlatacak. Evleri yetersizdi ama durum değişmek üzereydi: Şu yeni binalara, şantiyelere, Paris'in göğünde yükselen sarı kırmızı vinçlere bakmak, bunu anlamak için yeterdi. Bugün toplum koşulları ile herkes ilgili. Aslında tek sorun ş"u: Yeryüzünde adalet ve konforun olabilmesi için herşey yapılıyor mu, yapılmıyor mu? Mona yapılmadığını düşünüyor. Jean-Charles ise: "Hiçbir zaman, yapılabilecek herşey yapılmaz, ama şu ara pek çok şey yapılıyor," diyor. Ona göre, Mona gibiler sabırsız

olduklarından, yanılıyorlar; tıpkı Louise'in hâlâ aya inilmemiş olmasına şaşması gibi. Dün Jean-Charles bana: "Muhakkak ki nüfus yoğunlaşması ve makineleşmeden dolayı arasıra üzücü olaylar meydana geliyor. Ama ilerlemeyi kim durdurmak ister?" dedi.

Laurence gazetelikten Express ve Candide'm son

I sayılarını aldı. Genel olarak, günlük olsun, haftalık olsun, gazeteler Jean-Charles'ı haklı çıkarıyordu. Hiç kaygı duymadan açtı, okumaya baş-

85

ladı. Artık korkunç şeyler olmuyordu; Vietnam hariç tabii. Fransa'da da, Amerikalıları kimse onaylamıyor. Zaman yetmezliğinden çok •— zaman nasıl olsa bulunurdu— onu bilgisizliğe mahkûm eden korkuyu yendiği için memnundu. Aslında, olaylara tarafsız bir gözle bakmak yetiyordu. Zorluk, bunu çocuğa iletmekteydi. Bu "sıralarda Catherine sakin gibi. Ama, huzursuzluğu tekrar ederse, eskisinden daha iyi bir konuşma yapabileceğimi sanmıyorum onunla...

Fransa ile Cezayir arasındaki bunahm. Laurence, kapı hafif hafif ik kez çalındığında, makalenenin yarısını okumuştı, Marthe'tı gelen. Laurence, ona habersiz gelmemesi için on kez söylemişti; ama, gökyüzünden esinlendiğinden bu yana, iyice küstahlaştı Ve doğal olmayan delice hareketler yapıyordu.

"Rahatsız etmiyorum ya seni?*" "Biraz, arha madem geldin kal beş dakika." "Çalışıyor musun?" "• ""Evet."

"Çok çalışıyorsun. Marthe, kardeşine, aklından geçeni okumak istercesine baktı: Üzüntün, sıkıntın olmasirt da... Pazar, neşeli değildin." "Yooo, hayır.Neşeliydim." "Haydi haydi, kardeşin seni iyi tanır." "Yanılıyorsun."

Laurence hiçbir şekilde Marthe'a içini dökmek istemiyordu. Hem de, söyleyecekleri olduğundan daha çok büyütülecekti. Eğer Cathe-ririe'in çözümlenmesi gereken sorunları oldu-

86

nu, Jean-Charles'ın son günlerde sinirden sağa ola bağırdığını ve kendisinin sevgilisiyle olan ilişkisinden dolayı manevi baskı altında oldu-gunu söyleseydi, kafasının içinde onu tüketen bir yığın uğraşının bulunduğu sanılacaktı. Aslında uğraşı, gerçekten var olmaksızın, nefes aldığı havada, güne renk katan şeylerdeydi. Hem her zaman onu düşünüyor, hem de hiçbir zaman düşünmüyordu.

"Dinle," dedi Marthe. "Sana söylemek istediğim bir şey var. Pazar günü konuşmak istedim ama çekindim."

"Benden çekiniyor musun?"

"Gel gör ki evet. Seni kızdıracağımı biliyorum. Ama ne olursa olsun. Catherine yakında onbir yaşında olacak. Onu din derslerine yollaman, ilk —komünyon— unu yaptırman gerekiyor."

"Amma düşünce! Ne Jean-Charles, ne de ben

inç sahibiyiz."

"Ama onu hiç olmazsa vaftiz ettirseydin."

"Jean-Charles'ın annesi istediği içindi. Ama şimdi öldüğüne göre..."

"Kızımı her türlü dinsel eğitimden yoksun bıraktığın için büyük bir yükümlülük alıyorsun üstüne. Hristiyan bir uygarlıkta yaşıyoruz. Çocukların çoğu ilk komünyonlarını yapıyorlar, ilerde, ona hiç seçim hakkı tanımadığın ve onun yerine karar verdiğin için, sana kızıp sitem edecek." . ' .

"Hah! Bak bu çok güzel! Ona seçim hakkı tanımak, onu din derslerine göndermek mi yani?"

87

"Evet. Madem ki, bugün Fransa'da doğal davranış bu. Sen onu ayrı tutuyorsun."

"Israr etme."

"Ediyorum. Catherine'i üzgün ve kaygılı görüyorum. Garip garip şeyler söylüyor. Onu, hiç etkilemeyi denemedim, hep dinledim. Ölüm, kötülük, Tanrı'ya inanmayan bir çocuk için, karşı konması güç şeyler. Eğer Tanrı'ya inansaydı, işi biraz daha kolaylaşırdı."

"Ne gibi düşünceleri var?"

"Tam hatırlayamıyorum." Marthe kardeşinin yüzüne baktı. Sen bir şey sezmedin mi?"

"Evet tabii. Catherine çok soru soruyor Sorularına da yalan cevap vermek istemiyorum

"Yalan şeyler, diye karar vermekle biraz küs-tahlaşıyorsun."

"Gerçek olduklarına karar veren senden daha fazla küstahlaşmıyorum."

Laurence kardeşinin koluna dokundu:

"Yetişir, tartışmayalım. O, benim kızım; istediğim ve anladığım gibi yetiştiririm. Sen de, ona her zaman bol bol dua edersin."

"Eksik etmiyorum duamı."

Ne küstah şey şu Marthe! Din istilasına uğramış şu evrende, lâik çocuk yetiştirmek gerçekten kolay değil. Catherine'in o tarakta bezi yok. Lo-uisse'in, aklını ise törenlerin güzelliği çeliyor. Yine Noel'de kreşleri gidip görmeyi isteyecek... Daha ilk yaşlarından beri, Laurence onlara incil'i, isa'nın öğretilerini Yunan, — Latin mitolojilerini ve Buda'nın yaşantısını anlatmıştı. Gerçek olay-

88

lardan ve insanların çevresinde geçmiş güzel efsanelerden bahsetmişti. Bunları hazırlarken, babası yardım etmişti Laurence'a. Jean-Charles da, onlara evrenin oluşunu, nebülözden yıldızlara, maddeden hayata geçişi anlatmıştı. Bunu çok, çok güzel bulmuşlardı. Louise, resimli, yalın dille yazılmış bir astronomi kitabına büyük ilgi göstermişti. Marthe söylediklerine aşırı bir şekilde inanıyor ve büyük çaba gösterip, düşünüp taşınarak, çocuklarına bu konuda verdiğim emeği bir fiske ile yok etmek istiyordu; kendisi ise, çocuklarının eğitimini papazlara bırakıp bu yükten kurtulmuştu.

"Catherine'in hangi sözü dikkatini çekmişti, gerçekten hatırlamıyor musun?" diye sordu Laurence kardeşini kapıya doğru uğurlarken.

"Hayır. Daha çok, kelimelerin ardından bir çeşit önsezim oklu," dedi Marthe düşünceli bir şekilde.

Laurence, camı sikkın, kapıyı kapadı. Biraz önce Catherine okuldan döndüğünde neşeli gözüküyordu. Latince çevirisini yapmak için, Brigit-te'i bekliyor. Nelerden bahsedecekler. Nelerden bahsediyorlar? Laurence soru sordu mu, Catherine atlatıp cevap vermiyordu. Bana güvenmediğini sanmıyorum; daha doğrusu aramızda ortak bir dil yok. Hem bebekmiş gibi davrandım ona, hem de çok serbest bıraktım; karşılıklı konuşmayı denemedim, bunun için sözünü şaşırıyor karşımda. Bir türlü bağlantıyı kuramıyorum. Fransa ile Cezayir arasındaki bunalım. Şu makaleyi

89

"Evet, evet. Tabii."

Bugünlerde neler gösterdiler acaba? Bakma-layıldım. Hindistan'daki açlığı mı, Vietnam'daki katliamı mı, Amerika'daki ırk çatışmalarını mı?

"Son yayınları izleyemedim,' diye devam etti

Laurence. "Dikkatinizi çeken şev ne oldu?"

"Ringa balığı filetosu üzerine, yuvarlak havuç parçaları yerleştiren, genç kızlar,. "diye atıldı Bri-gitte.

"Nasıl, yani?"

"Öyle işte. Kızlar, bütün gün fileto üzerine havuç parçaları koyduklarını anlatıyorlardı. Benden de çok büyük değillerdi. Böyle yaşayacağıma, ölmeyi yeğlerin-..!"

"Ama, durum onlar için seninkinin ayar değildir."

"Neden?"

"Onlar başka türlü yetiştirilmişlerdir de, ondan."

"Durumlarından hiç hoşnut gözüküyorlardı" dedi Brigitte.

Yakında makineleşme sayesinde böyle garip meslekler ortadan kalkacak. Bu gerçekleşene kadar da tabii... Sessizlik uzayıp gidiyordu.

"Peki. Haydi gidin çevirinizi yapın. Çiçekler için de teşekkürler" dedi Laurence.

Brigitte yerinden kıılmıdamadı.

"Bundan Catherine'e söz etmemeliyim.

"Neden?"

"Şu genç kızlardan."

"Hayır söz et, dedi Laurence. "Yalnızca sana

92

gerçekten korkunç gözüken şeyleri söyleme. Cal-herine'in kâbus görmesinden korkuyorum da."

Her zaman, sade ve olduğu gibi görünen Brigitte, şaşkın bir hal aldı ve kemeriyle oynamaya başladı. Yanlış hareket ettim, diye düşündü Laurence. Yaptığı kendisinin de hoşuna gitmedi ama, ne yapabilirdi başka? Biraz acemice;

"Yani, size güveniyorum, biraz dikkat edin, o kadar," dedi.

Laurence, Brigitte mi çok duygulu, yoksa ben mi çok duygusuzum, diye sordu kendi kendine kapı kapandıktan sonra. "Bütün gün havuç halkaları kesmek." Bu tür bir işte çalışan kızlar, kuşkusuz, başka ilginç bir iş yapamadıkları için bunu yapıyorlar. Ama bu, yaptıkları işin, onlar için zevkli olması demek değildir, işte, yine üzücü "insanlar arası çatışmalar." Bu konular üzerine bu kadar az eğilmekle, iyi mi yoksa kötü mü ediyorum?

Laurence makaleyi okuyup bitirdi. Başladığı şeyi yarım bırakmayı sevmezdi. Sonra, işine daldı. Bir şampuan için, senaryo yazması gerekiyordu. Sigara üstüne sigara içti. Eğer, insan, bir işi iyi yapmaya gayret ederse, en saçma şeyler bile ilginç geliyordu. Paket boşalmış, vakit de geç olmuştu, içerden belli belirsiz bir uğultu geliyordu. Acaba Brigitte hâlâ orada mıydı? Louise ne yapıyordu? Laurence holü geçti. Louise odasına kapanmış ağlıyor, Catherine'in de sesi titriyordu.

Ağlama, diye yalvarıyordu. inan bana, Bri-

93

gitte'i senden daha çok sevmiyorum."

"Bu da iyi! Niye çoğu kez, bazılarının zevki, bir başkalarının gözyaşları ile son bulur!"

"Louise, seni daha çok seviyorum; Brigitte ile gevezelik etmek hoşuma gidiyor. Ama seri, sen benim kardeşimsin."

"Doğru mu, gerçekten doğru mu?"

Laurence sessizce uzaklaşıp gitti. Çocukluğun, gözyaşları ve öpücüklerle karışık kederleri. Cat-herine'in az çalışmasının önemi yok. Duygululuğu olgunlaşıyor; acıyı paylaşmak, teselli etmek, almak, vermek, yüzde ve sesteki farklılaşmayı sezme. Bunlar gözünden kaçırıyordu eskiden. Bir an Laurence kalbine sıcaklık dolduğunu hissetti. O ender ve değerli sıcaklık, tlerde Catherine'in bundan yoksun olmaması için ne yapmalı?

94

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Laurence çocukların yokluğundan yaralanarak odalarını düzeltti. Belki Brigitte kendisini öylesine etkileyen televizyon yayınından söz etmemişti; etmiş olsa bile, Catherine bundan hiç etkilenmiş gözüküyordu. Bu sabah Louise ile büyükbabalarının arabasına binerken seviçten uçuyordu. Hafta sonu tatilini geçirmek için büyükbabaları onlara Loire şatolarını gezdirecekti. Kısacası, Laurence bu olaydan aptalca etkilenmişti. Basit, can sıkıcı günlük bir olayı hazmetmek ona, ender rastlanan büyük felâketleri hazmetmek kadar güç geldi. Başkalarının nasıl işin içinden çıktığını bilmek isterdi.

Pazartesi günü öğle yemeğinde Lucien'e sordu. (Bu karşılaşmalar artık tatsız oluyordu. Hem bana kızıyor, hem de benden ayrılamıyordu. Do-minique on yıl önce "Erkekler mi? Midemi bu-landırıyorlar," derdi. Geç gelmek, randevuyu ip-

95

tal etmek, gittikçe daha az buluşmak, nihayet birbirlerinden iğrenmekle bu işe son verirlerdi insanlar. Ben böyle davranmayı bilemiyorum. Bugünlerde o kanlı ayrılış için bir karara varmalıyım.) Bu sorunlara ilgi duymazdı ama gene de cevap verdi. On altı yaşında, geleceği sınırlı, aptalca bir işe mahkûm bir genç kız; hiç de hoş değil tabii. Ama aslında yaşam, şu ya da bu nedenden dolayı her zaman kötü. Benim biraz param var, iyi de kazanıyorum ama madem ki sen beni sevmiyorsun, neye yarar bu? Kim mutlu ki? Sen mutlu insan tanıyor musun? Kalbini sıkı sıkıya kapattığın için, en büyük sıkıntılardan kaçınıyorsun: Buna mutluluk demem ben. Ya kocan? Belki mutlu, ama gerçeği öğrenirse hoşuna gitmeyecektir. Yaklaşık olarak tüm yaşantılar aynı değerdedir.

İnsanların ortaya koydukları gerekçelerini, zavallı görüntülerini ve seraplarını görmek çok acı diye, sen kendin söylüyordun. Şöyle sağlam dayanakları yok insanların. Eğer yaşantılarından memnun olsalardı, bu kadar sinir ilacı ve uyuşturucu ilaç tüketmezlerdi. Yoksulların mutsuzluğu olduğu gibi zenginlerin de var: Fitzgerald'ı okumalısın, orada bundan çok iyi bir şekilde söz ediyor. Evet, gerçek yapı var bu sözlerde, diye düşündü Laurence. Jean-Charles çoğu kez neşeli, ama tam anlamıyla mutlu değil. Çok çabuk ve kolayca, şuna buna kızıyor. Annemi, güzel dairesi, tuvaletleri ve yazlık evine karşın ne tür bir cehennem bekliyor! Ya beni? Bilmiyorum. Baş-

96

kaflarının sahip olduğu bir Şey yok bende... Olmaya ki, onlar da artık o Şeye sahip olmasınlar. Gisele Dufrene "enfes" diye ggs geçirdiğinde, Marthe koca ağzı ile rahat bir Őeklide çevresine gülümsediğinde, belki benim hissettiğimden daha fazla bir Şey hissetmiyorlardı. Yalnız babam farklıydı onlardan...

Laurence geçen arŐamba, küçükler yattıktan sonra, babasıyla başbaşa kaldı. Jean-Charles genç mimarlarla akşam yemeğine çıkmıŐtı. ("Dikey yok, yatay yok, mimarı ya eğik olacak, ya da olmayacak." Bunu biraz gülünç buluyordu Jean-Charles; ama gene de ilginç grŐ^ri var demişti gece döndüğünde.) Babasının parça parça verdiği cevapları düzene koymaya çalıştı bir kez daha. Sosyalist ya da kapitalist olsun, her ülkede insan teknik tarafından ezilmiŐ, zincire vurulmuŐ, aptallaŐtırılmıŐ ve işinden sođumuŐtu. Bütün kötülük insanın gereksinimlerini oğaltmasından dođmuŐtu, oysa onları kısıtlaması gerekirdi. Varolmayan, belki de hiç varolmayacak bir bolluk ngreceğine, canlılığı devam ettirecek Şeylerin en azı ile yetinecekti. Örneğin, çok yoksul olan Sardunya adası ve Yunanistan'daki topluluklar gibi yapacaktı; oraya teknik sızmadığı için para rezil olmamıştı. Orada insanlar, yaşantıya eşsiz bir tat katan cömertlik, kardeŐlik, onur gibi gerçekten insanı bazı değerleri koruyabildikleri için, ciddi bir mutluluk duyuyorlardı. Yeni gereksinimler yaratıldığa, yoksulaŐma da oğalacaktı. kŐ ne zaman baş-

97

lamıŐtı? Bilimin sağduyuya, yararlılığın güzelliğe yeğ tutulduğu gün. Rönesans'la akılcılık, kapitalizm, bilimcilik geldi, tamam ama, bu noktaya gelindikten sonra ne yapmalı? Kendinde ve evrende güzellik kavramını sağduyuyu canlandırmayı denemeli. Sadece, toplumsal, siyasal ve teknik olmayan, ahlki bir devrim, insanı kaybettiği gerçeğe kavuŐturabilir. Hiç olmazsa Şu evirmeyi insanoğlu için yapabilir miyiz? Öyleyse, bizi çevreleyen bu darmadağınık ve Őama dünyaya karşın kişi eğlenmeye bakmalı.

Aslında Lucien'in ve babamın söyledikleri birbirini tutmuyor. Herkes mutsuz; herkes mutluluğu bulabilir: EŐdeđerlilik. Catherine'e insanlar hayatta bağlı oldukları için sandığın kadar mutsuz değiller, diye anlatabilir miyim? Laurence bir an düşündü. Bu da mutsuz insanların mutsuz olmadığı anlamına gelir. Doğru mu? Dominique'in hıçkırık ve haykırıŐla dolu sesi çınladı kulağımda: Hayatından nefret ediyor, ama hiç de ölmek istemiyor. Bu mutsuzluk. Bir de ölümden beter, insanın kanını donduran Şu boşluk var; kendini öldürmediği sürece, lme yeğ tutulan... Beş yıl önce bunu yaşadım ve hâlâ o korku içimde. Gerçek Şu ki, insanlar canlarına kıyıyorlar — muz ve peçete istemişti çünkü ölümden çok daha beteri olduğu için. Bir intihar olayı okuyunca, insana buz gibi ter döktüren Şey, pencerenin demirlerinde asılı duran bu narin ceset değil de, intihardan hemen önce o kalpte olup biten Őeydir.

Hayır. Bunun üstünde iyice düŐünmeli, dedi

98

Laurence. Babamın verdiği yanıt kendisi için geçerli. O her zaman, herşeye ses çıkarmadan, yürekli bir Şekilde dayanmıŐtı: Nefret sancıları, ameliyatı, Alman kamplarında geçirdiği dört yıl, çok büyük üzüntü duymasına rağmen, annemin gidiŐi. Kendine seçtiği bu zor yaŐamdan ve insanlardan uzakta yaşamaktan zevk almayı, yalnız o başarır. Gizini bilmek isterdim. Onu daha uzun, daha sık görseydim belki bilebilirdim.

"Hazır mısın?..." diye sordu Jean-Charles. Garaja indiler, Jean-Charles arabanın kapısını açtı: "Bırak da, ben kullanayım. Sen çok sinirlisin" dedi Laurence.

Jean-Charles keyifli keyifli gülümsedi: "Nasıl istersen" dedi ve Laurence'ın yanına oturdu. Geçenlerde Vergne'le aralarındaki konuşma pek iyi geçmedi herhalde. Bir şey söylemiyordu fakat yüzü asıktı. Çok hızlı araba kullanıyor, sert frenler yapıyor, tehlikeli bir biçimde sürüyordu. Az fiaha, geçen gün gazeteler, sürücüler arasında Tiedana gelen, o ağız burun kırılan dövüşler-ien birini daha yazacaklardı.

Geçen gün Publinfte Lucien, direksiyon başın-daki insanın psikolojisini çok güzel bir şekilde anlattı: Yoksun olma, tatmin olma, güçlülük, di-ğer insanlardan ayrı kalma duygusu. (Lucien de çok iyi ama, deli gibi hızlı araba kullanır.)

Mona sözünü kesti:

"Bu nazik bayların direksiyon başında neden kabalaştıklarını ben size söyleyeyim."

"Neden?"

99

"Çünkü kabalar da ondan."

Lucien omuz silkti. Ne demek istemişti acaba Mona?

"Pazartesi Monnod'la anlaşma imzalıyorum," dedi Jean-Charles neşeli bir şekilde.

"Memnun musun?"

"Fazlasıyla. Pazarı uyuyarak, badmington oynayarak geçireceğim, ve pazartesi sağ adımımı atıp, gideceğim."

Araba tünelden çıktı ve Laurence gaza bastı. Gözleri dikiz aynasındaydı. Solladı, şerit değiştirdi, solladı, solladı ve şerit değiştirdi. Cumartesi akşamı Paris boşalmak üzereydi. Araba kullanmak hoşuna gidiyordu. Ayrıca da, pek çok kocanın yaptığı gibi, Jean-Charles ne düşünürse düşünsün ağzını açıp bir şey söylemiyordu. Laurence gülümsedi. Jean-Charles'ın pek fazla kusuru da yoktu, kısacası yanyana giderlerken her zaman — yaptığı panolarda her ne kadar bunu yansıtmıyorsa da — "birbirleri için yaratılmış" olduklarını hayal ederdi. Kesin bir karar aldı Laurence: "Bu hafta Lucien'le konuşacağım." Dün yine ona sitem edencesine "Sen kimseyi sevmiyorsun!" demişti Lucien. Doğru mu? Yo hayır. Onu pekâlâ seviyorum. Onunla bağlarımı koparacağım, ama seviyorum onu. Herkesi de severim; Gilbert hariç.

Ekspres yolu bıraktı, sakın, küçük bir yola girdi. Gilbert Feuerrolles'de olacaktı. Dominique, sesi zafer kazanmışçasına neşeli, telefon edip: "Gilbert Feuerrolles'de olacak" demişti. Niye ge-

100

liyor? Acaba hâlâ arkadaşlık numarasında mı? Ama gerçek ortaya çıktığında, bu yaptıkları ona pek fazla bir şey kazandırmış olmayacak. Ya da herşeyi, olduğu gibi anlatmaya mı

geliyor? La-urence'in elleri direksiyonu ıslatmaya mı geliyor? Dominique hâlâ umutlu olduğu için, bir aydan beri bu duruma göğüs germiştii.

"Gilbert gelmeyi niye kabul etti, merak ediyorum?"

"Belki evlenmekten caydı."

"Sanmam."

Hava soğuk ve pusluydu, çiçekler de solmuştu. Fakat gecenin karanlığında camlar parlıyor, oturma odasında şömine alev alev yanıyordu. Az fakat seçkin kişiler vardı: Dufrene'ler Glibert, Thirion ve karısı. Laurence Thirion'u küçüklüğünden beri tanırdı; babasının iş arkadaşısıydı. Fransa'nın en isim yapmış avukatı olmuştu. Marthe ve Hubert çağrılmamışlardı. Bu topluluğa uygun bir çift değildi. Gülümsemeler ve el sıkışmalar. Gilbert Laurence'in bir ay önce öptürmediği elini öptü. Bakışı donuk, sorduğu sorular da imalıydı:

"Bir şey içmek ister misiniz?"

"Birazdan," dedi Dominique. Laurence'in omu-zundan tutarak: "Yukarı çıkta saçım tara, darmadağınık." Odada da gülerek:

"Hiç de darmadağınık değildi. Seninle konuşmak istedim de," dedi.

"Ne oldu vine?"

j

"Ne kadar kötüsersin!" 101

Dominique'in gözleri parladı. O, 1900'lerin bulüzü ve uzun eteği içinde, çok fazla şıktı (Kimi taklit ediyor ki?) Heyecanlı bir sesle:

"Biliyor musun? Onun kim olduğunu öğrendim."

"Ya! Öyle mi?"

Dominique, yüzünün nasıl cin gibi bir ifade aldığını, bir bilse?

"Sıkı dur şaşıracaksın." Biraz durakladı: "Gilbert eski aşkına, Lucile de Saint-Chamont'a dönmüş." 1 "Nereden çıkardın bunu?"

"Birisi söyledi. Her dakika onun evine tıklıp kalıyor, hafta sonlarını da Manoir'da geçiriyormuş. Ne garip değil mi? Bana, onun hakkında bu kadar şey söyledikten sonra! Nasıl oldu da Lucile bu işi başardı? Düşündüğümde de daha güçlüymüş."

Laurence sustu. Bilmeyen birinin karşısında, bilen birinin takındığı bu bilgiççe tavırdan nefret ederdi. Gerçeği apaçık gözlerinin önünü sermeli mi? Bugün olmaz, evde bu kadar davetli var.

"Belki Lucile değildir de, arkadaşlarından biridir."

"Haydi canım! O Gilbert'in bir başkasıyla yaşayacağı aşka göz yummaz. Adını niye sakladığını anlıyorum şimdi: Alay edeceğimden korktuğu için. Bu delice hevese bir anlam veremiyorum. Eğer Gübert, beni tanıır tanımaz onu terk ettiyse, bunun bir nedeni vardı; bu neden hâlâ da var. Bana geri dönecek."

102

Laurence hiçbirşey söylemedi. Sesizlik uzadı gitti. Dominique benim sesizliğime şaşmış olmalı; ama yok hayır o öylesine soru sorup cevap vermeye alışıktır ki... Dominique dalgın bir sesle: "Lucile'e mektup yazıp, Gilbert'in anatomisini ve zevklerini ayrıntılı bir şekilde anlatmak ne zevk olurdu," dedi. Laurence yerinden sıçradı. "Bunu yapamazsın!"

"Ne komik olurdu. Lucile'in ve Gilbert'in yüzlerinin alacağı hali bir düşün! Hayır, ölünceye dek bana dargın kalır. Benim taktiğim ise bunun aksine, iyi davranmak olacaktır. Böylece zaman kazanmış olacağım. Lübnan'a yapacağımız yolculuktan çok umutluyum."

"Bu yolculuk yapılacak mı sanıyorsun?"

"Ne yani? Tabii!" Dominique sesini yükselterek: "Aylar önce, Balbek'de Noel geçireceğimize söz verdi. Herkes de biliyor. Artık şimdi ca-yamaz."

"Ama öteki engel olacaktır."

"Ben de resti çekerim, o zaman: Benimle Lübnan'a gelmezse, bundan böyle bir daha görmem onu."

"Şantajla yola gelmez."

"Beni kaybetmek de istemez. Lucile'la olan bu ilişkisi ciddi değil zaten."

"Öyle ise niye sana bundan söz etti?"

"Biraz sadistlik olsun diye. Daha çok da, hafta sonları ve tatillerde serbest kalmak istediği için. Ama görüyor musun, birazcık ısrar etmem yetti

103

ve geldi."

"Öyleyse resti çek" dedi Laurence. Belki de bir çare olabilir bu. Dominique bu işi kendisinin kestirip attığı düşüncesiyle tatmin olacak, ilerde, gerçeği öğrendiğinde, en zor devreyi atlatmış olur.

Oturma odasından kahkahalar ve sesler yükseliyordu. Şarap, Martini ve Burbon içiyorlardı. Jean-Charles, Laurence'a ananas suyu uzatarak:

"Üzecek bir şey yok ya?" "Hayır ama, sevinecek bir şey de yok. Baksana onun haline!"

Dominique Gilbert'in koluna, ona sahipmiş-çesine, elini koymuştu.

"Üç haftadır gelmediğin bir şey değil de, çok çalışıyorsun. Dinlenmesini de bilmeli insan."

"Çok iyi biliyorum," dedi soğuk bir sesle Gilbert.

"Yok bilmiyorsun, insan gerçek bir biçimde ancak sayfiyede dinlenebilir."

Dominique işveli, biraz da kurnazca gülümsedi Gilbert'e. Kendine hiç yakışmayan bu tavrı da yeni edinmişti. Yüksek sesle:

"Ya da yolculuklar dinlendirir insanı," diye ekledi. Hâlâ eli Gilbert'in koluna yapışmış durumdaydı. Thirion'a dönerek: "Noel'i Lübnan'da geçireceğiz," dedi.

"Ne güzel bir fikir! Şahaneymiş söylendiğine göre."

"Evet. Hem de sıcak ülkede Noel nasılmış, me-104

rak ediyorum. Noel hep karlı havada düşünülür de..."

Gilbert ses çıkarmadı;. Dominique'in sınırları o kadar gergindi ki, patlaması için bir tek kelime yetecekti. Gilbert bunu sezmiş olmalıydı.

"Arkadaşımız Luzarche'ın çok hoş bir fikri var," dedi bayan Thirion o güzel sesiyle. "Uçakla sürpriz bir Noel gezintisi. Yirmi beş kişi davet etti. Londra'ya mı, Roma'ya mı, Amsterdam'a mı, yoksa başka yere mi ineceğimizi bilmeyeceğiz ve tabii kentin en güzel lokantasında da yerlerimiz ayrılmış olacak."

"Ne eğlenceli," dedi Dominique.

"Gilbert eğlenmeye gelince, insanların hayal gücü öyle azalıyor ki," dedi.

Laurence için anlamını yitirmiş kelimelerden biri daha. Bazen bir film ilgilendiriyor ve güldürüyordu onu; ama eğlenmek... Gilbert eğleniyor mu? Nereye gittiğini bilmeden uçağa bin-. mek eğlenceli mi acaba? Geçen gün aklına takılan o kuşku, belki de yerleşmişti...

Laurence, Jean-Charles ve Dufrene'lerle şöminenim yanına gitti, oturdu.

"Modern konutlara şömine yapmıyorlar, çok yazık oluyor" dedi Jean-Charles.

Aydınlığı yüzüne vuran alevlere bakıyordu. Süet ceketini çıkardı, Amerikan stili gömleğinin yakasını açtı. Her zamankinden daha genç ve daha rahat gözüküyordu. (Aynı şekilde, Dufrene de çizgili kadife takımını içinde daha dinç duruyordu; acaba yalnızca bir giyim işi mi bu?)

105

"Sana, babanı çok seveceği bir şeyi anlatmayı unuttum," dedi Jean-Charles. "Goldwater öylesine odun ateşli seviyormuş ki, yazın evini soğuk hava tertibatı ile buz gibi yapıyor, ondan soma da bol bol ateş yakıyormuş."

Laurence güldü:

"Evet babam sevecek bunu..."

Yanındaki sehpa Realite, Erpress, Candide, Votre Jardin dergileri ve birkaç kitap duruyordu: Le Goncourt, le Renoudot. Divanın üzerinde de, Dominique hiç müzik dinlemediği halde, oraya buraya atılmış plaklar vardı. Laurence gözlerini yeniden ona çevirdi: Güleç, aşırı serbest bir şekilde, elleri ile türlü hareketler yaparak konuşuyordu.

"Benim ise Maxim'de yemek daha hoşuma gider. Hiç olmazsa eminim ki, ahçıbaşı yemeğin içine tükürmemiş ve dizlerim de yandaki masada oturan adamınkine yapmamıştır. Biliyorum, bugünlerde küçük birahanelere gitme züppeliği aldı yürüdü, ama orada da Ma-xim'dekinden daha ucuza yemek yenmiyor. Üstelik her tarafın, leş gibi yağ koktuğu bir yana, insan kimseye çarpmadan serçeparmağını bile oynatamıyor."

"Chez Gertrude'e hiç gitmediniz mi?"

"Evet biliyorum. O kadar para verdikten sonra La Tour d'Argent 'ı yeğlerim.

Çok rahat bir hali var. Acaba Gilbert neden geldi? Laurence, Jean-Charles'ın ve Dufrene'lerin gülüşlerini işitti.

106

"Yok ama, ciddi farkında mısınız: Müteahhitler, girişimciler ve arasında, biz, zavallı mimarlar, ne hale geliyoruz?"

"Ah! O girişimciler!" diye göğüsgeçirdi Duf-rene.

Jean-Charles ateşi karıştırıyor, gözleri parlıyordu. Çocukluğunda da odun ateşleri yakmış mıydı acaba? Yakmış olsa da, olmasa da, o anda yüzünde çocuğumsu bir anlam vardı. Laurence içinden bir şeyin eriyip, çözüldüğünü hissetti; şefkat: Onu bir daha yitirmemek üzere bulmuş olabilseydi... Dominique'in sesiyle kurduğu düş bozuldu.

"Ben de pek hoş geçeceğini ummuyordum. Kötü de başladı; teşrifat aksıyordu, içeri girmek için bir saat ayakta bekledik. Ama gene de değdi. Paris'in tüm sayılı kişileri oradaydı. Şampanya iyiydi. Bayan De Gaulle'ü sandığımdan daha iyi buldum, — havalı ve gösterişli değildi, tabii bir Linette Verdelet değil — ama çok vakurdu."

"Bana, maliyeci ve politikacıların yemek yeme hakları olduğu, sanatkâr ve edebiyatçılara da yalnızca içki ikram edildiği söylendi, doğru mu?" diye sordu Gilbert, soğuk bir sesle.

"Oraya yemek yemeğe gidilmez ya!" dedi kısıntı bir gülüşle Dominique.

Ne pis herif şu Gilbert; sırf anneme sevimsiz gözükmek için, sordu bu soruyu! Dufrene Gilbert'e dönerek:

"IBM makinalarımın soyut resim yapmak için kullanılacağı doğru mu?"

107

"Olabilir, yalnız verimli olacağım sanmam," dedi gülümseyerek Gilbert.

Bayan Thirion, " nasıl! Bir makina resim yapabilir?" diye haykırdı.

"Soyut resim, niye olmasın," dedi Thirion alaylı bir sesle.

"Biliyor musunuz, Bach ve Mozart imal edenler var?" dedi Dufrene. " Var ya! Tek kusurları eserlerinin kusursuz oluşu, oysa et ve kemikten olan müzisyenlerde her zaman için kusur bulunuyor."

İşte bak! Daha geçenlerde bir haftalık dergide okumuştum bunu. Gazetelere bakmaya başladığımdan beri, Laurence, insanların konuşmalarında makaleleri anlattıklarını fark etti. Neden olmasın, bilgilerini elbet bir yerden elde etmeleri gerekiyordu.

"Pek yakında makineler atölyelerimizin yerini alacak, bizler de plajda, kumlarda buluşacağız," dedi Jean-Charles.

Gilbert, "bu kuşkusuz, dedi. "Yeni bir çağa giriyoruz ve o çağda da insanlar işe yaramaz hale gelecekler."

"Bizler için geçerli değil," dedi Thirion. "Avukatlara her zaman gereksinim duyulacaktır. Çünkü bir makina asla güzel konuşamaz."

"Fakat, belki de insanlar güzel söze karşı duygulu olmayacaklar," dedi Jean-Charles.

"Haydi canım! insan konuşan bir hayvandır ve güzel söz karşında da her zaman baştan çıkar. Makineler insan dehasını değiştirmeyecekler."

108

"Hayır, tam tersine değiştirecekler." Jean-Charles ve Dufrene bu konuda aynı şekilde düşünüyorlardı. (Çünkü aynı şeyleri okurlar.) insanı konu alan görüş, yeniden gözden geçirilmelidir. Bu ondukuzuncu yüzyılın bir buluşu olup, bugün zaman aşımına uğramıştır. Kuşkusuz yakında da ortadan kalkacaktır. Edebiyat, müzik, resim, mimari gibi her alanda sanat geçmiş kuşakların hümanizmasını reddediyor. Gilbert üzgün bir tavır takınmış susuyordu, ötekiler de birbirleriyle yarışarcasına konuşuyorlardı. Bir daha yazılamayacak kitaplar, görülemeyecek filmler, dinlenemeyecek müzik parçaları olduğunu itiraf etmeli. Ama üstün yapıtların ne zaman yapılmış oldukları önemli değil; üstün yapıt da nedir? Öznel ölçütleri kaldırmalı, bu olanaksız; affedersiniz ama, modern eleştirinin de bütün çabası bu aslında. Ya Goncourt ve Rena-udot'nun ölçütleri nelerdir, bilmek isterdim. Ödüller geçen yıldakinden de kötü. Biliyor musunuz, bütün bunlar yayımcıların oyunu! Emin kaynaklardan duyduğuma göre jürinin bazı üyeleri satın alınmış; çok ayıp doğrusu. Ressamlar için daha da büyük bir skandal ya! Reklâmın gücüne, sıradan biri, sözüm ona üstün yetenekli bir ressam oluveriyor; herkes de o gözle bakarsa, üstün yetenekli kalıyor, ne paradoks! iyi ama nesnel ölçütten başka ölçüt de yok.

"Aaa! O kadar da değil! Güzel güzeldir!" dedi birdenbire, bayan Thirion ve herkes de sustu bir an. Sonra hepsi birden konuşmaya devam etti-

109

ler...

Her zamanki gibi Laurence düşüncelerine daldı gitti. Çoğu zaman konuşanla karşıt fikirdedir; ama onlar aralarında uyuşamadıkları için, düşündüklerinin karşıtını söylemekle kendi kendiyile çelişkiye düşer. Herkes tarafından bilinen bir aptal olmasına karşın bayan Thirion'un düşündüğü gibi söylemek geliyor içimden: Güzel güzeldir, doğru da doğrudur. Bu kanının bile bir değeri yar mı? Kimden edindim ki onu? Babamdan, liseden, matmazel Houchet'den mi? On-sekiz yaşında kanı sahibiydim. Daha hâlâ o yaşından artakalan bir şeyler var ama, pek fazla bir şey değil, bir özlem belki... Yargılarından pek emin değil: Bu o kadar, o anki ruh ve çevre durumuna bağlı ki... Sinemadan çıktığımda bile filmi sevip sevmediğimi ancak söyleyebiliyorum.

"Bir dakika konuşabilir miyim sizinle?"

Laurence soğuk soğuk baktı Gilbert'e.

"Hiç canım istemiyor."

"Ben ısrar ediyorum."

Laurence merak ve duraksamayla yan odaya geçen Gilbert'in peşinden gitti.

Oturdular; Laurence konuşmasını bekledi.

"Size Dominique'in gözleri önüne her şeyi sereceğimi bildirmek istedim. Tabii bu yolculuk sözkonusu bile değil. Patricia çok anlayışlı ve temiz yüreklidir, ama yeterince beklediğini sanıyor. Mayıs sonu evlenmek istiyoruz.

Gilbert'in kararı çok kesindi. Tek çare onu öldürmektir. Dominique "daha az acı çekerdi. La-

110

"Niye geldiniz? Ona boşuna umut veriyorsunuz."

"Geldim, çünkü bunun pek çok nedeni var. Dominique'in bana düşman olmasını istemiyorum. Dostluğumuzu tehlikeye attı. Eğer bazı tavizler sayesinde, bu bağı tatlılıkla koparabilir-sem, bunu çok daha yeğlerim. Böylesi herşeyden önce onun için de iyi olmaz mı?"

"Bunu yapamazsınız."

"Evet sanırım yaparım," dedi değişik bir sesle. "Düşüncesi ne merkezde, onu anlamaya geldim. Geçici bir şey olduğuna inanmakta ısrar ediyor. Gerçeği olduğu gibi söylemeliyim ona."

"Şimdi olmaz!"

"Bu akşam Paris'e dönüyorum..." Gilbert'in yüzü aydınlandı: "Bakın siz onu bu duruma hazırlarsanız, Dominique'in yararına olur diye düşünüyorum."

"Tamam işte! Burada bulunmanızın gerçek nedeni belli oldu: Beni bu pis işle görevlendirmek istiyorsunuz."

"Ne yalan söyleyeyim, böyle sahnelerden çok korkarım."

"Çünkü hayal gücünüz yok: Şimdi kopacak gümbürtüden daha da beteri olacak." Laurence düşündü: "Bakın şöyle yapın: Patricia'dan hiç söz etmeden yolculuğa çıkmayı reddedin. Domi-nique buna çok kızacak ve kendiliğinden aranızdaki bağı kopacaktır."

Gilbert, oldukça kararlı bir sesle:

"Böyle davranmayacağını pek iyi biliyor-

111

sunuz.

Haklı. Laurence bir an Dominique'in söylediklerine inanmak istemişti: "Ona resti çekeceğim," ama bağırılmalar, yakınmalardan sonra gene sabretmeye, ısrar etmeye, ummaya devam edecektir.

"Yapacağınız şey çok zalimce.

"Böyle düşmanca davranışınız beni incitiyor," dedi Gilbert üzüntülü bir şekilde. "Kimse kendi kalbine hükmedemez. Dominique'i artık seviyorum; Patricia'yı seviyorum: Benim bunda suçum ne?"

Sevmek fiili ağzında edepsizce bir anlam alıyordu. Laurence kalktı.

"Hafta içinde onunla bunu görüşeceğim," dedi Gilbert. "Görüşmemizden hemen sonra onu görmeniz için sizin de gelmenizi kesinlikte istiyorum"

Laurence nefretle baktı:

"Onun, nedenini açıklayan birkaç satış yazıp, canına kıymasını engellemek için beni istiyorsunuz. Patricia'nın beyaz gelinliğinin lekelenmesi iyi olmaz tabii..."

Laurence uzaklaştı. Kulaklarına İstakoz gıcırtiları geliyordu, insani olmayan acının korkunç gürültüsü. Büfeye doğru yürüdü. Bir bardak şampanya koydu kendine. Odadakiler başlattıkları konuşmaya devam ederken, bir yandan da tabaklarını doldurmaktaydılar.

"Şu yumurcak hiç de yeteneksiz değil," dedi bayan Thirion. "Yalnız, ona biraz giyinmesini

112

öğretmeli. Çizgili bir etek ve puanlı bir bluz giyebilir."

"Bak işte bu olabilir," dedi Gisele Dufrene

"Dominique Üstün yetenekli bir terzi olunursa, her şey yapılır," dedi. Laurence'a yaklaştı:

"Ne söyledi sana Gilbert?"

"Aman! arkadaşlarından birinin reklâmcılıkla ilgilenen yeğenini bana salık vermek istiyormuş."

"Gerçekten mi?"

"Gübert'in bana seninle olan ilişkilerinden söz edeceğini düşünmüyorsun her halde."

"Onun yapmayacağı şey yoktur. Bir şey yemiyor musun?"

Laurence'ın iştahı kesilmişti. Kendim koltuğa attı ve eline bir dergi aldı. Kimseyle konuşamayacak durumda olduğunu hissetti. Gilbert hafta içinde gidip konuşacaktı. Dominique'i yatıştırmam için bana kim yardım edebilir acaba? Laurence bu geçen bir ay boyunca annesinin ne kadar yalnız kaldığını fark etti. Bir sürü ilişki, ama tek dost yok. Onu dinleyecek, hattâ oyalayacak bile kimsesi yok. Yaşantımız tek başına taşıma zorunluğunda olduğumuz, pek çok tehlikelerle karşı karşıya kalan, dayanaksız bir yapıdır. Herkes için de bu böyle mi acaba? Benim hiç olmazsa babam var. Hem Jean-Charles da beni hiç bir zaman mutsuz edecek insan değil. Gözlerini ona çevirdi; konuşuyor, gülüyor, çevresindekiler de gülüyorlardı. Birazcık canı iste-meyegörsün insanların yakınlığım hemen kaza-

113

m

nırdı. Laurence kalbinin yeniden, dalga dalga, sevgiyle dolduğunu hissetti. Son günlerde sinirli olması da doğaldı. Vergne'ye neler borçlu olduğunu biliyordu, ama onun için de bütün arzularından vazgeçemezdi herhalde, işte bu çatışma onu rahatsız ediyordu. O, başarı elde etmekten zevk duyardı. Laurence Jean-Charles'ı iyi anlıyordu, insan iş hayatında bazı tehlikelere atılmazsa, çalışmak korkunç derecede sıkıcı bir şey olurdu.

"Sevgili Dominique, üzgünüm ama gitmek zorundayım" dedi. Gilbert nazikçe. "Hemen şimdi mi?"

"Erken gitmem gerektiği için, erken geldim," dedi Gilbert.

Çarçabuk herkese allahâısmarladık dedi, Dominique de evden onunla birlikte çıktı. Jean-Charles Laurence'a işaret ederek:

"Celsene canım! Thirion, davalarıyla ilgili çok ilginç şeyler anlatıyor." Odada bir baştan bir başa yürüyen, hayali bir cübbenin kollarını savuran Thirion'dan başka herkes oturmuştu.

"Hanım meslekdaşlanm için ne mi düşünüyorum küçük hanım?" dedi Gisele'e. "Sahip olunabilecek en iyi kaniya sahibim. Çoğu sevimli hanımlar ve çoğu da yetenekli. (Genellikle her iki nitelik aynı kişide bulunmaz.) Fakat kesin bir şey varsa, hiçbiri ağır cezada savunma yapmayı başa-ramazlar. Bunun için gerekli ne yürekleri, ne otoriteleri —sizi şaşırtacağım ama— ne rol yapma yetenekleri vardır."

"Kendilerine önsel olarak yasaklanmış mesleklerde başarılı kadınlar da görüldü," dedi Jean-Charles.

"Jüri önünde en güzel ve en ustaca konuşanını, en cin gibi olanını hemencecik mat ederim," dedi Thirion.

"Jean-Charles, ama belki de beklenmedik şeylerle karşılaşabiliriz," dedi. "Ben, geleceğin kadınların olduğuna inanıyorum."

"Belki ama, erkekleri taklit etmemek koşuluyla," dedi Thirion.

"Erkek mesleğini yapmak, erkeği taklit etmek değildir."

"Dur bakalım, Jean-Charles," dedi Gisele Duf-rene, "sen ki her zaman günün havasına uyarsın, bana şimdi kalkıp feminist olduğunu söyleme. Bunun modası geçti artık."

Feminizim: Bu sıralarda, her dakika konu oluyor. Laurence ansızın kendini konu dışında buldu; tıpkı Psikanaliz ortak pazar vurucu kuvvetler konusunda olduğu gibi, ne düşüneceğini bilmiyor, bir şey de düşünemiyordu. Allerjisi var bütün bunlara karşı. Dudaklarında yapmacık bir gülümsemeyle içeri giren annesine baktı. Belki yarın, belki iki gün sonra, ama bu hafta Gilbert ona her şeyi anlatacaktı. Dominique'in sesi çınladı kulağında. Odanın rahat — sessiz köşesinde yeniden çınlayacaktı o ses. "Namussuz! Namussuz herif!" Laurence'm gözünün önüne uğursuz kuşlara benzeyen çiçekler geldi. Kendine geldiğinde, bayan Thirion heyecanlı he-

. yacanlı konuşuyordu: "Sistemli bir şekilde yapılan yergiyi iğrenç buluyorum. Aç çocuklar yararına 25 Ocak'ta verilecek yemekte yirmi bin frank karşılığı küçük Hintlilerin yemeğini verecekler bize: Bir kâse pirinç, bir bardak su. Hiç de fena bir fikir değil. Ama gel gör ki, sol basın iyi alay ediyor. Havyar ve karaciğer ezmesi yeseydik, ne söylerlerdi acaba?"

"Her zaman herşey eleştirilir," dedi Dominique. "En iyisi işi olurlarına bırakmaktır."

Kendinde değilmiş gibi bir hali vardı. Bayan Thirion'a dalgın dalgın cevap veriyordu. Bu arada, diğer dördü de briç masasının başına oturmuşlardı. Laurence Express dergisini açtı: Kısa kısa sütunlardaki günlük olaylar sıkılmadan kolayca okunabiliyordu. Uykusu vardı, aceleyle yerinden kalktığına, bayan Thirion da briç masasını terk etmiş ve:

"Yarın günüm çok yüklü, gitmek zorundayız," diyordu.

"Ben yukarı çıkıp uyuyacağım," dedi Laurence.

"Bayan Thirion burada uyku ilacı almaksızın iyi uyunabilir," dedi. "Paris'te de ilaçsız yapamıyor insan."

"Müzikle uyumaya başladığımdan beri, uyku ilacını kestim," dedi Gisele Dufrene..

"Jean Charles, neşeli bir şekildi, ben de ninni plağını denedim ama, hiç de ninni etkisi yapmadı bana" dedi.

"Bana şaşılacak bir aygıttan bahsettiler. Prize takıyorsun, ışıklı, monoton ve büyüleyici şekiller

116

görünüyor, insanı uyutuyor; sonra da kendi kendine akımdan kesiliyor. Bir tane ismarlayacağım," dedi Thirion.

"Ooo! benim bu akşam bunlardan hiç birine ihtiyacım yok" dedi Laurence.

Jouy kumaşı ile kaplı odalar gerçekten çok güzeldi; köy tipi yataklar ve parça kumaşlarla yapılmış yorganlar vardı. Lavabonun üstünde de fayanstan bir leğen ve güğüm duruyordu. Duvarıda, hemen hemen gözükmeyen bir kapı banyoya açılıyordu. Laurence pencereden dışarı baktı ve buz gibi, toprak kokan havayı ciğerlerine çekti. Biraz sonra Jean-Charles gelecekti odaya: Ondan başka kimseyi düşünmek istemiyor, onun alev ışığında aydınlanan profilini görüyordu. Ansızın Jean-Charles karşısındaydı. Onu kollarına aldı, sevgi damarlarında ateş oldu aktı, arzudan kendini kaybettiği sırada dudakları birleşti.

"Söyle bakayım, zavallı küçük kızım benim! İ Çok korkmadın ya?"

"Hayır," dedi Laurence. "Bisikletliyi ezmedi-| ğim için öyle memnunum ki."

Başını deri koltuğun arkalığına dayadı. Nedenini bilmeksizin kendini artık o kadar iyi hissetmiyordu.

"Bir fincan çay ister misin?"

"Yok! Rahatsız olma."

"Beş dakikada yaparım."

Badmingtondu, televizyondur derken yola çık-j tığımızda gece olmuştu bile. Hızlı sürmüyor-

117

sıyrılabileceğime inanmıştı bir kez. Ama yamalı-yordu.

Gazete yığılı bir masaya tepsiyi koyarken, "işte özel harmandan yapılmış bir çay," dedi babası. "Biliyor musun, küçükler arabada olsaydı aynı refleksi yapar mıydın diye düşünüyorum?"

"Bilmiyorum" dedi Laurence. Bir an duraksadı. Jean-Charles bir başka ben diye düşündü. Biz tek vücuduz. Sanki yalnızmışım gibi davrandım. Ama yabancıya bir şey olmasın diye kızlarımı tehlikeye atmak mı? Ne saçmalık! Ya Jean-Char-les'ı? En tehlikeli yerde de o oturuyordu. Herhalde kızmakta haklıydı.

Babası:

"Böyle bir tehlikeyi göze almaktansa, yanımda dün çocuklar varken bir bütün yurt öğrencisini biçer geçerdim," diye devam etti.

"Ne memnun olmuşlar çocuklar!" dedi Laurence, "Onları kraliçeler gibi ağırlamışsın."

"Ya! Hani hâlâ taze krema, iyi yemle beslenmiş tavuklar ve hakiki yumurta bulunan küçük hanlar var ya, onları oraya götürdüm. Biliyor musun, Amerika'da tavukları yosunla besliyorlar, yumurtalara da yumurta tadı vermek için kimyasal bir madde zerk ediyorlarmış."

"Hiç şaşmam. Dominique bana, NewYork'dan kimyasal bir şekilde kokulandırılmış çukulata getirmişti."

Gülüştüler. Ben onunla hiçbir hafta sonu geçiremedim ya! Babası çayı, tabağı fincanı ayrı takımlar içinde verdi. Eski bir petrol lambasına

120

uydurulmuş bir ampulün aydınlattığı masada Pleaide'in bir cildi açık duruyordu: Onda koleksiyonunun tamamı vardı. Kendini eğlendirmek için hayal gücünü kurcalamasına hiç gerek yoktu.

"Louise çok şeytan çekici," dedi. "Ama Cat-herine daha fazla benziyor sana. Onun yaşındayken, sen de böyle ağırbaşlıydın."

"Evet ona benzerdim," dedi Laurence. "Bana benzeyecek mi?"

"Hayalini çok gelişmiş buldum."

"Düşünebiliyor musun! Marthe da bana onun ilk komüsyonunu yaptırtmam için devamlı dırdır ediyor."

"Hepimizi inanç sahibi yapma hayalinde. Vaaz vermiyor, ama örnek olarak kendini koyuyor ortaya: Bakın, inanç bir kadını nasıl değiştiriyor ve ne denli güzel bir iç aleme erişiyor o kadın, der gibi bir hali var. Ama zavallı, iç güzelliği dışa-vurdurma o kadar kolay değil, onu bilmiyor."

"Hainsin!"

"Yoo! İyi kızdır. Annen ye sen parlak meslekler seçtiniz; ev kadını ve ana olmak sönük kalıyor. O da azizcilik oynuyor."

"Ve Hubert de yaşantısının tek tanıdığı olduğu için pek tabii ki yetersiz oluyor."

"Feuerverolles'de kimler vardı?"

"Gilbert Mortier, Dufrene'ler, Thirion ve karısı."

"O rezili hâlâ çağırıyor mu evine! Hatırlıyor musun Thirion'un eve gelip boş şeyler an-

121

lattığıru? Övünmek gibi olmasın ama, ondan da ha iyi başlamıştım işe. Tüm meslek yaşantısı, kirli işler ve reklamdan ibarettir. Dominique de benim böyle olmamı istemişti!"

"Yapamazdın."

"Onun yaptığığı ağız kalabalıklığını yapsaydım olabilirdi."

"Benim de yapamazdın demek istediğim bu."

Dominique'in anlayışsızlığı. "Orta durumu seçti." Hayır. O, annemin ve benim çevremdeki fazla hareketli bir yaşantı yerine, düşünmeye ve kendini eğitmeye zaman bulduğu ve hiç de tehlikesi olmayan bir yaşantı seçmişti.

"Annen günden güne zenginleşmeye devam ediyor mu?"

Laurence bir an durakladı:

"Gilbert Mortier ile arası iyi değil, sanırım annemi terkedecek."

"İyi afallayacak! Dünya güzelinden daha zeki, bayan Roosvelt'den de daha hoş olduğunu düşünür, bunun için de tüm kadınlardan üstün görürdü kendini."

"Şu ara çok mutsuz."

Laurence babasının katı yürekliliğini anlıyor, ama Dominique'e de acıyordu: "Biliyor musun, mutsuzluk konusunda bana söylediklerini düşündüm. Ne olursa olsun mutsuzluk var. Sen her durumda güçlü olabiliyorsun ama, bu düzeye herkes gelemes."

"Benim yaptığımı herkes yapabilir, bir istisna değilim."

122

"Ben öyle görüyorum," dedi müşfik bir sesle. "Örneğin; ona alışabilecek pek fazla kimse yok-

tur."

"Bunu içtenlikle denemek istemiyorlar da ondan. En büyük kıvançlarımı yalnızlık içinde tattım.

"Gerçekten yaşantından memnun musun?"

"Kendimi suçlayarak hiçbir şey yapmadım asla."

"Şanslısın."

"Sen seninkinden memnun değil misin?"

"Tabii! Ama pek çok şeyde de kendimi suçlu görüyorum. Kızlarımla çok az ilgileniyor, seni de çok az görüyorum."

"Evin ve işin var."

"Evet ama gene de..."

Lucien olmasaydı kendime ayıracak daha fazla zamanım olurdu, diye düşündü. Babamı daha çok görür ve onun gibi okuyup, düşünebilirdim. Yaşantım çok fazla yüklü.

"Bak işte, şimdi eve dönmek zorundayım."

"Söyle bakayım bana, iç dünyanın pek karanlık değil ya? gidip bir doktora gözüksen fena olmaz."

"Yok hayır, çok iyiyim."

"Arabasız ne yapacaksınız? Benimkini ödünç vereyim mi?"

"Seni arabasız bırakmak istemem."

"Arabasızlık benim için önemli değil; öyle az kullanıyorum ki... Yaya dolaşmak daha hoşuma gidiyor."

123

Direksiyonun başına yerleşirken, işte bu ta kendisi, diye düşündü Laurence. Kimsenin oyununa gelmez ve gerektiğinde de karşısındakini en sert şekilde eleştirir. Ama her zaman çevresine öylesine dikkat eder, insana öylesine yakınlık gösterir ve yardımına koşar ki... Laurence çevresinde hâlâ dairenin loşluğunu hissediyordu. Yaşantımı fazla yüklerden kurtarmalı ve Lu-cien'den kopmalıyım.

"Hemen bu akşam" diye karar verdi kendi kendine. Mona ile çıkacağını söyledi, Jean-Charles da inandı ona. Hayal gücü olmadığından her zaman inanırdı. Kuşkusuz Laurence'ı aldatmıyor, onu kıskanmak da aklının ucundan geçmiyordu.

"Ne güzel bir yer," değil mi?

"Çok güzel" dedi Laurence."

Lucien'le bir saat oturduktan sonra, dışarı çıkmak için ısrar etmişti. Samimi havalı bir odadan çok, kalabalık bir yerde durumu açıklamak daha kolay geliyordu ona. Lucien güzel bir kabareye götürmüştü onu. Loşlaştırılmış ışıkları, aynaları, bitkileri, divanları ve samimi köşeleriyle eski devri hatırlatan bir yerdi. Şampanya raklamı yapmak için bu dekoru bir film

de kullanabilirdi. Meslek kusurlarından biri: Nasıl dekor hazırlanacağını gereğinden fazla biliyordu. Yapacağı şeyi gözünün önüne getirmişti bile.

"Ne içersin? Çok iyi viskileri var."

"Bana bir tane söyle, sen içersin."

"Bu akşam güzelliğin üstünde."

Laurence sevimli sevimli gülümsedi:

124

"Her çıktığımızda söylersin bunu."

"Her zaman doğrudur."

Aynada kendine bir göz attı. Zarif, neşeli, az kaprisli, biraz da sihirli havası olan bir genç kadın görüyordu Lucien beni. Bu hoşuma gidiyordu. Jean-Charles'a göre, açık sözlü, tertemiz, insanı etkileyen biriydi o. Bu yalınıştı. Evet, göze güzel görünen bir kadındı ama, pek çok kadın kendinden daha güzeldi. Parlak tenli, yeşil gözlü, takma kirpikli bir esmer, kendinden biraz daha genç bir oğlanla dans ediyordu: Böyle bir yaratık için, bir erkeğin aklını yitirmesini anlıyorum. Gülüşüyorlar, araya da yanak yanağa geliyorlardı. Aşk bu muydu? Biz de gülümsü-yorduk ve ellerimiz birbirine değişiyordu.

"Şu hafta sonları ne işkence oluyor, bir bilsen! Hele cumartesi gecesi. Diğer geceler belki ama, o gece beraber yattığımızdan eminim. Hafta sonu kıpkırmızı bir boşluk oluyor benim için. Kafayı çekiyorum."

"Hiç de iyi etmiyorsun. Bu o kadar önemli değil."

"Benimle olunca de önemli değil."

Cevap vermedi Laurence. Ne kadar can sıkıcı oluyor artık! Her dakika sitem. Eğer bir kez daha tekrarlar, patlayacağım, gerçekten...

"Dans eder misin?" dedi Lucien.

"Edelim."

"Hemen bu akşam" diye tekrarladı kendi kendine. Peki ama niye? Bunun nedeni Feuerverolles'de geçirdikleri o gece değil; bir yataktan

125

diğerine geçmek onu rahatsız etmiyor: Öylesine aynı şey ki.. Kazadan sonra Jean-Charles'm kollarına atıldığında, o, "araba paramparça" deyin-ce, donup kalmıştı. Gerçek ve tek nedeni, artık insanın sevmediği zaman, aşkın kahredici bir hal almasıydı. Kaybolup giden bütün o zaman. Susuyorlardı, çoğu kez sustukları gibi. Ama aynı sessizlik olmadığını hissediyor muydu acaba?

"Şimdi söze nasıl başlayacağım" diye sordu kendi kendine, divana otururken. Sigara yaktı. Eski tür romanlarda her dakika sigara yakılırdı; çok yapmacık bulurdu bunu Jean-Charles. Ama hayatta da, bir davranış şekli bulma ihtiyacını duyunca, insanın aklına ilk gelen şey sigaradır.

"Sen de mi Criquet marka çakmak kullanıyorsun? Sen ki zevk sahibi bir insansın, çok adi."

"Ama rahat."

"Sana güzel, ama gerçekten güzel bir çakmak vermeyi çok isterdim. Altından bir çakmak. Ama sana armağan almaya hakkım bile yok."

"Haydi haydi! Sanki şimdiye kadar hiç armağan almadın."

"Önemsiz şeylerdi."

Parfümler ve eşarplar için reklam eşantyonları diyordu Jean-Charles'a Laurence. Ama bir pudriyer, ya da altın çakmak eşantyon olamazdı tabii. Jean-Charles huylanabilirdi.

"Biliyor musun, bunlara önem vermiyorum. Reklamlarını yapa yapa tiksindim artık..."

"Pek bağlantı kuramadım. Güzel bir şey sürer gider, hem de anı yüklüdür, işte şu çakmak, ilk

126

kez bana geldiğinde, senin sigaranı yakmıştım."

"Hatırlamak için buna gerek yok."

Aslında Jean-Charles'dan bir başka şekilde, Lucien de kendi kendinin dışında yaşıyordu. Onlardan farklı olarak yalnız babamı tanıyorum. O bağlılık duyduğu şeylerin anısını eşyalarda değil, kendinde taşır,

"Niye benimle bu şekilde konuşuyorsun?" diye sordu Lucien. "Çıkmak istedin çıktık, istediğin her şeyi yapıyorum. Daha nazik olabilirsin."

Cevap vermedi Laurence.

"Tüm gece boyunca tatlı bir söz bile söylemedin."

"Fırsat olmadı."

"Artık hiç fırsat olmuyor zaten."

"Şimdi tam zamanı" dedi Laurence. Biraz acı çeker ama sonra teselli olur. Tam o anda pek çok sevgili birbirlerinden kopmak üzereydiler. Bir yıl sonra artık düşünmeyeceklerdi bile.

"Bak dinle. Her dakika bana sitem ediyorsun. Açık açık konuşmamız daha iyi."

"Sana açıklayacak bir şeyim yok," dedi hırsla. "Senden de bir şey istemiyorum."

"Dolaysız olarak soruyorsun. Ben de sana yanıt vermek istiyorum. Duyduğum sevginin en güzelini sana saklıyorum ve her zaman da saklayacağım. Ama seni artık aşkla sevmiyorum." (Hiç sevdi mi ki? Bu kelimelerin bir anlamı var mı?)

Sustular. Laurence'in kalbi hızlı hızlı atıyordu, ama en zorunu atlatmıştı. Kesin ve son karar ve-

127

rilmiş iş şimdi geçmişe bir kilit vurmaya kalmıştı.

"Çoktandır biliyorum," dedi Lueien. "Niye bana bu gece söyleme gereğini duyuyorsun?"

"Çünkü bir sonuca varmamız gerekiyor: Eğer artık aramızda aşk söz konusu değilse sevişmemize son vermek daha iyi olur."

"Ben seni seviyorum. Birbirlerini delice bir aşkla sevmedikleri halde, birlikte yatan pek çok kişi var."

"Ben bunu yapmak için neden göremiyorum."

"Tabii! Evde her aradığını buluyorsun. Ya senden vazgeçemeyen ben! Tasanın otuz beşiyim."

"Tam tersi. Herşeyden önce seni düşünüyorum. Senin de çoğu kez söylediğin gibi, kendimden sana, kırıntı denebilecek kadar az şeyler verebiliyorum. Bir başka kadın seni çok daha mutlu edecektir."

"Aman ne dokunaklı bir endişe!"

Lucien'in yüzü allak bullak oldu. Laurence'ın elini tutarak:

"Ciddi konuşmuyorsun ya? Bütün aramızda geçenleri, Havre'da, odamda geçen geceleri, Bordeaux'ya kaçışımızı silip atıyor musun?"

"Hayır. Her zaman hepsini hatırlayacağım."

"Unuttun bile."

Lueien geçmişe hatırlayıp, çırpınıyor; Laurence da sakın sakın yanıt veriyordu. Bu tamamen yararsızdı ama, terk edilen bir insana nasıl dav-ranılması gerektiğim biliyordu. Yapabileceğinin en basiti, onu sonuna dek nazakete dinlemektir.

128

Lucien kuşkulu, kuşkulu yüzüne baktı:

"Anladım! Aramızda bir başkası Var!"

"Daha neler, bu karmakarışık yaşantımın içinde öyle mi!"

"Doğru. Sanmıyorum da zeten. Beni sevmedin. Kimseyi de sevmiyorsun. Yatakta duygusuz, soğuk kadınlar vardır; seninki daha da beter, kalbin duygusuz ve soğuk."

"Suç benim değil."

"Ya gidip kendimi yola atıp parçalayacağımı söylersen?"

"Bu derece saçmalayamazsın. Haydi işi dram-laştırmayı bırak. Bir kadın kaybetmişsin ne fark eder? insanlar bu kadar yerleri doldurulmaz şeyler mi?"

"Söylediğin çok korkunç." Lucien ayağa kalktı: "Dönelim, yoksa içimden seni dövmek geliyor."

Laurence'ın evine kadar hiç konuşmadan geldiler. Laurence arabadan indi, kaldırımın kenarında bir an durakladı kaldı.

"Eh öyleyse allahısmarladık," dedi.

"Hayır, allahısmarladık değil, elveda. Sevgim al da başına çal. İşimi değiştirip bir daha hayatta yüzünü görmeyeceğim."

Arabanın kapısını kapadı ve gaza bastı. Laurence kendisiyle pek övünmüyorsa yaptığına da pişman değildi. "Yapmak gerekiyordu bunu" dedi kendi kendine. Ama niçin yapmak gerektiğini de pek iyi bilmiyordu.

Bugün Publinfte Lucien'le karşılaştı, tek kelime söylemediler. Saat akşamın onuydu. Oda-

129

sini toplarken telefonun çaldığını duydu ve arkadan da Jean-Charles'ın sesi geldi:

"Laurence! annen senle konuşmak istiyor."

Acele ile konuştu:

"Sen misin Dominique?"

"Evet, hemen gel."

"Ne var?"

"Gel söyleyeceğim." ,

"Geliyorum."

Jean-Charles kitabım tekrar eline almıştı ve cam sikkın sordu:

"Ne oluyor kuzum?"

"Sanırım Gilbert konuştu."

"Ne işler yahu!"

Laurence mantosunu sırtına taktı ve gitti kızlarını sarılıp öptü.

"Niye bu saatte gidiyorsun?" dedi Laurence ise.

"Büyükanne biraz rahatsız, kendisine ilaç almamı istedi."

Asansör, babasının ödünç verdiği arabayı çektiği garaja indirdi onu. Gilbert konuştu! Geri geri giderek çıktı garajdan. Sakin ol, sakin. Birkaz derin derin nefes almalı. Soğukkanlı olmalıyım. Acele sürmemeli. Şans eseri kaldırım kenarında arabayı koyacak bir yer buldu ve hemen park etti. Merdivenin başında bir an hareketsiz durdu kaldı. Yukarı çıkıp kapıyı çalacak cesareti kendinde bulamıyordu. Kapının ardında ne bulacaktı? Çıktı ve çaldı.

"Ne oluyorsun?"

130

Dominique cevap vermedi. Saçı yapılı, yüzü makyajlı ve gözü yaşlı değildi. Sinirli sinirli sigara içiyordu.

"Biraz önce Gilbert çıktı buradan" dedi boğuk bir sesle. Laurence'ı salona aldı: "Namussuzun biri o. Namussuzlar kralı. Karısı da, hepsi de, ama savunacağım kendimi. Canımı almak istiyorlar; alamayacaklar."

Laurence soru sorarcasına baktı yüzüne. Bekledi. Dominique'in ağzından kelimeler güçlükle çıkıyordu:

"Lucile değil, Patricia imiş. İşte bu aptalla evlenecek Gilbert."

"Evlenecek mi?"

"Evlenecek. Düşünebiliyor musun? Şimdiden Manoir'daki portakal çiçekleriyle süslü, büyük evlilik törenini görür gibiyim. Kilisede evlenecekler, çünkü Marie-Clarire rahibin önüne çıkmamıştı. Lucile genç kaynana olduğu için heyecanlıdır her halde. Hayır, hayır kahroluyor insan düşündükçe."

Başını arkaya attı, kahkahadan katıldı kaldı. Güldü, güldü... Gözleri sabit, rengi bembeyazdı. Boynunda kalın, dışa fırlamış damarlar görünüyordu. Birdenbire yaşlı bir kadın boynu oluverdi. Bu haldeyken insanlara ya tokat atmalı, ya da yüzlerine su dökmeli, ama Laurence buna cesaret edemedi. Yalnızca "Rica ederim sakın ol, sakın ol" dedi.

Şöminedeki ateş sönmek üzere can çekişiyordu. Oda çok sıcaktı, Gülmesi kesildi, başı

131

önüne düştü, boynundaki damarlar kayboldu, yüzü çöktü. Konuşmaya başladılar.

"Marie-Clarie boşanmayı kabul ediyor mu?"

"Hayatından çok memnun. Benden nefret ediyor. Öyle sanıyorum ki, düğüne de gelecek." Do-minique yumruğunu koltuğun kenarına indirdi:

"Tüm yaşantım boyunca savaştım ve işte yirmi yaşındaki bu küçük orospu Fransa'nın en zengin adamlarından birinin karısı oluyor. Geberip gittiğinde mirasının yarısı ona kalacak. Oda, o zaman hâlâ genç bir kadın olacak. Bunu adil buluyor musun?"

"Ohoo! Hangi adeletten söz ediyorsun? Bak dinle beni: Sen kendi kendini yükselttin, bu çok güzel bir şey. Kimseye gereksinimin olmadı. Bu senin güçlü olduğunu kanıtlar. Onlara güçlü olduğunu ve Gilbert'i hiç umursamadığını göster..."

"Kendi kendine yükselmeyi güzel mi buluyorsun? Bunun ne olduğunu, ne yapmak gerektiğini, nelere katlanıldığını bilemezsin, hele kadın olursa insan! Tüm yaşantım boyunca küçük düşürüldüm. Gilbert'le..." "Dominique'in sesi yükseldi:" Gilbert'le kendimi korumuş hissediyordum; bu, benim için bir huzurdu, yıllar sonra sonunda huzuru bulmuştum..."

Bu kelimeleri öyle bir şekilde söyledi ki, La-urence ona doğru fırladı yerinden. Güvenlik, huzur... Genellikle değişik şekillere girdiği bu hırslı yaşantısının gerçeğine değinir gibiydi bu sözlerle.

132

"Dominique'ciğim, kendi kendinle övünme-lisin, küçük düşürülmüş hissetme artık kendini. Gilbert'i unut, o senin yakınmalarına lâayık değil. Tabii çok zor, biraz zaman isteyecek ama, sen üstesinden geleceksin..."

"Eskimiş bir eşya gibi bir kenara fırlatılıp atılmak! Sen bunu gurur kırıcı bulmuyor musun? Onların arkamdan gülüşmelerini duyar gibi oluyorum."

"Gülünecek bir şey yok ki!"

"Gene de gülüşecekler."

"Öyleyse hepsi birer budala. Aldırma onlara."

"Elimde değil. Anlamıyorsun. Sen de baban gibi başka dünyada yaşıyorsun. Bense bu insanlarla yaşıyorum."

"Görüşme artık onlarla."

"Ya kimlerle görüşeyim?" Sararmış yüzünden aşağı yaşlar akıyordu: "Yaşlı olmak zaten korkunç bir şey, ama kendi kendime, Gilbert benle her zaman beraber olacak diyordum. Ama olan bu işte. Yaşlı ve yalnız: Çok, çok acı."

"Yaşlı değilsin."

"Olacağım."

"Yalnız değilsin. Ben varım, biz varız."

Dominique ağlamaya başladı. Çeşitli maskelerin altında ihtiyarladığını hisseden etten ve kemikten bir kadın ve yalnızlığın korkuttuğu bir kalp vardı. Mırıldanarak:

"Erkeksiz bir kadın yalnız bir kadındır."

"Bir başka erkeğe rastlarsın. Bu arada da işin

var."

133

"İş mi? Bana fazla bir katkıda bulunuyor mu sanıyorsun? Eskiden bir yere varmak için çalışıyordum, bir şeyler de veriyordu bana. Şimdi ise varacağım yere vardım. Ama nereye vardığımı pek merak ediyorum."

"İyi ya, istediğin yere. Sıradan olmayan bir yerin ve çok ilginç bir işin var."

Dominique dinlemiyordu. Gözlerini duvara dikmiş bakıyor, karşısında:

"Başarıya ulaşmış bir kadın görüyordu. Uzaktan bakan için önemli bir şeydi bu. Ama akşam odada yalnız kaldığında... ve bundan sonra hep yalnız kalacağı gecelerde..."Kemdini kaybetmiş de, ayılıyormuşcasına titredi ve: "Buna dayanacağım!" dedi. "Dayanılır dayanılır," diyordu Gil-bert. Dayanılır mı, dayanılmaz mı?

"Yolculuğa çık. Balbek'e yalnız git,"

"Yalnız mı?" .

"Bir kadın arkadaşınla git."

"Benim kadın arkadaşlarım var mı? Parayı nereden bulacağım? Feuerverolles'ü bile elimde tutabilecek miyim, bilmiyorum; bakımı çok masraflı oluyor."

"Arabam al, git italya'ya, başını dinle, olanları unut."

"Hayır hayır! Sinmeyeceğim. Ber şeyler yapacağım."

Dominique'in yüzü öylesine katı ve sert bir ifade almıştı ki, Laurence korktuğunu hissetti.

"Ne, ne yapabilirsin?"

"Hiç olmazsa intikam alacağım."

134

"Nasıl yani?"

Dominique bir an durakladı, ağızı tuhaf bir gülüşle şekilsizlendi:

"Eminim ki küçük kızdan, annesinin Gilbert'le yattığını sakladılar. Ben söyleyeceğim. Lucile'den de bana ne şekilde söz ettiğini, sarkık göğüsleriyle alay ettiğini, hepsini hepsini anlatacağım."

"Bunu yapamazsın! Delilik olur. Gidip onunla konuşamazsın!" "Hayır, ama yazabilirim." "Ciddi konuşmuyorsun ya?" "Niçin olmasın, çok ciddiyim." "Çok iğrenç bir şey olur!" "Ya onların bana yaptığı, iğrenç değil mi? Ze-rafet, çapkınlık, aman ne palavra! Bana acı çektirmeye hakları yok: Yaptıkları kötülüğe iyilikle cevap vermeyeceğim."

Laurence, Dominique'i hiç yargılamamıştı, hem kimseyi de yargılamazdı. Titriyordu. Annesinin kalbinin içi kapkaraydı ve bir sürü yılan dolanıyordu. Her ne pahasına olursa olsun onu engellemeliydi.

"Hiçbir sonuç elde edemezsin, kendini küçük düşürürsün ve herşeye karşın da bu evlilik yapılır."

"Bu biraz şüpheli." dedi Dominique. Düşündü, inceden inceye hesap etti: "Patricia mankafanın biri. Bu Luciel'in tekniği: insanın sevgilisi olur, ama yavrusu bir şey bilmez, o bakiredir ve portakal çiçeklerine lâyıktır..."

Laurence, Dominique'in ansızın adileşmesine

135

şaşırp kaldı. Ne böyle bir ses tonu vardı, ne de böyle bayağı bir ağız kullanırdı. Konuşan Dominique değil, herhalde bir başkasıydı.

"Gerçeği öğrendiğinde, Meryem'in veledi iyi bir şok geçirecek."

"O sana bir şey yapmadı ki!" "Bir yerde o da suçlu." Dominique hırçın bir sesle devam etti: "Niye onları savunuyorsun?"

"Ben seni, sana karşı savunuyorum. Bak dinle, sen her zaman büyük darbelere göğüs germesini bilmek gerekir dersin. Jean Texcier'ye ne kadar öfkelenmiş, sinirlenmiştin."

"Ama ben intihar etmiyorum: intikamımı alıyorum."

Ne söylemeli, nasıl caydırmalı onu? "Yalan söylediğini öne sürecekler." "Patricia onlara bir şeyden söz etmeyeceği gibi, hepsine de lanet okuyacak."

"Tut ki, konuştu. Her yerde senin yazdığın mektuptan söz edecekler."

Hiç sanmam, kirli çamaşırlarını herkesin gözleri önüne seremezler."

"Açıkça ne olduğunu söylemeden, iğrenç mektuplar yazdığını anlatırlar."

"O zaman ben ne yazdığımı kesinlikle ortaya koyarım."

"Senin hakkında neler söyleyebileceklerini düşünebiliyor musun?"

"Kendimi ezdirmeyeyim de, kim ne derse desin. Zaten terk edilmiş bir kadınıym. Bir genç kız için terkedilmiş, ihtiyar bir kadın. Gülünç ol-

136

maktansa, iğrenç olmak daha iyi."

"Rica ederim..."

"Aaa, yeter! Üzdün beni," dedi Dominique. "Pekâlâ yazmayacağım, sonra ne olacak?" Yüzü tekrar karıştı ve hıçkırıma başladı: "Hiç şansım olmadı. Baban acizin biriydi, evet acizin biri. Sonunda bir adama, gerçek bir adama rastladım, o da beni yirmi yaşındaki bir budala için bırakıp gidiyor."

"Bu gece kalayım mı?"

"Hayır, haplarımı ver. Her zamankinden biraz daha fazla alır ve uyurum. Sinirlerim çok gergin."

Bir bardak su, bir yeşil kapsül, iki küçük beyaz hap verdi ve Dominique onları yuttu:

"Şimdi beni bırakabilirsin artık."

Laurence sarılıp öptü ve çıkarken sokak kapısını kapattı. Yavaş kullanıyordu arabayı. Evet mi, hayır mı, Dominique bu mektubu yazacak mı? Nasıl engel olmalı ona? Gilbert'e mi haber vermeli? Ama bu ihanet olur. Zaten Patricia'nın mektuplarını da kontrol edemez ki! Annemi yarın hemen yolculuğa mı çıkarmalı? Rededecektir. Acaba ne yapmalı? İşte bu soru karşısında şaşırıp kalıyordu Laurence. Her zaman kararsızdım, hayatta hiçbir şeye karar veremedim. Hatta evliliğime bile; ne mesleğimi seçerken, ne de Lucien'le ilişkilerimiz başlarken, hiçbir şeye karar vermiş değildim. Kendime karşı, bu ilişki kendi kendine başladı ve kendi kendine bitti. Olaylar beni buluyor, işte o kadar. Acaba ne yap-

137

malı? Jean-Charles'a akıl danışmak mı?

"Aman Allahım! Dominique ne halde bir busen. Gilbert ona her şeyi söylemiş."

Kitabının arasına işaret koyarak masaya bıraktı Jean-Charles:

"Böyle olacağı belliydi."

"Daha dayanıklı olacağını sanmıştım. Bir aydan beri bana Gilbert için söylemediğini bırakmadı!"

"İşin için de çok başka şeyler var. Örneğin pa-ra:Şimdi hayat düzenini değiştirmesi gerekecek."

Laurence kaskatı oldu. Jean-Charles dokunaklı şeylerden nefret ederdi; tamam ama, sesindeki bu ilgisizlik de olacak şey değildi!

"Dominique Gilbert'i parası için sevmiyor."

"Onun parası var ve de bu önemsenmeyecek bir şey değil, düşün ki, herkes için de önemlidir para," dedi hırslı bir şekilde."

Laurence cevap vermedi ve odasına doğru yürüdü gitti. Kazanın ona sekiz yüz bin franga malolmasını hazmedemedi ve bundan da beni sorumlu tutuyor! Sinirli sinirli soyundu. Çok öfkelenmişti. Öfkelenmemem ve iyi uyumam gerek. Bir bardak su, jimnastik hareketleri ve soğuk bir duş iyi gelirdi. Elbette Jean-Charles'ın bu konuda bana yardımcı olacağını beklememeliydim: Başkalarının işene karşı mı? Asla yapmaz bunu. Laurence'a bir tek kişi yardım edebilirdi: Babası. Ama herhalde onun bütün anlayışlılığı ve yardımseverliğine karşın, gidip ve Domi-nique'in uğradığı hayal kırıklığı konusunda, on-

138

dan yardım isteyemezdi. Hayatında ilk kez yatmadan önce uyku hapı aldı. Pazar gününden beri pek çok heyecan biraraya gelmişti: Zaten her zaman hepsi üst üste gelir.

Laurence annesini uyandırmaktan çekindiğinden, büroya gitmek için evden çıkacağı ana kadar telefon etmemişi. Onu aradı:

"Nasılsın? Uyudun mu?" diye sordu.

"Sabahın dördüne kadar çok iyi uyudum." Do-minique'in sesinde neşeli bir meydan okuma seziliyordu.

"Sadece dörde kadar mı uyudun?"

"Evet, saat dörtte uyandım."

Bir an durakladı ve zafer kazanmışçasına:

"Patricia'ya mektup yazdım."

"Hayır! Aman sakın!" Laurence'ın kalbi şiddetle çarpmaya başladı: "Mektubu göndermedin değil mi?"

"Saat beşte, hem de ekpres gönderdim. Küçüküğün halini düşündükçe deliler gibi seviniyorum."

"Dominique! Bu yaptığım çılgınlık. Mektubu okumaması gerek. Telefon et ve açmamasını rica et ondan."

"Ne söylüyorsun Allahım seversen! Ona telefon mu edeyim? Zaten çok geç, okumuştur bile."

Laurence sustu. Telefonu kapattı ve kendini tuvalete zor attı: Midesi yerinden kopacakmış gibi sancıyordu, içtiği çayı kustu. Yıllardır heyecandan kusmamıştı. Midesi boşalmıştı ama,

139

sancılar devam ediyordu. Tüm hayal gücünü yitirmişti: Ne Patricia'yı, ne Gilbert'i, ne Lucile'i, ne de başka bir kimseyi gözünün önüne getirip düşünebiliyordu. Ama korkuyordu; paniğe kapılmışcasına bir korkuydu bu. Bir bardak su içti ve divana yığıldı.

"Yorgun musun anne?" diye sordu Catherine.

"Biraz, ama önemli değil, Sen git ödevlerini

"Yorgun musun, yoksa üzgün mü? Anneannemden dolayı mı?"

"Niye soruyorsun?"

"Az önce onun biraz iyileştiğini söylerken, söylediğine sen de inanmıyor gibiydin. "

Catherine annesine, üzgün ama güven dolu bir ifade ile baktı. Laurence beline sarıldı ve bağına bastı onu.

"Gerçekten hasta değil. Gilbert'le evlenecekti, fakat Gilbert artık onu sevmiyormuş ve bir başkasıyla evlenecekmiş. Bunun için çok üzgün."

"Evet! Anlıyorum." Catherine düşündü: "Nasıl yardım edilebilir ona?"--

"Yalnızca onunla iyi geçinmek, üzmemek gerek."

"Anne, büyükannem şimdi hain ve kötü mü olacak?" . "Nasıl yani?"

"Brigitte, naziler dışında, tüm insanlar mutsuz oldukları zaman hainleşirler der."

"Sana bunu mu söyledi?" Laurence, Catherine'e daha sıkı sarıldı: "Hayır. Büyükanne ha-

140

1

inleşmeyecek. Ama onu gördüğünde, onun üzüntüsünü bildiğini belli etmemeye çalış sen de."

"Senin hain ve kötü olmanı istemiyorum," dedi Catherine.

"Ben mutluyum. Çünkü benim çok, çok cici bir küçük kızım var. Sen git ödevini yap ve bütün bunlardan, Louise'e bahsetme. O daha küçük. Söz mü?"

"Söz" dedi Catherine.

Annesinin yanağına bir öpücük kondurdu ve gülerek uzaklaştı. Ne sevecen, ne içten bir çocuk! Benim gibi zihni karmakarışık ve dumanlı, yüreği kabarmış bir kadın olması zorunlu mu?"

Publinf'deki bürosunda, Lucien ve Mona ile, Floribelle kumaşının piyasaya tanıtılmışı konusunu tartışırken, "Düşünmemeli, düşünmek de istemiyorum" diyordu kendi kendine. Saat on bir buçuk. Patricia sabahın sekizinde mektubu almış olmalı.

"Söylediğimi dinliyor musun?" dedi Lucien.

"Evet, tabii."

Lucien duyduğu kin ve düşmanlıktan kaskatı kesilmişti. Laurence onu hiç görmemeyi yeğliyordu ama Voisin işini bırakıp gitmesini kabul etmemişti. Ketenin sadeliği, saflığı, saydamlığı ve aynı zamanda gösterişli olmasının karşılığı istenmeliydi. Telefonun zili Laurence'ı yerinden sıçrattı.

Gilbert hain ve sert bir sesle: "Hemen şu anda gidip annenizi görürseniz iyi edersiniz" dedi ve

141

telefonu kapattı. Laurence annesinin numarasını çevirdi, insanları hem öylesine yakın, hem de öylesine uzak kılan bu aygıttan nefret ediyordu. Acı sesli bu canavar insanın gününü rezil eder ve felaket heberlerini de hep o verir. Orada, telefon sesizlikte çalıp duruyordu. Sanki ev boş gibiydi. Ama Gilbert'in söylediğine göre Dominique evde olmalıydı. Boş bir evde bir insan. Ne olabilir? Bir ölü.

"Annem bir kaza geçirmiş. Belki de bir kalp krizi, tam olarak nedir bilmiyorum... Hemen arabaya atlayıp gideceğim ona."

Tuhaf bir hali olmalıydı. Ne Lucien, ne de Mo-na bir şey söylemedi.

Koştı, arabasını aldı ve sürebildiği kadar hızlı sürdü. Yolun park edilmesi yasak tarafına bıraktı. Asansörün inmesini beklemeden merdivenleri dörder dörder çıktı. Üst üste iki kez zili çaldı, üç kez daha çaldı. Ses yoktu. Parmağı zilde kaldı.

"Kim o?"

"Laurence."

Kapı açıldı, ama Dominique arkasını döndü ona. Sırtında mavi sabahlığı vardı. Perdeleri kapalı olan yatak odasına girdi. Loşlukta, yerde kırılmış bir vazo, sağa sola saçılmış laleler ve muşambanın üzerinde su birikintisi seçiliyordu. Dominique kendini koltuğa bıraktı: Geçen günkü gibi, başı arkaya atılı, gözleri tavandaydı. Boynunun gerilmiş damarları hıçkılmaktan şişmişti. Sabahlığının önü yırtılmış, düğmeleri koparılmıştı.

142

"Bana tokat attı."

Laurence banyoya geçip ilaç dolabını açtı.

"Sinir ilacı almadın mı? Hayır mı? Yut öyleyse şunu."

Dominique sözünü dinledi. Hiç kimsenin sesine benzemeyen bir sesle konuşmaya başladı. Gilbert saat onda gelmişti. Kapıcı sanmış kapıyı açmıştı. Patricia hemen kendini Gilbert'in kollarına atmış ve ağlamaya başlamıştı. Lucile bağırıp çağırıyordu. Patricia'yı tatlı bir sesle sakinleştirip, saçlarını okşuyordu. Kapıyı tekme ile kapatmış ve sofada Dominique'e hakaret edip tokat atmıştı. Sabahlığının yakasına yapışıp odasına sürüklemişti. Dominique'in sesi boğuklaştı, hıçkırarak:

"Ölmekten başka çarem yok."

Tam olarak ne olup bitmişti? Laurence'ın başı alev alev yanıyordu. Bozulmuş yatakta, yırtık sabahlıkta, yerdeki çiçeklerde Gilbert'in o iri, bakımlı ellerini, hain yüzünü görür gibiydi. Bunu söyleme cüretini gösterdi mi? Buna kim engel olabilirdi? Laurence'ın korkudan soluğu kesilmişti. Bu, Dominique'in biraz önce başından geçen şeyleri ve şu anda içinde bulunduğu durumun korkusuydu. Tüm görüntüler parçalanıp dağıldılar, onları yeniden bir araya getirip birleştirmek artık olanaksız. Laurence da bir sinir ilacı almak istedi ama, hayır almayacaktı, zihninin uyanık olması gerekiyordu.

"Ne hayvan şey! Hepsi hayvan zaten."

"Ölmek istiyorum," diye mırıldandı Do-

143

Masmavi bir göğün altında, uzakta, beyaz Sacre — Coeur ve Paris'in arduvaz damları parlıyordu. Soğuk aralık ayında bahar neşesi saçılan günlerden biriydi. Çıplak ağaçlarda kuşlar ötüşüyordu. Aşağıda, ekspres yoldan pırl pırl arabalar akıp gidiyordu. Laurence hareketsizleşti; zaman ansızın durmuştu. Bu, yolları, büyük yapıtları, parsellenmiş arsaları, acele acele giden arabaları ile oluşan manzaranın ardından bir şey belirdi ve onunla karşı karşıya gelmek Laurence'o öylesine heyecanlandırdı ki, bütün dertlerini, çevirdiği dolapları, her şeyi unuttu: O artık ne başı, ne de sonu olan bir bekleyişti. Gözükmeyen kuş uzaktaki baharı müjdelemek için ötüyor, çevrede bir pembelik uzayıp gidiyordu. Laurence bilinmeyen bir coşku ile uzun süre hareketsiz, dondu kaldı. Daha sonra kendini bir lokantanın terasında buldu, üşümüşü. Masasına döndü.

Dominique geldi yanına oturdu. Laurence yemek listesini uzattı.

"Canım hiç bir şey istemiyor."

"Gene de bir şeyler seç."

"Benim için sen seç."

Dominique'in dudakları titriyordu, bitkin bir hali vardı. Sakin bir sesle:

"Laurence, benden kimseye söz etme. Ne Marthe'ln bilmesini istiyorum, ne de babanla Je-an-Charles'in.

"Elbette, kimseye söylemem."

Laurence'm boğazı düğümlendi. Annesine

146

yardım etmek için bir şeyler yapmak istiyordu. Ama ne yapabilirdi?

"Bana söylediği şeyi bir bilsen! Korkunç iğrenç, iğrenç bir adam."

Güneş gözlüklerinin altından göz yaşları akıyordu.

"Düşünme. Onu düşünmeyi yasakla kendine."

"Yapamıyorum."

"Yolculuğa çık. Kendine bir sevgili bul ve bu olanların üstüne bir çizgi çek."

Laurence, omlet, dil balığı ve beyaz şarap ısmarladı. Saatler ve saatlerce aynı teraneyi tekrarlayacağını biliyordu. Buna razıydı. Ama Do-minique'i terk etmesi de gerekiyordu. O halde ne yapmalıydı?

Dominique acayip bir şekilde yüzünü buruşturdu:

"Öyle sanıyorum ki, hiç olmazsa düğün gecelerini, biraz olsun zehir ettim." dedi.

"Dufrene'ler için çok şaşırtıcı bir armağan almak istiyorum."

"Babamın semtinde aramak geriyor."

Jean-Charles'ın armağanlar, davetler, dışarı çıkılan geceler, beklenmedik olaylar için özel bir bütçesi vardı ve diğerleri gibi onu da büyük bir dikkatle kontrol eder, denkleştirirdi. Bugün öğleden sonra alışverişlerini yapınca masrafları, yaklaşık olarak, birkaç bir frank tutacaktı, ince iş. Ne cimri gibi gözükmeli, ne de caka satmalı. Armağan da bu ölçülü davranışı yansıtmadan, sadece sahibinin hoşuna gitmesi için alındığını or-

147

taya koymalı. Laurence kocasının yazdığı rakamlara göz attı.

"Goya için beş bin frank çok değil."

"Üç aydan beri bizde. Bütün yıl çalışmış gibi para verilemez."

Laurence sustu. Kendi özel kasasından on bin frank alacaktı. Meslek sahibi olmak ne rahattı. Kocanın haberi olmadan prim de alınır, tartışmalara da meydan verilmezdi böylece. Jean-Charles'ı rahatsız etmek gereksizdi: Catherine'in karnesi hoşuna gitmeyecekti ama onu göstermenin zamanı da gelmişti herhalde.

"Dün çocuklar üç aylık karnelerini getirdiler."

Louise'inkini uzattı. Birinci, üçüncü, ikinci. Je-an-Charles ilgisiz bir şekilde göz attı.

"Catherine'inki o kadar iyi değil."

Baktı ve suratını astı: Fransızcadan on ikinci, Latince'den dokuzuncu, matematikten sekinci, tarihten on beşinci, İngilizceden üçüncü.

"Fransızcadan on ikinci! Hep birinci olurdu. Ne oluyor ona?"

"Öğretmenini sevmiyor."

"Tarihten on beşinci, Latince'den de dokuzuncu ama!"

Yorumlar hiçbir şeyi çözülmemiyor. "Daha iyi yapabilir. Sınıfta geveze, dalgın." Dalgın: Bu huyunu benden mi almış acaba?

"Öğretmenlerini gittin gördün mü?"

"Tarihçiyi gördüm. Catherine yorgun ve dalgın, ya da tam tersine saçmalıklar yapıp yerinde durmuyor. Çoğu kez bu yaştaki küçük

148

kızlar bunalım geçirirler; ergenlik çağının yak-laşmasındandır, fazla merak etmemeli dedi."

"Bana kalırsa bu önemsenecek bir bunalım. Çalışmıyor ve geceleri de bağıyor."

"İki kez bağırdı."

"Bu da fazla. Çağır onunla konuşacağım."

"Kızma. Notları o kadar da kötü değil."

"Azla yetiniyorsun!"

Odalarda, Catharine Loise'e çıkarma yapmasında yardım ediyordu. Küçük kıskançlıktan ağladığından beri, ona karşı çok sevecendi. Lo-uisse güzel, komik ve kurnaz. Ama ne olursa olsun ben Catherine'i yeğliyorum. Çalışmasında bu gevşeme neden oldu? Laurence bu konuda bir şeyler biliyordu ama onları kendine saklamaya iyice kararlıydı.

"Canım, baban seni görmek isityor. Karnene canı sıkıldı da."

Catherine başı önde, sesizce izledi Laurence'ı. Jean-Charles kızgın kızgın baktı:

"Söyle bakalım Catherine ne oluyor sana? Geçen yıl hep ilk üç arasındaydın." Karneyi burnunun dibine uzattı: "Çalışmıyorsun."

Hayır çalışıyorum."

"On ikinci, on beşinci!"

Babasına şaşırılmış bir şekilde baktı:

"Ne olur sanki?"

"Küstahlaşma!"

Laurence neşeli bir şekilde araya girdi:

"Doktor olmak istiyorsan çok çalışman gerek."

"Tabii çalışacağım. Doktor olmak benim için il-

149

ginç," dedi Catherine. "Ama şu ara benim ilgimi çekecek şeylerden söz etmiyorlar.

"Tarih, edebiyat seni ilgilendirmiyor mu?" dedi Jean-Charles alınmış bir sesle.

Tartıştığı zaman, karşısındakini anlamaya çalışmaktan çok, kendini haklı çıkartmayı isterdi; öyle olmasa, seni ne ilgilendiriyor diye sorardı. Catherine ne yanıt vereceğini bilemezdi ama, Laurence'ın yanıtı hazırды: Onu çevresindeki bu dünya, ondan saklanan, ama onun ucundan gördüğü bu dünya ilgilendiriyordu.

"Arkadaşın Brigitte mi konuşturuyor seni sınıfta?"

"Yok! Brigitte çok iyi bir öğrencidir." Catherine-ne'in sesi canlandı: "Fransızcadan kötü notları var ama, öğretmen aptal da ondan. Ama Latince'den birinci, tarihten de üçüncü."

"Öyleyse sen de onun gibi çalışmalısın. Kızımın haylaz olduğunu görmek beni üzüyor."

Catherine'in gözlerinde yaşlar parladı. Laurence başını okşayarak:

"Gelecek sefer daha iyi çalışacak. Şimdi tatilden yararlanıp okulu unutacak. Haydi canım, haydi git de Louise'le oyna."

Catherine odadan çıktı. Jean-Charles kızgın bir sesle:

"Onu ararladığım zaman okşayacaksan, onunla ilgilenmem gereksiz."

"O kadar duygulu ki..."

"Biraz fazla duygulu. Ne oluyor bilmem! Ağlıyor, yaşıyla ilgisiz sorular soruyor ve

150

çalışmıyor."

"Soru sorma yaşımda olduğunu sen kendin söylüyordun."

"Tamam. Ama bu okuldaki gerilemesi normal değil. Kendinden yaşça büyük, üstelik de Yahudi bir arkadaş, onun için yararlı mı, değil mi merak ediyorum."

"Ne?"

"Bana Yahudi düşmanı gözüyle bakma, ama Yahudi çocuklarının tehlikeli bir şekilde erken uyandıkları ve aşırı duygulu oldukları bilinen bir şey."

"Aman! Uydurma. Hiç de inanmıyorum. Brigitte yaşımdan önce uyanmış, çünkü annesi yok ve çok içli dışlı olduğu bir ağabeyi var. Catherine'in üzerinde de çok iyi bir etki yaptığına inanıyorum. Küçük büyüyor, olgunlaşıyor, düşünüyor, dağarcığı zenginleşiyor. Okul başarılarına çok önem veriyorsun."

"Kızımın hayatta başarılı olmasını istiyorum. Onu niçin bir psikologa göstermiyorsun!"

"Aaa! O kadar da uzun boylu değil! Eğer çocuk her kötü not getirişinde psikologa götürülseydi!"

"Okulda notları düşüyor. Geceleri de bağıyor. Neden duygusal rahatsızlıklardan yetkili bir kimseye göstermiyorsun da, kızların öksürür öksürmez hemen doktora götürüyorsun?"

"Bu düşünceni hiç mi hiç sevmedim."

"Klasik. Ana babalar, bir psikolog çocuklarıyla ilgilendiğinde kıskanıverirler. Ama biz böyle bir

151

davranışa düşmemek için yeterince zekiyiz. Garipsin. Bazı yönlerinle modernsin, ama bazılarıyla da iyice gericisin."

"Gerici ya da değil; Catherine'i olduğu haliyle gayet iyi buluyorum. Onun hırpalanmasını da istemiyorum."

"Psikolog onu hırpalamayacak ki. Sadece aksayan şeyi bulmaya çalışacak."

"Aksayan şey; ne demek yani? Bana kalırsa normal diye düşündüğün insanlarda da aksayan bir şey yok. Eğer Catherine derslerinden başka şeylerle ilgileniyorsa, akli dengesinin bozuk olduğundan değil herhalde."

Laurence kendinin bile şaşıtı sert bir sesle konuşmuştu. Bir adım bile sapmadan tuttuğu o yolu izle, ne sağa ne de sola bak. Her yaşın kendine özgü görevleri var. Eğer öfkelenirsen, bir bardak su iç ve jimnastik yap. Bu bana çok yaradı, hem de pek çok! Catherine'i aynı şekilde eğitmem için beni zorlayamazlar. Hiddetle:

"Catherine'in hoşuna giden kitapları okumasını, sevdiği arkadaşlarını görmesini engellemeyeceğim," dedi.

"Kabul et ki, dengesini bir hayli kaybetti. Baban ilk kez doğru bir söz söylemişti: Bilgi edinmek harika bir şey, ama çocuklar için tehlikeli. Önlem almalı, hatta etkisi altında kaldığı bazı şeylerden uzaklaştırman onu. Hayatın üzüntüsünü hemen öğrenmesi gereksiz, îlerde, sırası gelince öğrenir."

"Öyle mi sanıyorsun? Sırası gelmeyecek ve

152

yok da. Mona hiçbir şey anlamadığımızı söylemekte haklı. Her gün gazetede korkunç şeyler okuyoruz, gene de onları bilmezlikten geliyoruz."

"Aaa! 62 yılında yaptığın gibi, bana kalkıp da, vicdan azabı bunalımını tekrarlama," dedi donuk bir sesle, Jean-Charles.

Laurence sarardığını hissetti, sanki tokatlanmış gibiydi. Titriyordu. Ölüm işkencesi yapılmış kadın olayını okuduğunda kendim kaybetmişti. Jean-Charles onu bağrına sıkıca basmış, o da onun kollarına güvenle atmıştı kendini ve "ne korkunç" demişti Jean-Charles. Laurence da onun uygulandığına inanmıştı. Sayesinde sakinleşmiş, bu anıyı da aklından çıkarmak için çaba harcamış, hemen hemen de başarmıştı. Gene de sonuçta, gazete okumaktan kaçınması, Je-an-Charles'dan ötürüydü. Gerçekten bu olay onun umurunda bile değildi; yalnız onu sakinleştirmek için "korkunç" demişti. Şimdi de olayı yüzüne, bir tür kinle vuruyordu. Ne ihanet! O her şeyde haklı olduğundan öylesine emin ki, bizde görmek istediği örnek küçük kız ya da genç kadın görüntüsünü değiştirecek olursak öfkeleniyor; asıl sahip olduğumuz kişilik de vız geliyor ona.

"Catherine'e senin o tertemiz vicdanının miras kalmasını istemiyorum."

Jean-Charles masaya vurdu. Kendisine kafa tutulmasına asla dayanamazdı.

"Onu duygululuğun ve kuruntularınla sen te-

153

dirgin ediyorsun."

"Ben mi? Duygululuğumla mı?"

iyiden iyiye şaşırılmıştı Laurence. Duygulu olmasına olmuştu ama, önce Dominique sonra da Jean-Charles köreltmışti bu duygululuğunu. Mo-na pek çok şeye karşı kayıtsız olduğu için, Lu-cien de kalpsiz olduğu için sitem ediyordu ona.

"Evet, daha geçen gün o bisikletiyle..."

"Çık git," dedi Laurence. "Yoksa ben çekip gideceğim."

"Ben gidiyorum. Monnod'a uğrayacağım. Ama kendi hesabına bir psikologa görünsen iyi edersin" dedi ayağa kalkarken Jean-Charles.

Laurence odasına kapandı. Bir bardak su içip jimnastik yapmak: Hayır. Bu kez öfkelerini engellemeyecekti. Tüm dokularını sarsan, korkunç bir kasırğa patladı göğsünde. Fiziksel bir acıydı ama yaşadığını hissediyordu insan. Yatağanın kenarına oturmuş, kendini görür ve Jean-Charles'ın sesini işitir gibiydi: "Bunda akıllıca bir şey göremiyorum, yalnızca tarafik sigortamız var... Herkes senin lehinde tanıklık ederdi..." Birden şaka yapmadığını anlayıvermişti. Bunu benim başıma kaktı. Adam öldürme tehlikesini göze almayıp kendisine sekiz yüz bin frank harcattığım için hâlâ da başıma kakmaya devam ediyor. Aşağı kapı kapanmış ve Jean-Charles gitmişti. Kendi benim yerimde olsa, çocuğu ezmeyi göze alır mıydı? İster göze alsın, ister almasın; ben ezmediğim için bana kızgın. Kan başına çıkmış, ensesi ağrımış, oturup kalmıştı. Ağlamak istedi. Ne

154

zamandan beri ağlamayı unutmuştu?

Çocukların odasında plak çalışıyordu: Eski İngiliz şarkıları. Louise çıkartma yapıyor, Catherine de Değirmenimden Mektupları okuyordu, başını kaldırarak:

"Anne, babam çok kızmıştı, değil mi?"

"Niye daha iyi çalışmadığını anlayamıyor."

"Sen de kızdın."

"Hayır. Ama biraz çaba göstermeni istiyorum"

"Babam bugünlerde hep kızgın."

Doğru. Vergne'le tartışmış, arkasından da kaza olmuştu. Çocuklar kazayı anlattırmak istediklerinde, sinirlenmişti onlara. Catherine, canının sıkkın olduğunu fark etmişti; Dominique'in başına gelen felaketi, Laurence'in kaygısını az çok hissediyordu.

"Üzüldüğü pek çok şey var. Yeni bir araba almamız gerekiyor ama pahalı, iş değiştirdiği için memnun fakat ortaya çıkan bir sürü sorun var."

"Büyük olmak çok acı," dedi Catherine söylediğine inanmış bir sesle.

"Yok, hiç de öyle değil, insanın büyük mutlulukları da olur; örneğin sizler gibi küçük kızları olması."

"Babam beni pek o kadar sevimli bulmuyor."

"Öyle mi sanıyorsun?"

Tabii."

Jean-Charles haklı mı? Bu kuşkucu özelliği bana mı çekmiş Catherine'in? Sadece biz, biz olduğumuz için, çocuklarımızı da etkilediğimizi düşünmek korkunç bir şey. Kalbinde ateş gibi

bir sıcaklık duydu. Pişmanlık, kaygı, Her günkü ruh halimiz, bir kelimenin, bir sessizliğin rastlantısı, benim arkamdan silinmesi gereken tüm bu olağanlık, sessiz sessiz düşünen bu çocuğa işlenecek ve benim Dorninique'in değişik ses tonlarını hatırladığım gibi, o da bunları hatırlayacak. Bu bana haksızlık gibi geliyor. Yapılan ya da yapılmayan bütün şeylerin sorumluluğunu yüklenemeyiz. "Onlar için ne yapıyorsun?" Hiçbir şeyin o kadar önemsenmediği bu evrende, verilmesi gereken hesaplar çıkar ansızın karşına. Bu bir tür haksızlık.

"Anne bizi kreşe götüreceksin?" diye sordu Louise.

"Evet, yarın ya da öbür gün."

"Gece yarısı ayinine de gidebilecek miyiz? Pi-errot ve Riquet, ışıklandırma ve müzikle, bu ayinin gerçekten çok güzel olduğunu söylüyorlar."

— "Bakalım."

Çocukları oyalamak için anlatacak çok masal var: Fra Angelico'nun cennetleri, harikulade gelecekler, dayanışma, iyilikseverlik, az gelişmiş ülkelere yardım. Bunların bazılarını reddediyor, bazılarını da az çok kabul ediyorum.

Kapı çalındı. Jean-Charles'ın kartım taşıyan bir demet kırmızı gül: "Sevgilerimle." Laurence iğneleri ve kâğıdı çıkardı, çiçekleri çöpe atmak geldi içinden. Buket, birkaç çiçekten daha fazla anlam taşır: Dostluk, umut, kıvanç, minnet demektir. Kırmızı güller ise, ateşli aşk demektir. Hiç de değil, içtenlikle duyulan bir pişmanlık bi-

le olmadığına emindi Laurence. Noel yortusunda dargınlık olmasın diye yapılan bu hareket, evlilik bağlarının gerektirdiği basit bir saygıydı. Gülleri kristal vazoya yerleştirdi. Bu alev alev yanan bir tutkunun belirtisi de değildi; ama güller güzeldi ve içten olmayan bir duyguyu iletmek için görevlendirilmiş olsalar bile, gene de masum sayılırlardı.

Kokulu yapraklara dudağını değdirdi Laurence. içimden, taa içimden Jean-Charles için ne düşünüyorum? O benim için ne düşünüyor? La-urence'a, bunların hiç önemi yokmuş gibi geldi. Yaşantımızın sonuna dek birbirimize bağlıyız. Niye Jean-Charles da, bir başkası değil? Öyle de ondan. (Bir ba'ska, yüzlerce başka genç kadın da, aynı anda, niye bir başkası değil de o diye soruyorlardı kendi kendilerine.) Jean-Charles da, Laurence da ne söyleseler, ne yapsalar, cezasız kalacaktı. Hatta öfkelenmek bile boşunaydı. Hiçbir kurtuluş yolu yoktu.

Kapıda anahtar sesini işitir işitmez, koştu karşıladı. Teşekkür etti, sarıldılar birbirlerine. Seviçten uçuyordu, çünkü Monnad ona Paris çevresinde yapılacak olan prefabrik konutların projesini vermişti. Sağlam ve iyi para getirecek bir işti. Acele yemeğini yedi (Laurence çocuklarla yediğini söylemişti, bir lokma bile yemek istemiyordu canı) ve taksiye binip armağanları almaya gittiler. Saint-Honore yolu boyunca, kuru soğuk bir havada, yürüdüler. Vitrinler aydınlatılmış, sokaklara ve mağazalara Noel ağaçları

konmuştu. Kadınlar, erkekler, ellerinde paketlerle gülümseyerek dolaşüyor, ya da koşuşturuyorlardı. Derler ki, yalnız olan insanlar, bayramı sevmez. Çevrem iyiden iyiye dolu ama, gene de sevmiyorum bayramı. Çam ağaçları ve paketler rahatsız ediyordu Laurence'ı

"Sana güzel bir armağan alacağım," dedi Jean-Charles.

"Fazla delilik etme, alınacak daha araba var..."

"Söz etme artık bundan. Delicesine para harcamak istiyorum, gereken olanaklara sabahtan beri sahibim."

Ağır ağır vitrinlerin önünden geçtiler. Eşarplar, küpeler, altın bilezikler, milyarderler için süs eşyaları, pırlanta ve yakut yüzükler, siyah inciden kolye, safirler, zümrütler, altından ve değerli taşlardan yapılmış bilezikler — daha sade süs eşyaları — Tirol taşı, yeşim taşı, Ren taşı, parlak kurdelelerin ucunda sallanan cam baloncuklar, yaldızlı bir güneş çerçevesinin içine yerleştirilmiş bir ayna, üflenerek yapılmış cam şişeler, tek gül için kristal vazo, beyaz, mavi opal kaplar, porselenden küçük şişeler, altından pudralıklar, taş kakmalılar, parfümler, losyonlar, kuş tüyünden, kaşmirden yelekler, yün ve deve tüyü kazaklar, tertemiz iç çamaşırları, pastel tonlarda yumuşak, tüylü ev giysileri, lâmelerin, fayların, brokarları, ince parlar madeni ipliklerle dokunmuş yünlülerin en güzelleri, en pahalıları, Hermes mağazasının donuk kırmızı vitrini, birbirlerinin değerini deri, kürk karşıtlığıyla ortaya

158

koyan eşyalar, köpüğümsü danteller ve; tüm kadınların ve erkeklerin bunlara sahip olma isteğiyle parlayan gözleri...

Benim de gözlerim, işte o parlayan gözlerdendi. Mağazalara girip gözlerimle yığın yığın kumaşları okşamaya, özenle seçilmiş çiçeklerle bezenmiş bu düzenli çimenler arasında dolaşmaya bayılırım. Avuçlarından moher ve angora yünlerinin yumuşaklığı, bez dokumaların serinliği, kadifelerin çarpıcı sıcaklığı akıp gidiyordu. Laurence yerleri lüks kumaşlarla kaplı, ağaçlan kızıl yakutlarla bezenmiş bu cennetleri sevdiği için hemen onlardan söz edebildi. Şimdi de yarattığı sloganların tutsağıydı. Meslek kusuru: Bir dekor ya da herhangi bir şey dikkatimi çeker çekmez acaba neyin etkisi altına girdim diye düşünmeye başlıyorum. Bütün bunları birer enayi tuzağı gibi görüyorum. Bu yutturmaca aldatıcı şeyler onu rahatsız ediyor, hatta sinirlendiriyordu. Sonunda herşeyden kopup ayrılacağım. Neyse, rengi tarifsiz süet bir ceketin önümde durdu: O sis rengi, hava rengi, masal perisinin giysilerinin renginde bir şeydi.

"Aman ne güzel şey!"

"Al onu, ama benim armağanım olarak değil. Sana işe yaramaz bir şey alacağım."

"Hayır, almak istemiyorum."

Hevesi geçmişti bile. Vitrinde onu çerçeveleyen sonbahar yaprakları, parlak eşarplar ve deri mantolardan ayrıldığında, ne aynı ayırtısı, ne de aynı kadife yumuşaklığı kalacaktı. Vitrimde ser-

gilenmiş şeyler arasında, insanda satın alma isteğini uyandıran yalnız oydu.

Laurence fotoğraf makinesi satan bir mağazayı göstererek:

"Tabii, onu armağandan yoksun etmek söz-konusu bile değil, ama emin ol ki, onun için bir önlem almak gerekli," dedi Jean-Charles dalgın bir sesle?

"Bunun üzerinde düşüneneğime söz veriyorum"

Kullanılması kolay bir makina aldılar. Yeşil bir işaret ışığının iyi olduğunu, kırmızı ise yeterli olmadığını gösteriyordu. Yanılmak olanaksızdı. Catherine memnun olacaktı. Ama beni ona vermek istediğim bambaşka bir şeydi: Güvenlik, kıvanç ve dünyaya gelmiş olmanın zevki. Piyasaya yeni bir şey sürdüğümde, işte bütün bunları sattığımı iddia ediyorum. Yalan. Vitrindeki şeyler çevrelerinde ışıklandırmanın yarattığı haleler ve renkli kâğıtların sağa sola yansıyan renk cümbüşü içinde hâlâ çok çekiciydiler. Ama vitrinden çıkarıp ele alındığında yalnızca basit bir lamba, şemsiye ya da bir fotoğraf makinası gibi cansız ve soğuk eşyalar oluyorlardı.

Monon Lescat da çok kalabalıktı: kadınlar, bir kaç adam ve çiftler vardı. Şuradakiler yeni evli, erkek kadına bilezik takarken birbirlerine sevgiyle bakıyorlardı. Jean-Charles da gözleri pırl pırl parlayarak; Laurence'in boynuna bir kolye taktı: "Hoşuna gitti mi? Çok çok güzel, pırl pırl, sade fakat şık ve pek pahalı bir kolyeydi. La-

urence kasıldı kaldı. Jean-Charles, sabahki tartışma olmasa, bunu bana almazdı. Bu bir tür sembol ve telafi edişti. Neyin telafisi? Artık varolmayan belki de hiç varolmamış olan bir şeyin: Bütün armağanları gereksiz kılacak, sıcak ve iç-tenlikli bir bağın.

"Pek çok yakıştı sana!" dedi Jean-Charles. Birbirimize söylemediğimiz şeylerin huzursuzluğunu hissetmiyor muydu acaba? Sessizliğin değil, boş, anlamsız sözlerin verdiği o huzursuzluğu; nezaket perdesi altındaki bu boşluğu ve mesafeyi göremiyor muydu?

Laurence hırsla kolyeyi çıkardı; sanki yalan söylemekten kurtulmuş gibiydi. "Hayır! istemiyorum"

"Biraz önce bunu beğendiğini sen söyledin." "Evet" hafifçe gülümsedi: "Ama fiyatı hiç uygun değil."

"Ona ben karar veririm," dedi canı sıkın bir sesle Jean-Charles. "Ama madem hoşuna gitmiyor, bırakalım."

Laurence kolyeyi eline aldı yeniden: Onun canını sıkırmak neye yarar? Kabul edip bu işi burada bitirmek daha iyi.

"Hayır aksine, çok çok güzel buluyorum. Yalnız, onu almak çılgınlık olur diye düşündüm. Ama gene de senin bileceğin iş."

Laurence kolyeyi boynuna takması için başını eğdi: On yıl sonra da birbirine hayranlık duyan bir çiftin oluşturduğu kusursuz tablo... Jean-Charles aile huzurunu, yuva mutluluklarını,

161

karşılıklı anlaşmayı, aşkı ve kendisiyle gurur lanmayı satın almıştı. Laurence aynada kendini seyretti.

"Hayatım, ısrar etmekte haklıymışsın: Sevinçten deli gibiyim."

Alışageldiği gibi, yılbaşı gecesi gene Marthe'in evinde toplanıldı: "ev kadını olmanın ayrıcalığı bol bol zamanım var" demişti Marthe, büyük bir memnuniyetle. Hubert ve Jean-Charles yapılan masrafı paylaştılar: Hubert'in eli sıkı olduğu için (aslında da altın içinde yüzmüyorlardı) masraflar hesaplanırken çoğu kez» günlük çıkardı; Jean-Charles da kayınbiraderinden fazla para ödemek istemezdi. Bir yıl önceki sofraya pek öyle zengin değildi. Bu akşamki pek o kadar fena sayılmaz diye düşündü Laurence, salonun dip tarafındaki büfeyi inceledikten sonra. Marthe, mumlar, küçük çam ağacı, ökse otu, çoban püskülü ve parlak toplanan masayı "Noelleştirmişti". Babalan Reims'den bir arkadaşının yolladığı dört şişe şampanyayı, Dominique de, Perigrod'un Straz-burg'unkinden kat kat iyi olan, Fransa'nın en iyi karaciğer ezmesini getirmişti. Kızarmış et, pirinç salatası, fındık fıstık, meyveler, kuru pastalar, şarap, viski... rahat rahat on kişiyi doyuracak yiyecek vardı.

Diğer yularda Dominique yılbaşı ve Noel gecelerini Gilbert'le geçirirdi. Bu akşam onu çağ - mak Laurence'in fikriydi. Babasına:

"Çok canın sıkılır mı, gelirse? Öyle yalnız ve mutsuz ki," diye sormuştu.

162

"Bana göre hava hoş."

Kimse ayrılığın ayrıntısını bilmiyordu ama, ayrıldıklarını herkes biliyordu. O gece Jean-Charles'm davet ettiği Dufrene'ler Hubert'in arkadaşı Henri ve Therese Vuillenot vardı. Dominique tam "ailece kutlanan" bir bayram havası içindeydi: Genç büyükanne kıyafeti olan ağırbaşlı, bal renginde jarse bir elbise giymiş, saçları da, sarıdan çok beyaza yakın bir renge boyanmıştı. Tatlı tatlı, daha çok çekinerek gülümsüyor, çok ağır ağır da konuşuyordu; sinir ilaçlarını fazlaca aldığı için sersemlemiş bir hal vardı üzerinde. Yalnız kalır kalmaz, yüzü gözü birbirine karışıyordu. Laurence yanına yaklaşarak:

"Haftayı nasıl geçirdin?"

"Fena sayılmaz; oldukça iyi uyudum."

Sanki dudaklarının iki ucundan ipe çekili-yormuş gibi, makinalaşmış bir gülümseme vardı yüzünde.

"Feuverolles'deki evi satmaya karar verdim.

Tek başıma böyle bir nesneyle uğraşamam." "Yazık. Bir çâre bulunabilseydi..." "Neye yarar? Kimi ağırlayabilirim ki artık ora-da? Houdan, Thirion'lar, Verdet'ler gibi ilginç kişiler,

Gilbert için geliyorlardı." Aman! Senin için de gelirler." Öyle mi sanıyorsun? Hayatı henüz tanımayan-sun. Toplumsal yönden, erkeksiz kadın bir hi-

Yok canım, sen öyle değilsin! Senin adın var ve önemli birisin

163

Dominique başını salladı:

"İsim yapmış bir kadın bile, erkeksiz olunca, başarısızlığa uğramış bir çeşit düşkündür... insanların bana ne gözle baktıklarını görür gibiyim, inan ki, hiç de eskisi gibi görmüyorlar beni."

Yalnızlık, Dominique'de bir sabit düşünce olmuştu.

Plak çalıyor. Therese Hubert'le Marthe Vu-illenoiti ile, Jean-Charles Gisele'le dans ediyordu. Dufrene de Laurence'ı davet etti. Hepsi de çok kötü dans ediyorlardı.

"Bu gece göz alıcı bir güzelliğiniz var", dedi Dufrene.

Laurence aynada kendini gördü. Sırtında siyah dar bir elbise, boyununda da sevmediği kolye vardı oysa güzel bir kolyeydi ve Jean-Charles da onu memnun etmek için almıştı. Sıradan biri olarak gördü kendini. Dufrene şimdiden içkiyi fazlaca kaçırmıştı ve sesi her zamankinden daha telaşlıydı. Efendi bir çocuktuk ve Jean-Charles'ın da iyi arkadaşıydı (aslında birbirlerini bu kadar sev-meselerdi, kıskanırlardı), ama Laurence ona özel bir yakınlık duymuyordu.

Plakla beraber kavalie de değiştireyorlardı.

"Sevgili hanımefendi, bu dansı bana lütfeder misimiz?" diye sordu Jean-Charles.

Memnuniyetle."

"Onları bir arada görmek çok garip!" dedi Jean-Charles.

Laurence onun baktığı yöne doğru gözlerini

164

çevirdi; babası ile Dominique'in karşılıklı, nazik nazik konuştuklarını gördü. Evet, garipti.

"Geçişirmişe benzer," dedi Jean-Charles.

"Bol bol sinir ilaçları ve yatıştırıcı şeyler alıyor."

"Aslında, ikisi de birlikteki yaşantılarına dönmeliler," dedi Jean-Charles.

"Kimler?"

"Annenle, baban."

Deli misin!"

"Niye deli olayım?"

"Taban tabana zıt zevkleri var. Dominique yaşayıp eğlenmekten zevk alır, babam ise, yalnızlıktan."

"İkisi de yalnızlar."

ilgisiz bir benzetme."

Mahte pikabı durdurdu: "Gece yansına beş var!"

Hubert bir şişe şampanyayı yakaladı:

"Şampanya açmak için çok güzel bir nesne biliyorum Geçen gün televizyonda gösterdiler."

"Gördüm, dedi Dufrene. "Benimki ondan daha iyi."

"Haydi öyleyse..."

ikisi de bir damla bile dökmeden birer şişe Şampanya açtılar ve pek de gururlandılar bundan. (Birinden biri beceremeseydi, diğeri için daha iyi olurdu). Bardakları doldurdular.

"iyi yıllar!"

"İyi yıllar!" -

Bardakları birbirine tokuşturuldu; öpücükler,

165

gülmeler ve pencereden gelen klakson konseri...

"Ne korkunç gürültü!" dedi Laurence.

"Beş dakika çalma izinleri var, tıpkı iki ders arası haykırıp azma gereksinimi duyan yumurcuklara verilen izin gibi, dedi babası. Ama burada sözkonusu olan, akli başında büyükler."

Eee tabii, fırsatı iyi değerlendirmeli," dedi Hu-bert.

Diğer iki şişeyi de açtılar. Kanepenin arkasında yığılı duran paketleri aldılar, altın yıldızlı iplerini, kurdelelerini çözdüler, parlak renkli, üstleri çam ağaçları ve yıldızlarla süslü kâğıtları açtılar. Aynı zamanda herkes göz ucuyla, bu armağan yağmurunda kimin daha kazançlı çıktığını anlamak için, birbirine bakıyordu. "Biz kazançlıyız" diye düşündü Laurence. Dufrene'e, Fransa'da ve bütün dünyada saatin kaç olduğunu gösteren bir kol saati, babasına da, eski petrol lambalarıyla çok güzel bağdaşacak antika telefonların taklidi, nefis bir telefon bulup almışlardı. Diğer aldıkları armağanlar o kadar ilginç değil, fakat zevkliydi. Dufrene işe yaramaz ıvır zıvırdan seçmişti armağanlarını. Jean-Charles'a dakikada altmış plop plop yapan,

sürekli çalışan bir kalp; bir venusik, Laurence'a da gerçekten bülbül sesi vermiyorsa, takmaya hala cesaret edemeyeceği bir korna armağan etmişti. Jean-Charles hiçbir işe yaramayan şeylere bayılırdı. Başlıca merakıydı. Laurence ayrıca, parfümler, eldivenler, mendiller de almıştı. Herkes sevinç çılgınlıkları atıp, birbirine teşekkür ediyordu.

166

"Tabaklarınızı, çatallarınızı alın, oturun başlayın" dedi Marthe.

Patırtı, gürültü, tabak çanak sesleri; çok lezzetli, biraz daha alın... Bu arada Laurence babasının

sesini işitti:

"Bilmiyor muydunuz; şarabı açmadan önce değil, açtıktan sonra odada bekletmek gerekir.

"Çok güzel."

"Jean-Charles seçti."

"Evet. Şarap satan küçük bir dükkan biliyor-

um"

Jean-Charles keskin keskin mantar kokan bir şaraba çok iyi der ve bu işin erbabı geçinir; tıpkı diğer ötekiler gibi. Gülerler, şaka yaparlar, Laurence komik bulmaz şakalarını. Geçen yıl... Geçen yıl da pek öyle eğlenmemiş ama, eğlenmiş gözükmişti. Bu yıl böyle yapmacık bir davranış için kendini zorlamıyordu, çünkü yorucu oluyordu. Hem sonra geçen yıl Lucien'i düşünüyordu; bu, bir tür başka yerde olmaktı. Birlikte olmaktan zevk alacağı birinin var olduğunu düşünmüş, pişmanlık ılık ılık, romantik bir alev gibi onu sarmıştı. Bundan böyle artık pişmanlık da duymayacaktı. Zamanından, gücünden, kalbinden nasıl yararlanacağını pek fazla bilmeden yaşantısında bir boşluk yaratmış, onları başkasının elinden kurtarmıştı sanki. Yaşantısı çok mu yüklü, çok mu bomboştu? Boş şeylerle doluydu. Aman ne karışık!

"Oğlak ve ikizler burcundaki pek çok kimsenin profillerini inceleyin, her grubun içinde korkunç

167

benzerlikler göreceksiniz," dedi Vuillenot.

"Bilimsel olarak, yıldızlar bizim kaderimizi et-kilemiz, diye bir şey yok," dedi Dufrene.

"Haydi canım! Bu çağ öylesine salt olgucu bir çağ ki, insanlar bunu gidermek için, olağanüstülülüğe gereksinim duyuyorlar. Bir yandan elektronik makinalar yapılıyor, bir yandan da Planete okunuyor."

Babasının böyle yamanca karşı koyması, Laurence'ı pek sevindirmişti. Öylesine genç kaldı ki, hepsinin en genci diye düşündü.

"Doğru," dedi Marthe. "Benim, incil'i okumak ve dinin esrarına inanmak, daha hoşuma gidiyor."

"Dinde bile, o gizliliğın, o esrarın havası kaybolmak üzere," dedi Bayan Vuillenot. Duanın Fransızca, üstelik de modern müzikle okunmasını, çok üzücü buluyorum."

"Marthe, aaa! Aynı kanıda değılim," dedi o inanç dolu sesiyle. "Kilise zamana uymalı."

"Bir noktaya kadar."

Marthe ve Bayan Vuellenot uzaklaşıp, alçak sesle, imansız kulakların duymaması gereken tartışmalarında devam ettiler.

"Dün televizyonda, günümüzden geriye bakış programını seyrettiniz mi," diye sordu Gisele Dufrene. •

"Evet," dedi Laurence. "Güzel bir yıl geçirmişiz gibi gelmişti bana; hiç böyle olduğunu fark etmemiştim."

"Her geçen yıl böyle üzücü olaylarla doludur

168

1

ama fark edilmez" dedi Dufrene.

Televizyonda olayları seyreder, Match dergisinde resimleri görürüz de, az sonra da bütün gördüklerimizi unuturuz. Hepsini bir arada izlemek şaşırtıyor insanı. Beyazların ve siyahların kanlı cesetleri, uçuruma yuvarlanmış yolcu otobüsleri ve ölmüş yirmi beş çocuk, yangınlar, parçalanmış uçak enkazları ve hemen oracıkta ölmüş yüz on yolcu, siklonlar, sel felaketleri, baştan başa harabolmuş ülkeler, alev alev yanan köyler, kasabalar, ırk kavgasından doğan göçler, yöresel savaşlar, korkmuş ve ürkmüş mültecilerin boy boy geçişleri... Bütün bunlar öylesine yürekler açışıydı ki, sonunda insanın, sinirden gü-lesi geliyordu. Aile çevresi içinde rahat rahat oturup, bütün bu felaketleri seyrederken, onların odamızdan içeri girmediğini belirtmek gerek, çünkü bu olaylar gerçekte taşıdıkları önemi taşı-mayıp, yalnızca birer resim oluyorlar.

"Bundan yirmi yıl sonra, bugün gösterilen, yirmi yıl sonra Fransa konulu film için ne düşünülecek merak ediyorum," dedi Laurence.

"Bazı yönleriyle, her önceleme için olduğu gibi, gülünç olacak," dedi Jean-Charles. Ama genel olarak gerçek payı büyük olacaktır."

Bu felaketlere karşı, yirmi yıl sonraki Fransa'yı göstermişlerdi televizyonda. Örneğın şehirciliğın başansı: Her yerde, yüz yirmi metre yükseklikte, arı kovanlarını, karınca yuvalarını andıran, ama pml pınl güneş içinde şahane siteler olacaktı. Bundan başka, ekspres yollar, laboratuvarlar,

169

fakülteler gösterdiler. Yorumu yapan spiker, bunların tek sakıncası, böylesine bolluğun içinde Fransızların bütün enerjilerini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalmalarıdır, dedi. Ağır çekim yapılmış bir filmde, bir ayağını diğerinin önüne getirme zahmetine katlanmayan, gayretsiz gençleri gösterdiler. Laurence babasının sesini işitti:

"Genellikle beş yıl, hatta bir yıl sonra, plancıların ve bu konuda peygamberlik edenlerin, tamamıyla yanıldıkları görülür."

Jean-Charles ukalâ bir bilim olma yolunda olduğunu herhalde bilmiyorsunuz? Hiç Rend Corporation'dan söz edildiğini duymadınız mı? "Hayır duymadım."

"Olağanüstü olanaklara sahip bir Amerikan örgütü. Her dalın uzman kişileri sorguya çekiliyor ve yanıtların ortalaması hesaplanıyor. Bu çalışmaya bütün dünyadan binlerce bilim adamı katılıyor."

Laurence, Jean-Charles'ın bu ukalâ haline sinirlendi.

"Yani herhalde bize. Fransızların hiçbir eksiği olmayacak... dendiğinde, yirmi yıl sonra çoğunluğun banyoya sahip olamayacağını bilmek için, binlerce uzmanın fikrini almaya gerek yok; çünkü devletin halk için yaptırdığı ucuz konutların çoğuna yalnız duş yeri yapılıyor."

Jean-Charles prefabrik konutlar tasarısını anlattığında, onun için önemsiz olan bu ufak şey, Laurence'ı fazlasıyla şaşırtmıştı.

170

"Niye banyo yapmıyorlar?" diye sordu Therese Vuillenot.

"Boru tesisatı çok pahalı, konutların maliyetini artırıyor," dedi Jean-Charles.

"Ya kârlar biraz azaltılırsa?"

"Ama canım çok da azaltılacak olursa, birçok insan için, inşaat yapmak çekiciliğini kaybedecektir," dedi Vuillenot.

Karısı kötü kötü baktı ona. Dört genç çift: Kim kimi seviyor? Alevlenen ve sönüp geçen o ilk cinsel zevkten sonra, niye Hubert, Dufrene, ya da bir başkası seviyecekmış?

Laurence iki bardak şampanyayı dikiverdi. Dufrene, toprak işlerinde dolandırıcılıkla, spekülasyon arasına bir sınır çizmenin zor olduğunu söyledi: insan yasadışı davranışa itilir bunu yaparsa.

"Fakat söyledikleriniz bayağı endişelendiriyor insanı" dedi canı sıkılmış bir şekilde, Hubert.

Laurence ve babası biraz alaycı bir şekilde gülümsediler birbirlerine.

"Ona inanamıyorum," dedi. "Gerçekten namuslu kalmak isteniyorsa, bir çıkar yolu vardır bunun mutlaka."

"Başka bir iş yapılırsa, yani meslek değiştirilirse, evet."

Marthe tekrar plak koydu, yeniden dans etmeye başladılar. Laurence, Hubert'e jerk öğretmeye çalışıyordu. Hubert gayret ediyor; soluk soluğa kalıyor; değerleri de ona alaylı alaylı bakıyorlardı. Laurence dersi aniden kesti ve Duf-

171

rene'lerle tartışan babasına yaklaştı:

"Demode, ağzınızda yalnızca bu kelime var. Klasik roman demode, hümanizma demode. Ama Balzac ve hümanizmayı savunursam, belki de yarının modasına uymuş olurum. Şimdi soyut resimden geçilmiyor. Öyleyse, ben soyut resmi on yıl önce de kabul etmediğime göre, hepimizden daha ilerdeymişim. Hayır, modadan başka şeyler de var: Değerler ve gerçekler."

Babasının şu söylediğini çoğu kez düşünmüştü Laurence: Aynen bu kelimelerle düşünmemiştim, ama, şimdi söylendikten sonra, onlar kendi söylediği sözler gibi gelmişti. Modaya karşı direnen gerçekler ve değerler olduğuna inanıyordu Laurence. Hangi gerçekler ve değerlerdi acaba?

Artık soyut resim satılmadığı gibi, figüratif de satılmıyor. Ne yaparsanız, öyle çoğaldılar ki, resim satışlarında bunalım baş gösterdi. Hep aynı masal. Laurence'ın canı sıkıldı. Onlara bir test yapmayı teklif etsem, diye düşündü. Trafik sigortanız var, bir bisikletli tekerleklerinizin altına atıyor kendini: Bisikletliyi mi öldürürsünüz yoksa arabayı tuzla buz mu edersiniz? Bir yabancıнын hayatını kurtarmak için, içtenlikle sekiz yüz bin frangı vermeyi kim yeğlerdi? Tabii ki, babam. Ya Marthe? Pek sanmam. Her haliyle o, Tanrı'nın elinde bir oyuncak: Eğer tanrı, bu zavallı oğlanın kendi yanına dönmesini istediye... Peki ya diğerleri? Eğer adamcağızı, reflekslerini kullanıp ezmemiş olsalardı, eminim ki, sonradan

172

pişman olurlardı. "Jean-Charles şaka etmiyordu." Bu cümleyi hafta boyunca kaç kez tekrar etmişti, hâlâ da tekrar ediyordu. Acaba ben mi anormalim? Sıkıntılının, tasalının biri miyim? Bende • olup da onlarda olmayan şey nedir? Canı cehenneme kızıl saçlının; onu ezmekle çok iğrenç birşey yapmış olacaktım. Bende bu, babamın etkisi işte. Onun için, insanların en berbatının yaşantısının değeri bile hiçbir şeyle ölçülmez. Para önemli değildir onun için. Benim için önemli ama; diğerleri için olduğundan daha az önemli. Laurence kulak verdi, çünkü babası konuşuyordu: Bu gece geçen yıla oranla daha çok gevezelik ediyor.

"Erkeklik gücünü yitirme kompleksi! Pek çok şeyi anlata anlata, hiçbir anlamı kalmadı, idam sabahı ölüme mahkûm birini gözyaşları içinde gören bir psikiyatrisi düşünüyorum: Aman, işte erkeklik gücünü yitirme kompleksi! derdi. -

Gülüşüp, tartışmalarına devam ettiler.

Gene piyasaya süreceğin yeni bir mal için bir şeyler mi düşünüyorsun?"

Babası Laurence'a gülümsedi.

"Hayır dalmıştım. Onların para işleri canımı sıkıyor benim."

"İyi anlıyorum seni. Onlar paranın mutluluk getirdiğine içtenlikle inanıyorlar."

"Tut ki, yararı da var."

"Ondan bile emin değilim." Laurence'ın yanına oturdu: "Artık seni göremiyorum."

"Dominique'le pek çok meşguldüm de..."

173 .

L

"Eskiden olduğundan daha az hiddetli."

"Geçirdiği bunalımdan."

"Ya sen"

"Ben mi"

"Evet, nasılsın"

"Bayram dönemi yorucu oluyor. Yakında beyaz kumaşlar sergisi var."

"Ne düşünüyorum biliyor musun? Seninle şöyle ikimiz, küçük bir yolculuk yapsak."

Asla gerçekleşmemiş eski bir düş. Bunun için, eskiden çok gençti Laurence. Sonra Jean-Charles girdi araya ve az sonra da çocuklar oldu.

"Şubatta tatilim var, ondan yararlanıp Yunanistan'ı tekrar görmek istiyorum. Benimle gelmek için işlerini ayarlayamaz mısın?"

Pırıl pırıl, aydınlık bir kıvanç duydu. Hesabımda para var, Şubatta izin almak da kolay. Ama, bir düşün hiç gerçekleştiği görülmüş müdür?

"Çocuklar ve diğer herşey yolunda giderse, belki bir şeyler yapabilirim. Ama bu bana olmayacak kadar güzel gözüküyor..."

"Bir kez denersin."

Elbette deneyeceğim."

On beş gün! Sonunda soru sorma ve yıllardır beklenen cevaplan alma zamanı geliyor. Onun için yaşantısına zevk veren şeyi öğreneceğim. Onu benden ve herkesten bu denli farklı kılan ve yalnız ona duyduğum bu sevgiyi yeniden can-landırabilecek, o gizi çözeceğim. J'îşlerin yolunda gitmesi için elimden gelen her

174

şeyi yapacağım. Ansa sen de fikir değiştirmeyeceksin."

"Tahta haç,, demir haç, varsa yalanım cehenneme gideyim" dedi gayet ciddi, Laurence'ın çocukken söylediği bu tekerlemeyi

175

DÖRDÜNCÜ BOLUM

Hiçbirimizin sevmediği Bunuel'in bir filmini hatırlıyorum. Bununla beraber birkaç zamandır aklımdan da hiç çıkmıyor. Sihirli bir çemberle kapatılmış insanlar, geçmiş günlerinden rasgele bir anı tekrarlıyorlardı; bilmeden içine düştükleri bu tuzaktan kaçınıp, geçmişin kopmuş bağlarını düğümlüyorlardı yeniden. (Az sonra bu tuzağa yine de düşeceklerdi.) Ben de, geriye gitmek, başaramadıklarımı başarmak, tuzaklardan kurtulmuş olmak isterdim. Başaramadığım neydi? Onu bile bilmiyorum. Yakınacak ya da pişmanlık duyacak kelime bile bulamıyordum. Ama boğa-zımdaki işte bu düğüm, yemek yememe engel oluyordu.

Yeniden başlayalım. Bol bol zamanım var. Per-

177

deleri çektim. Gözlerim kapalı yatmış durumda, bu yolculuğu kelime' kelime anlatacak ve her görüntüsünü teker teker gözümün önüne getireceğim.

Bana "Benimle Yunanista'a gelir misin?" diye sorduğu an içimde bomba örneği patlayan kıvanç... Herşeye karşın gitmeye çekiniyordum. Je-an-Charles bana gayret verdi. Beni çok bitkin buluyordu, hem sonra da Catherine'in bir psikologa gözükmesini kabul etmişim. Jean-Charles, benim yokluğumun, kızıyla olan ilişkisini olumlu yönde etkileyeceğini sanıyordu.

"Atina'ya Caravelle'le gitmek yazık günah" diyordu babam. Ben jetleri seviyorum. Uçak göğes doğru oldukça sert bir biçimde dikilirken, zindanımın duvarlarının yıkıldığı duyuyordum: Hiçbirini tanımadığım milyonlarca başka yaşantılarla çevrili, dar yaşantım. Siteler, küçük evler silinip yok oluyordu. Yer çekiminden kurtulmuş olarak üstü kapalı yerlerin üzerinden uçuyordum. Tepemde sonsuz mavi bir boşluk uzanıyor, ayaklarımın dibinde de gözümü kamaştıran ve aslında var olmayan beyaz görünümle yayılıp gidiyordu. Ben başka yerdeydim: Hiçbir yerde değil, her yerde. Babam da bana gösterecekle-

178

rinden, birlikte keşfedeceğimiz şeylerden sözedi-yordu. Ben de "Seni keşfetmek istiyorum" diye düşünüyordum.

Yere iniş... Havanın ılıkılığı, çam ağaçları ve deniz kokusuna karışmış benzin kokusu... Pırıl pırıl, tertemiz bir gök. Uzaktaki tepeliklerden birinin adı Hymettus'du: Mor toprağında arılar bal yapmak için çiçekten çiçeğe dolaşırlardı. Babam da yapıtların alanlıklarındaki yazıları bana çeviriyordu: Giriş, çıkış, postahane... Dilin bana çocukluğumda yaşattığı gizliliği, bu alfabe karşısında yeniden yaşamak hoşuma gitmişti ve geçmişte olduğu gibi, kelime ve nesnelerin anlamını bana, babam iletmişti. "Bakma" diyordu bana ekspres yoldan geçerken, (Gençliğinde geçtiği eski çatlak, bozuk yolun yerine yapıldığı için biraz canı sıkılmıştı.) "Doğru: Bir tapınağın güzelliği sevimli kırsal görüntüsüyle ilgilidir. Onun uyumlu

güzelliğinin değerini anlayabilmek için, belli bir uzaklıktan görmek gerek. Onlar insanı uzaktan olduğu kadar yakından da etkileyen katedraller gibi değiller." Bu gösterdiği titizlik beni duygulandırıyor. Gerçekten de, tepenin üstüne tünemiş Partenon, hatıra eşyası satan mağazalardaki alçı röprodüksiyonlara benziyordu. Hiç

179

balıkçı ağlan, deniz hayvanlarının kabuklan, fenerlerle süslenmiş bir yeraltı mağarasıydı. "Annenin bayıldığı büyük lokantalardan çok daha eğlenceli" dedi. Benim için bir turist tuzağından başka bir şey değildi. Kıbar bir yerin zevkli görüntüsü, rahatlığı yerine, yöresel ve büyük otellerin koyunlaşmış müşterilerine belli belirsiz tepeden bakan bir havayı yaşıyordunuz orada. (Reklâmcılıktaki konu şöyle işlenebilirdi: Farklı olun ya da farkh bir yer.)

Babam patronla bir iki kelime Rumca konuştu. O da bütün müşterilere yaptığı gibi, —ama herkes bunu kendine gösterilen özel bir yakınlık sanır—. bizi mutfağa sokup, birer birer tencerelerin kapağını kaldırırdı. Birlikte titizlikle yemek listesini hazırladılar, iştahla ve ne yediğimin üstünde fazla durmaksızın yedim...

Marthe'ın sesi geldi kulağıma:

"Laurence, mutlaka bir şeyler yemelisin!"

"Uyuyorum bırak beni."

"Hiç olmazsa et suyu iç. Sana et suyu hazırlayayım."

Rahatsız etti beni. Nerede kaldımdı? Delf yolunda. Denizden esen sert yaz rüzgârını, beyaz ve yalın görünümü seviyordum. Ama, taşlardan,

182

deniz suyundan başka bir şey göremiyordum. Babamın gösterdiği tüm şeylere kör gibiydim. (Onun gözleri de Catherine'inkiler gibi: Renkli, değişik, heyecan verici şeyleri ortaya çıkarıp görüyorlar. Ben onların yanında kör kalıyorum.) "Bak işte, Oedipe'in Laius'u öldürdüğü yol kavşağı" dedi. Bu geçmişte kalmış bir olaydı ama, onu ilgilendiriyordu. Pitones'in mağarasını, stadı, tapınakları, her taşı, her şeyi bana açıklıyordu. Dinliyor, anlamaya çaba gösteriyordum ama, boşunaydı: Geçmiş, olduğu gibi ölü kalıyordu benim için. Biraz da yalandan hayret duyup, çığlık atmaktan yorulmuştum. Aurige: "în-sanı heyecanlandırıyor değil mi? —Evet. Çok güzel!" Bu yeşil bronzdan adamda ne görülebileceğini anlıyor, fakat heyecanı duyamıyordum. Canımı sıkıyordu bunlar, hatta pişmanlık bile duyuyordum. Hoşuma giden anlar, birlikte bir birahaneye oturup, uzo içtiğimiz ve gevezelik ettiğimiz anlardı. Bana eskiden yaptığı yolculuklardan söz ediyordu: Dominique'in ve büyür bü-yümez de bizim, kendisi ile birlikte dolaşmamızı ne kadar çok isterdi. Düşün ki. Bermuda'yı ve Amerika'yı görmüş ama, Yunanistan'ı ve italya'yı görmemiş. Neye yarar? Neyse düzelmeye

183

başladı. Belki yediği bu ağır darbedendir, bilemiyorum. Şimdi, daha açık sözlü, olgun, uysal ve sakin." Düşündüklerinin aksini söylemedim; zavallı anneceğimi, babamın ona tanıdığı bir lokmacık dostluktan yoksun etmek istemedim.

Acaba zamanın başlangıcına varmak için Delf'ten mi hareket etmeli? Ovaya hakim bir kahvede oturuyorduk. Camekânın ardından tertemiz gecenin serinliğini ve gökteki sayısız yıldızları sezinleyebiliyorduk. Küçük bir orkestra çalıyordu, iki Amerikalı çift, pek çok da yerli halk vardı: Aşıklar, sürüyle oğlan çocukları, aileler. Üç'dört yaşlarında küçük bir kız dans etmeye başladı; ufak tefek, esmer, siyah gözlüydü. Sarı elbisesi dizlerine yelpaze biçiminde iniyordu. Beyaz çorapları vardı. Kendi çevresinde, kolları havada, kendinden geçmiş deli gibi dönüyordu; müzikle coşmuş, sarhoş olmuş, adeta kendinden geçmişti. Şişman ve sakin bir tip olan annesi, içinde bebek bulunan bir çocuk arabasını ileri geri sallıyor ve kendisi gibi tombul bir kadınla gevezelik ediyordu; geceye ve müziğe karşı duygusuzdu. Ara sıra, vecde gelmiş küçüğe bön bön bakıyordu. "Yumurcağı gördün mü?"

184

Babam "pek sevimli", dedi ilgisizce. Bu sevimli küçük kız, böyle, anası gibi bir hatun olacaktı. Hayır, istemiyordum bunu. Çok mu uzo içmiştim? Müziğin tutsak ettiği bu çocuğa, ben de tutsak olmuşum. Bu coşkunun doruğuna erişmiş anın sonu gelmeyecekti. Küçük dansöz büyüyecek, sonsuzluğa dek kendi çevresinde dönecek, ben de ona bakacaktım. Onu unutmayı, babasıyla yolculuk yapan bir genç kadın olmayı istemiyordum. Şu sevimli çılgın halini bile hatırlamaksızın, bir gün annesine benzeyeceğini kabul edemiyordum. Ölüme mahkûm küçük kız; cesetsiz, korkunç ölüm. Hayat onu öldürecek. Öldürülmekte olan Catherine'i düşündüm.

Ve ansızın: "Catherine'i bir psikologa götürmelerine razı olmamalıydım" dedim.

Babam, şaşırmış bakakaldı. Kuşkusuz, Cat-herine düşüncesinden epey uzaktaydı.

"Niye düşündün ki bunu?"

"Çoğu kez düşünüyorum. Hep onunla ilgili-, yim. Beni psikolog konusunda zorladılar, şimdi pişmanım."

"Ona kötü bir etkisi olacağını sanmam," dedi dalgın bir sesle. . . -

"Sen beni psikologa gönderir miydin?"

185

"Yok! Hayır asla."

"Bak, gördün mü?"

"Bilmiyorum ama, böyle bir sorunla da karşılaşmadım. Öylesine dengeliydin ki."

"45'de pusulayı iyice şaşırılmıştım."

"Nedeni vardı ama."

"Ya bugün? Bir neden yok mu?"

"Evet. Nedeni var elbette. Her devirde, dünyayı anlamaya başlayınca, insanın ürkmesi doğaldır."

"Öyleyse, ona güvenini kazandırmak, onu anormal yapmaktır" dedim.

Bu bir gerçektir ve beni çılgına çeviriyordu. Je-an-Charles'ı üzen bu duygululuğundan Catherine'i kurtarmak isterken, onu sakalayacaklardı. Hemen ertesi sabah dönüp, onu ellerinden almak geldi içimden.

"Ben insanların kendi sorunlarının içinden, kendi başlarına çıkmalarını daha doğru buluyorum. Aslında bana göre —bunu sakın başka yerde tekrarlama, yoksa yine gerici ihtiyar derler—' bütün psikoloji şarlatanlıktan başka bir şey değildir. Catherine'i bıraktığın gibi bulursun."

"Öyle mi dersin?"

"Eminim." "

186

Ertesi gün için öngördüğü gezintiden söz etmeye başladı. Benim üzüntülerimi ciddiye almıyordu. Bu da doğaldı. Ben de, onu bu denli büyüleyen, eski taşlara ilgi duymuyordum. Ona kızacak olursam, haksızlık etmiş olurum. Hayır çöküntü Delf'te başlamamıştı.

Belki Miken'de başladı. Tam olarak ne zaman acaba? Çakıl taşlı bir yoldan tırmandık. Rüzgâr tozları havaya savuruyordu. Ansızın başları koparılmış iki arslanın bulunduğu kapıyı gördüm. Birden, öyle bir şey hissettim ki... babamın bana söz ettiği heyecan, şok bu muydu? Ben, buna daha çok bir panik diyeceğim. Kraliyet Yolunda ilerledim, teraslan, duvarları ve Klitemnestr'in, Agememnon'un dönüşünü beklediği yöreyi gördüm. Kendi kendimden kopmuşum gibi geldi. Neredeydim? Bu hiç bozulmamış sarayda, insanların gelip, gidip, uyuyup yemek yedikleri yüzyılda; ama ben o yüzyıla ait değildim. Benim kendi yaşantımın bu yıkıntıların arasında yeri yoktu. Yıkıntı neydi? O, ne şimdiki, ne de geçmiş zamandı; hatta sonsuzluk bile değildi. Hiç kuşkusuz, bir gün yok olacaktı. Kendi kendime "Ne güzel!" diyordum ve korkunç bir baş dönmesi eşliğinde, girdaba kapılmışçasına sarsılıyor,

187

çalkalanıyordum. Kendimi inkâr edilmiş, bir hiçe indirgenmiş görüyordum. Koşarak turizm bürosuna gitmek ve günümü polisiye roman okuyarak geçirmek istedim. Bir grup Amerikalı fotoğraf çekiyordu: "Barbarlar!" dedi babam. "Bakmaya zaman harcamamak için fotoğraf çekiyorlar." Bana, Mieke'nin uygarlığından, Etridler'in büyüklüğünden, Kasandr'ın onların çöküşlerini önceden görüp haber vermesinden bahsetti. Elinde turistik kılavuz, her karış toprağı özdeşleştirmeye çalışıyordu. Kendi kendime, onun da tıpkı alay ettiği turistler gibi davrandığını düşünüyordum: Yaşantısına, kendine ait olmayan bir zamanın kalıntılarını katmaya çalışıyordu. Onlar, fotoğraflarını albüme yapıştırıp dostlarına gösterecekler, babam ise, bunların efsanelerini ve görüntülerini kafasına yerleştirip taşıyacak, ve iç alemindeki

müzesinde saklayacaktı; benim ne albümümü, ne de müzem vardı: Güzelliğe rastlıyor ve onu nasıl değerlendireceğimi hiçbir zaman bilemiyordum.

Dönerken babama:

"Sana gıpta ediyorum," dedim.

"Niye?"

"Bu şeylerin senin için çok anlamı var."

188

"Senin için yok mu?"

Üzülmüş bir hal aldı ve bunun üzerine hararetle:

"Benim için de anlam taşıyorlar. Ama ben o kadar iyi anlayamıyorum, senin kültürüne sahip değil," dedim.

"Verdiğim kitabı okusana öyleyse."

"Okuyacağım."

Kendi kendime, okuduktan sonra bile, Ka-padokya'da tabletler üzerinde Atreüs'ün adını bulmuş olmalarını düşünmek, bende büyük bir heyecan yaratmayacak diye söylendim. Hiçbirini bilmediğim bu tarihi olaylara karşı, bir an bile bir istek duyamıyordum Karşılaştırma yapabilmek için, Homer'le, Yunan trajikleriyle uzun süre haşır neşir olmak ve çok çok yolculuk yapmak gerekliydi. Bütün bu geçmiş yüzyıllara çok yabancı kalıyor, hem de ağırlıklarıyla eziliyordum.

Bahçenin birinden siyah giysili bir kadın çıktı ve bana işaret etti. Yaklaştım: Bir şeyler mırıldanarak elini uzatıp açtı; bir kaç drahmi verdim. Babama dönüp:

"Gördün mü?"

"Kimi, dilenci kadını mı?"

189

"Dilenci değil. Bir köylü kadın. Üstelik ihtiyar bile değil. Köylülerin dilendiği bir ülke, ne korkunç bir şey."

"Evet, Yunanistan yoksuldur," dedi babam.

Durduğumuz kimi kasabalarda, öylesine güzellik ve öylesine sefaletin yarattığı çelişki karşısında rahatsız oluyordum. Bir gün babam, Yunanistan'daki, Sardunya'daki gerçekten yoksul toplumların para konusundaki bilgisizlikleri sayesinde bizlerin yitirdiği değerlere ve yalın, zorlu bir mutluluğa eriştiklerini söylemişti. Ama Pe-leponez halkının, ne çakıl taşı kıran kadınlarının, ne de ağır kovalar taşıyan küçük kızlarının, yaşantılarından hiç de hoşnut halleri

yoktu. Üstünde durmadım bunların; buraya onlara acımaya gelmemiştik. Ama hiç olmazsa babamın, yoksulluklarıyla kıyasıya yetinip mutlu olan insanlar, tam olarak nerede rastladığını bana söylemesini isterdim.

Trent ve Epidor'da Miken'de yaşadığım heyecanı zaman zaman yemden yaşadım. Andritsena'ya geldiğimiz gece çok neşeliydim. Gece epeyce ilerlemişti. Bir uçuşun boyu sıra, çok bozuk bir yolda, mehtapta yol almıştık. Babam bütün dikkati ile arabayı kullanıyordu. Biraz uy-

190

kumuz gelmişti, ikimiz de yorulmuştuk; loşlukta farlar bize yol açarken, gösterge tcblusunun ışıklarıyla hafiften aydınlatılmış yürüyen evimizin içinde, kendimizi dünyada yalnız hissediyorduk.

"Çok cici bir otel var; bakımlı, temiz ve köy evi stilinde döşeli" dedi babam.

Kasabanın meydanında, kepenkleri kapak bir hanın önünde durduğumuzda saat onbirdi:

"Bu bay Kristopulas'un oteli değil," dedi.

"Onu arayalım öyleyse."

Yaya, ıssız sokaklarda dolandık durduk. Ne camlarda bir ışık, ne de bundan başka bir otel vardı. Babam kapıya vurdu: Ses yok. Çok so-- ğuktu, arabada uyumak da pek hoş olmayacaktı. Yeniden seslenip, kapıya vurmaya başladık. Sokağın dibinden, sırtında bembeyaz bir gömlek, kuzguni siyah saçlı ve bıyıklı bir adam fırladı.

"Fransız mısınız?"

"Evet."

"Fransızca seslendiğinizi duydum. Yarın pazar kurulma günü, otelde yer yoktur."

"İyi Fransızca konuşuyorsunuz."

"Oh, pek o kadar değil, ama Fransa'yı seve-

rim..."

191

rından söz etmeye başladı: Duyan da komünist partisine kayıtlı sanırdı bizi. Eğleniyordum ama mideme de kramplar giriyordu.

"Gidip bir bakayım, alacak bir şeyler bulabilirim belki," dedim.

Meydanda dolandım. Siyah giysili kadınlar, satıcı kadınlarla tartışıyorlardı. "Yalın, zorlu bir mutluluk": Soğuktan kızarmış yüzlerde, hiç de bunu göremiyordum. Genellikle çok dikkatli

karar veren babam, nasıl olmuş da, bu derece yanılmıştı? Bu ülkeyi yalnız yazın görmüş olmalıydı: Güneş, meyvalar ve çiçeklerle kuşkusuz çok daha neşeli yerlerdi buralar.

Kahvenin patronunun rafadan yaptığı iki yumurta satın aldım. Birini soymaya başlar başlamaz, korkunç pis, bir koku yayıldı çevreye; ötekini kırdım, o da çürümüştü. Yunanlı gitti iki tane daha getirdi. Pişirttik: ikisi de çürüktü.

"Nasıl oluyor bu böyle? Doğrudan doğruya köyden geliyor.

— Pazar on beş günde bir kurulur. Şans eseri arasına bayat yumurtaya rastlanır. Yoksa... katı yumurta yemek daha iyidir, önceden söylemem gerekirdi size." "Hiç yememeyi yeğlerim."

194

Az sonra, Bassae tapınağının yolu üzerinde yürürken, babama:

"Yunanistan'ın böylesine yoksul olduğunu düşünmemiştim," dedim.

"Savaş harap etti ülkeyi, özellikle iç savaş."

"Nazik bir adam. Sen de rolünü iyi yaptın: Bizlerin komünist olduğuna kanaat getirdi."

"Yunanistan'da bu kadar çok siyasal tutuklu olduğunu bilmiyordum."

"Olağan. Bir meslekdaşım vardı, durmadan bize Yunanistan kampları aleyhine dilekçeler imzalatmak isterdi.

"imzalar miydin?"

"Evet, bir kez imzaladım, ülke olarak bir şeye imza koymam. Bir kere tamamen etkisiz kalır, sonra da bütün bu insanca görünüşlü davranışların arkasında, siyasal çarklar döner."

Atina'ya döndük. Kentin modern kesimini gezmemiz için ısrar ettim. Omony meydanı çevresinde yürüdük. Keyifsiz, kötü giyimli ve ter kokan insanlar vardı. "Gördün mü, hiç görülmeye değer bir şey yok" dedi babam. Bu solmuş yüzlerin iç dünyasında neler olup bittiğini öğrenmek isterdim. Paris'te de dirsek dirseğe geldiğim pek çok insanın iç dünyasını bilmiyorum,

195

ama merak edip öğrenecek zamanım da yok, çok meşgulüm. Atina'da ise yapacak başka bir işim -

yok.

"Birkaç Yunanlı tanımak gerek," dedim.

"Tanıdım. Hiç de ilginç değillerdi. Aslında şu zamanda bütün ülkelerin insanları, birbirlerine benziyorlar."

"Gene de, buradaki sorunlar Fransa'dakilerle aynı değil."

"Sorunlar, burada da, orada hep aynı; günlük hayat uğraşı sorunları

Zengin semtlerdeki lüksle, halkın yüzündeki anlam arasındaki karşıtlık bence Paris'tekinden çok daha göze çarpıcıydı.

"Bu ülke yazın daha canlı ve neşelidir herhalde."

"Yunanistan neşeli değil, güzeldir", dedi ba-mam sesinde hafif bir sitem seziliyordu.

Koray'lar, gülümsemeyle kıvrılmış dudakları, sabit bakan gözleri, neşeli ama aptalca halleriyle güzeldiler. Onları sevmiştim. Unutmuyacağımı da biliyordum. Onları görür görmez müzeyi terk etmek istedim. Diğer heykellerle, kabartmalara, efrizlerle ve dikme taşlara pek ilgi duyamıyor-dum. Vücudumu ve ruhumu büyük bir yor-

196

günlük kaplıyordu. Babamın dikkatine, gösterdiği ilgiye hayran oluyordum. Onun hakkında, buraya geldiğimiz zaman bildiğimizden daha fazla bir şey öğrenemedim, iki gün sonra ondan ayrılıyorum: Ne zamandan beri zihnimi kurcaladığını bilmediğim bu düşünce... ansızın ok gibi saplandı benliğime. Vazolarla dolu bir salona girdik, sonra gördüm ki, bunu iç içe, vazo dolu başka birçok salon izliyordu. Babam bir ca-mekânın önüne dikildi, içindekilerin bana, yüzyıllarını, stillerini ve özelliklerini anlatmaya başladı: Homer devri, eski devir, siyah figürlü vazolar, kırmızı figürlüler ve beyaz zeminliler. Vazoların üzerlerinde temsil edilen sahneleri de anlatıyordu. Yanımda, ayakta, parlak parkeli salonların en dibine doğru ilerleyip gidiyordu; ya da ben ilgisizlik uçurumundan tepe aşağı yuvarlanıp gidiyordum. Şimdi, artık aramıza aşılmaz bir mesafe girmişti, çünkü onun için, bir renk farkı, bir kuş, bir hurma dalı resmi onu eski mutluluğuna, tüm geçmişine geri götüren bir zevk ve hayret konusu oluyordu. Beni ise bu vazolar boğuyor, vitrinden vitrine geçtikçe, sıkıntım bunalıma dönüşüyor ve aynı zamanda da: "Bu fırsatı da kaçırdım" diye düşünüyordum.

197

"Daha fazla dayanamacağım!" diyerek durdum.

"Gerçekten ayakta duracak halin yok: Daha önce söylemeliydin bana!"

Herhalde ansızın dayanamayıp bayılacağımı sanıp sinirlenmişti. Otele götürdü beni, bir kseres içip ona Koray'lardan söz etmeye çalıştım. Söylediğimi anlamayacak bir haldeydi. Canı sıkılmış gözüküyordu.

Ertesi sabah Akrapol müzesine yalnız girdi. "Fartenon'u görmek daha hoşuma gidiyor."

Hava ılıktı. Göğe, tapınağa bakıyor ve bozgunun verdiği acı duyguyu yaşıyordum. Çiftler, gruplar kılavuzu nazik bir ilgiyle, esnemelerini tutarak dinliyorlardı. Ustaca yapılmış reklâmlar onları burada tarifsiz; hazlar tadacaklarına inandırmıştı. Kimsede dönüşünde,

yıkıntılar karşısında hiçbir şey duymadığını, öylece donup kaldığını itiraf etmeyecekti. Dostlarına Atina'ya gitmelerini hararetle güzel görüntüler hiç bozulmadan kalacak ve yalan zinciri sürüp gidecekti. Neyse, şu genç çiftin ve orta yaşlı iki kadının gülüşüp konuşarak tapınağa doğru ağır ağır çıktıklarını ve durup onu, rahat bir mutluluk içinde seyrettiklerini gördüm. Niye ben böyle olamıyordum? Niçin acaba sevgiye layık

198

olduğunu bildiğim şeyleri sevmekten acızdım?

Marthe odaya girdi:

"Sana et suyu hazırladım."

"Zorla biraz kendini."

Laurence, onları memnun etmek için yu-tarcasına içti. iki gündür yemek yemiyordu. Ne olacaktı sanki, madem ki acıkmıyordu... onların üzgün bakışları altında kâseyi bitirdi. Kalbi hızlı hızlı çarpmaya başladı ter bastı. Önceki gün ve daha önceki günkü gibi, banyoya koştu ve kustu. Ohh, ne ferahladı! içini iyice boşaltmak, tüm benliğini kusmak isterdi. Ağzını çalkalayıp, bitkin ama sakinleşmiş olarak yatağına attı kendini.

"Çıkardın mı?" dedi Marthe.

"Sana yiyemediğimi söyledim."

Mutlak bir doktora görünmen gerek."

"istemiyorum."

Doktor ne yapabilirdi? Yapacağı da neye yarayacaktı? Kustuktan sonra kendini daha iyi hissetti. Karanlık çöktü içine; bırakıverdi kendini karanlığa. Okuduğu bir öyküyü düşündü. Yeraltında dolaşan bir köstebek, bir gün oradan çıkar ve serin, temiz havayı hisseder ama görmeyi beceremez. Laurence, bu öyküyü kendisine başka türlü anlattı: Köstebek yeraltında görmeyi

199

becerir ve herşeyi kapkaranlık görür. Hiçbir anlamı yok bunun.

Jean-Charles baş ucuna oturdu ve elini avu-cunun içine aldı:

"Hayatım, bana seni üzen, canımı sıkan şeyin ne olduğunu-anlatmaya çalış. Doktor Lebel'le konuştum, o senin çok büyük bir can sıkıntısı ve üzüntü içinde olduğunu sanıyor."

"Gayet iyiyim."

"İştahsızlıktan söz etti. Birazdan gelecek."

"Hayır istemem!"

"Öyleyse bu işin içinden kendin çık. Düşün ba- kalım, boş yere iştahsızlık olmaz: Nedenini bul."

Laurence elini çekti.

"Yorulдум, bırak beni."

Jean-Charles odadan çıktıktan sonra kendi kendine, evet can sıkıcı olaylar var, var a"ma yürümeği, yemek yemeği engelleyecek derecede değil, dedi. Daha beni Paris'e getiren Caravelle'deyken üzgündüm. Uçak sise gömülürken, kaçmasını beceremediğim hapishanenin kapılarının yeniden üzerime kapandığını görüyordum.

Jean-Charles hava alanındaydı:

"Güzel bir yolculuk yaptınız mı?"

200

"Çok iyi geçti."

Laurence, ne yalan, ne de doğru söylüyordu. Bu söylenen bütün kelimeler ve kelimeler. Evde çocuklar sevinç çığlıkları, sıçramalar ve öpücüklerle karşıladılar. Bir sürü soru sordular. Bütün vazolarda çiçekler vardı. Bebekleri, eşarplar, etekleri, albümleri ve fotoğrafları dağıttım. Sonra da nefis yolculuğu anlatmaya başladım. Daha sonra giysilerimi dolaba yerleştirdim.. Yuvasına kavuşmuş bir genç kadın rolü yapıyormuş duygusu yoktu içimde: Daha kötüsü vardı. Bir görüntü değildim, ama başka bir şey de değildim. Bir hiçtim. Akrapol'ün taşları şu evin taşlarından daha çok yabancı gelmemişti bana. Yalnız Çat-herine...

"Catherine nasıl?"

"Bana göre çok iyi," dedi Jean-Charles. "Psikolog en yakın zamanda kendisine telefon etmeni istedi."

"Olur."

Catherine'le konuştum; Brigitte paskalya tatilini geçirmek üzere Setton gölü yakınındaki evlerine çağırılmıştı, izin verir miydim? Evet. O da evet diyeceğimi bildiği için memnundu. Bayan Frossard'la çok iyi anlaşıyorlardı; ona gittiğinde

201

resim yapıyor, oyun oynuyor ve eğleniyordu.

Belki de anne — psikiyatri rekabeti klasik bir şeydi, ama ne olursa olsun ben bu durumdan kurtulamıyordum. Bayan Frossard'ı iki kez görmüş ve sevmemişim; nazik, işini bilen bir görünüşü vardı. Ustaca sorular soruyor ve cevapları sınıflara ayırıyordu, ikinci kez ondan ayrıldığımda, hemen hemen benim, kızım konusunda bildiğim şeyler kadar, o da bilgi sahibi olmuştu. Yunanistan'a gitmeden önce ona telefon etmişti: Hiçbir şey söylemedi, tedavi henüz başlamıştı.

"Ya şimdi?" diye sordum kendi kendime, kapısını çalarken, tepeden turnağa zırhlanmış, savunmaya hazırdım. Bu halimi görmezlikten geldi ve durumu tatlı bir sesle açıkladı. Genel olarak Cat-herine çok iyi bir duygusal dengeye sahipti. Beni ve Louise'i çok fazla seviyor fakat babasını pek fazla sevmiyordu; Jean-Charles'ın bu konuda biraz çaba göstermesi gerekiyordu. Brigitte için olan duyguları aşırı değildi. Yalnız, ondan yaşça daha büyük ve gelişmiş olduğu için, yaptığı konuşmalar Catherine'in huzurunu kaçıyordu.

"Halbuki Brigitte bana dikkatli olacağına dair söz vermişti: Çok da dürüst bir çocuk."

— Ama hanımefendiciğim. On iki yaşındaki

202

bir çocuk sözlerim nasıl tartabilir.? Belki bazı şeyleri anlatmıyor ama anlattığı diğer şeyleri de Catherine kötü değerlendiriyor. Resimlerinde, yaptığı çağrışımları, testlere verdiği cevaplarda bunalım apaçık göze çarpıyor."

Gerçekten bunu biliyordum. Brigitte'den olanaksız bir şey istediğimi anlamam için bayan Frossard'ın bana söylemesine gerek yoktu: Arkadaşlık açık kalpliliği zorunlu kıldadı. Bayan Frossard'm vardığı sonuç: Catherine'i korumanın tek çaresi, iki çocuğun karşılaşmasını önlemektir. Sert bir biçimde karşı çıkıldığında tehlikeli olan, dayanılması güç çocukça tutkular sözkonusu değildi. Karşılaşmaları akıllıca seyrekleştirilirse, Catherine'de ruhsal çöküntü yapmayacaktı. Şimdiden, yaz tatiline dek, birbirlerini daha az görmeleri ve gelecek yıl da aynı sınıfta olmamalı için çare bulmalıyım. Kızımın daha çocuksu arkadaşlar edinmesi de iyi olacaktı.

"Gördün mü! Hakkım varmış," dedi Jean-Charles başarı kazanmışçasına. "Catherine'in ruhsal dengesini bu küçük kız bozdu."

Hâlâ o sesi duyuyor. Brigitte'in eteğinin baskısına tutturulu iğneyi görüyordum: "Günaydın efendim"; boğazımda bir şeyler düğümle-

203

niyordu. Arkadaşlık değerli bir şeydi. Eğer küçükken bir kız arkadaşım olsaydı, bıkkın ve bezgin kalacağıma onunla konuşuyordum.

"Peki olur, paskalya'da yanımızda kalır."

"Çok canı sıkılacak."

Daha ilgi çekici bir şey önerilirse o kadar üzülmez."

Jean-Charles birden canlanıverdi: Catherine, Yunanistan'dan getirdiğim fotoğraflara büyük ilgi duymuştu; öyleyse Louise'le birlikte onu da Roma'ya götürürdük, ama dönüşte onu oyalayacak bir uğraşı bulmak gerekiyordu: Spor, dans gibi. Binicilik! çok güzel bir fikirdi, hatta sevgi yönünü bile tatmin ederdi. Arkadaşın yerine bir at! Tartıştım, ama Jean-Charles kararlıydı. Roma ve binicilik...

Catherine'e Roma'ya yapacağımız yolculuktan söz edince, ne yapacağını şaşırıldı: "Brigitte'e söz verdim, üzülür gitmezsem."

"Bir Roma yolculuğu bu, anlayış gösterir: Her zaman böyle bir fırsat ele geçmez. Sen ilgi çekici bulmuyor musun?"

"Brigitte'e gitmeyi daha çok isterdim."

Üzölmüş, kederlenmişti. Ama hele bir kez Roma'ya gidelim, kuşkusuz hoşuna gidecek, ar-
204

kadaşını da hiç düşünmeyecekti. Biraz daha da ustalıkla hareket edilirse, gelecek yıl onu tama-miyle unutacaktı.

Laurence'ın boğazı sıkılır gibi oldu. Ertesi gün Jean-Charles herkesin önünde, Catherine'in durumunu tartışmamalıydı. Bu bir çeşit ihanet, sözünde durmamaktı. Aman ne romantizm! Sanki Catherine'miş ve hakkında konuşulanları ansızın duymuş gibi, utanca boğulduğunu hissetti Laurence. Babası, Marthe, Hubert, Jean-Charles ve Laurence hep birlikte Dominique'de akşam yemeğindeydüer. (Annem aile toplantılarından zevk alıyordu! Bunları da mı görecektik! Ya babamın ona karşı nazik tutumu!)

"Kız kardeşim bana tıpatıp benzeri bir olayı anlattı," dedi. "dördüncü sınıftaki en iyi öğrencilerinden biri, annesi Madagaskarlı olan ve kendinden yaşça daha büyük bir kızla arkadaşlık kurmuş. Bütün dünya görüşü ve kişiliği değişmiş."

"Onları ayırmışlar mı?" diye sordum.

"Orasını bilemiyorum."

"Bir uzmana akıl danışıldığında, öğütlerini yerine getirmek gerek gibi geliyor bana," dedi Do-minique. Kanısına çok önem veriyormuşcasına

205

babama dönerek: "Öyle düşünmüyor musun?" dedi.

Dominique'in/ babamın kendisine karşı gösterdiği özenden duygulanmış olmasını anlıyorum; dostluğa ve sevgiye öylesine gereksinimi var ki. Beni tedirgin eden şey, babamın, onun işveli davranışlarına kendini kaptırılmış olması.

"Doğrusu da o herhalde."

Bu duraklayıp ne söyleyeceğini bilemeyen ses, oysa Delf'te müzikten çıldırmış dans eden çocuğu seyrederken, benimle aynı kanıdaydı.

"Bana sorarsanız, sorun bambaşka bir şey", dedi Marthe.

Tanrısız bir evrende, bir çocuk için yaşamanın olanaksız olduğunu tekrarladı. Catherine'i dininin verdiği avunçlardan yoksun kılmaya hakkımız olmadığını söyledi. Hubert sessizce

yemeğini yiyordu. Zihni anahtarlık takaslarıyla meşgul olmalıydı; bu onun son tuhaf tutkularından biriydi.

"Bir arkadaşına sahip olmak herhalde çok önemli bir şey!" dedim.

"Sen pekâlâ arkadaşsız yapabildin," diye cevap verdi Dominique.

"Sandığın kadar kolay olmadı bu."

,206

"Öyleyse bir tane arkadaş buluruz ona," dedi Jean-Charles." Ağladığına, kâbus gördüğüne ve derslerini iyi izleyemediğine göre Brigitte onun için bir arkadaş değil; Bayan Frossard, az da olsa, bir dengesizlik buldu onda."

"Ona dengesini bulmasında yardımcı olmalı ama, onu Brigitte'ten ayırarak değil. Ama baba, Delf'te, evreni tanımaya başladığında, insanın bocalamasının doğal olduğunu söylüyordun."

"Öyle doğal şeyler vardık ki,' onlardan sakınmak çok daha iyidir, insan bir yerini yakarsa, bağırması doğaldır! En iyisi yakmamaktır. Eğer psikolog onu dengesiz bulmuşsa..."

"Ama sen psikologlara inanmıyorsun!"

Sesimin yükseldiğini hissettim. Jean-Charles canı sıkkın bir biçimde baktı bana.

"Bak dinle, madem ki Catherine işi dramlaş-tırmadan bizimle gelmeyi kabul ediyor, sen de bu işi fazla büyütme."

"Dramlaştırmıyor mu?"

"Asla."

"O halde bir sorun yok ortada!"

Dominique ve babam birlikte; o helde sorun yok, demişler ve Hubert de onaylar gibi başını sallamıştı. Laurence, yemek zorunluğundaydı

207

ama, ilk spazm o zaman midesine girmişti. Kendini yenilmiş kabul ediyordu. Herkes haksız, kendi haklı olamazdı ya; hiçbir zaman bunu böyle düşünme küstahlığını gösterememişti. (Matmazel Houchet Galile'yi, Pastör'ü ve diğer başkalarını örnek gösterirdi ama, ben kendimi Galile'nin yerine koyamam.) Öyleyse Paskalya'da —birkaç güne kadar iyileşirdi, biraz yemek yemekten nefret edince, bu bir alışkanlık halini alıyordu— Catherine'i Roma'ya götüreceklerdi. Laurence midesinin burulduğunu hissetti. Belki de uzun bir süre yiyemeyecekti. Psikolog, Catherine'i götürmek istemediği için, yalandan kendini hasta ettiğini sanacaktı. Saçma. Eğer gerçekten istemese, kabul etmez ve bunun için de uğraşır. O zaman hepsi de isteğini kabul etmek zorunda kalırlardı.

Hepsi. Çünkü hepsi ona karşıydı. Biraz dikkati dağılır dağılmaz, o şiddetle uzaklaştırmak isteyip, dayanamadığı görüntü üzerine çöküveriyordu: Bir Amerikan gıda maddesi reklamı yapan afiş üzerindeki kişiler örneği gülen Jean-Charles, babası ve Dominique... Barışmışlar ve kendilerini aile yaşantısının kıvancına kaptırmışlardı. Temel ayrılıklar gibi gözükten şeylerin, o

208

kadar da önemi yoktu. Yalnız kendisi farklıydı onlardan; bir kenara fırlatılıp atılmış, yaşamaktan ve sevmekten acizdi. Elleriyile çarşafa yapıştı, işte onu ölümden daha çok korkutan şey geliyordu: Herşeyin çöküp, yok olduğu anlardan biri. Vücudu taş gibiydi. Haykırmak istiyordu ama taşın ne sesi de gözyaşı vardır.

Dominique'e inanmak istememiştim; Yunanistan'dan dönüşümüzün sakizinci, yemek yediğimiz akşamın üçüncü günü bana:

"Düşünebiliyor musun, babanla ben, yeniden birlikte yaşamayı düşünüyoruz."

"Ne? Sen ve babam mı?"

"Bu kadar mı şaşırttı seni? Niye ki? Aslında ortak pek çok şeyimiz var. İlk önce bütün bir geçmişimiz, sonra da sen, Marthe ve sizin çocuklarınız."

"Zevklerin birbiriinkinden çok farklı."

"Farklıydı, yaşlanınca biraz değişti."

"Sakin ol!, diyordum kendi kendime. Salonda bahar çiçekleri vardı: Sümbüller, çuha çiçekleri. Onlar ya babamın armağanıydı, ya da Domi-nique'in zevki değişiyordu. Kimi taklit ediyordu? Olmak istediği kadını mı? Konuşuyordu. Kelimeler bir kulağından girip ötekenden çıkar-

209

ken, ona inanmamak için hâlâ kendimi zorluyordum. O her zaman kendi kendine, olmayacak şeyler uydururdu. Güvene, sevmeye, sayılmaya gereksinimi vardı. Babamın da ona karşı sevgisi, saygısı pek çoktu. Babam onun bu tutkusunu, eğlenceli hayata aşırı bağlılığım yanlış değerlendirdiğini, aslında bunların bir tür canlılık belirtisi olduğunu fark etmişti; ve bu arada da, doğal olarak, birlikte yaşayacağı birine de ihtiyaç duyuyordu. Kendini yalnız hissediyor ve sıkılıyordu. Kitaplar, müzik ve kültür bir varlığın yerini tutmuyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse de, hâlâ çok yakışıklıydı. Hem o da kendi yönünden, bir gelişme göstermiş, olumsuzluğun verimsiz olduğunu anlamıştı. Dominique onun parlamento hayatı hakkında derin bir bilgi sahibi olduğunu bildiği için, radyodaki bir açık oturuma katılmasını istemişti: "Ne kadar hoşuna gittiğini bilemezsin." O korkunç çığılıkların çınladığı salonun ılık havasında, sesi uyumlu ve memnun akıp gidiyordu. "Dayanılır, her şeye dayanılır." Gilbert'in hakkı varmış. Bağırır, ağlar ve çırpınır insan; sanki yaşantısında, bu ağlamalara, çırpınlara ve bağırmalara degecek bir şey varmış gibi. Doğru bile değil bu. Hiçbir şeyin

210

önemi olmadığından, onarılamayacak hiçbir şey de yoktur. Niçin tüm yaşantısı boyunca insan yatakta kalmamış?

"Babamın yaşantısını çok mu sönük buluyorsun?" dedim.

Anlayamıyorum. Dominique babam konusunda ansızın fikir değiştirmemişti; onun dünya görüşünü paylaşmadığı gibi, orda durum diye adlandırdığı şeyi de paylaşmaya razı değildi.

Aaa! Benim kendi yaşantım bana ait," dedi hararetle. "Bu konuda tamamiyle anlaştık: Herkesin kendi uğraşısı ve çevresi kendine."

"Bir çeşit barış içinde birlik mi yani?"

"Öyle de istersen."

"Öyleyse, niye birbirinizi arasına görmekle ye-tinmiyorsunuz?"

"Hani, yani sen de, dünyayı tanımıyorsun, hiçbir şeyin de farkında değilsin!" dedi.

Bir süre sustu. Kafasını kurcalayan şeyin, pek hoş bir şey olmadığı belliydi. •• "Sana daha önce de söyle'dim; erkeksiz bir kadın toplumda yeri olmayan kadındır, ikisi eşanlamlıdır. Biliyorum, daha şimdiden bana jigololar yakıştırıyorlar ve istekliler de var."

"O halde niye babamı seçtin? Daha parlak (Bu

211

kelimenin üzerine basarak) birini seçebilirdin," dedim.

"Parlak mı? Gilbert'le kıyaslarsan, kimse parlak değildir. Bir başkasına evet demem, ikinci kalite bir şeyle yetiniyormuşum gibi olur. Babam ta-mamiyle bambaşka." Yüzü, sümbüllerin ve çuha çiçeklerinin havasına uygun bir anlam aldı: "Uzun bir ayrılıştan sonra, yaşlılığı birlikte karşılamak üzere, yeniden birleşen karı koca, insanlar belki şaşacaklar, ama, gülüp alay edemeyecekler."

Bu konuda onun kadar emin değildim. Ama şimdi artık onu anlıyordum. Güven ve sayılma duygusu: işte ihtiyaç duyduklarından ilki. Başkalarıyla kuracağı yeni ilişkiler onu, hafif meşrep kadınlar düzeyine indirecekti, oysa bir koca da, öyle kolay bulunmazdı. Yaratacağı kişiliği görür gibiydim: Ulaşacağı en yüksek yere ulaşmış, başarılı ama havailikten kurtulmuş ve ağırbaşlı, daha güç erişilen zevkleri yeğleyen bir kadın olacaktı.

Ama babam razı mıydı? Hemen o akşam La-urence babasına uğradı. Eski eşya kokulu, sürü ile gazete ve kitaplarla dolu bekâr evini ne çok seviyordu Laurence. Gülümsemeye çalışarak, he-

212

men gelir gelmez sordu:

"Dominique'in anlattığı gibi, birlikte yaşayacağınız doğru mu?"

"Her ne kadar sana çok şaşılacak gibi geliyorsa da, evet öyle."

Biran ne yapacağını, ne söyleyeceğini şaşırılmış gibiydi.

"Evet, doğrusu ya, şaşırdım. Yalnızlığına öyle çok bağlıydın ki."

"Annene gidip yerleşirsem, yalnızlığımı yitirmek zorunda değilim. Evi çok büyük. Bizim yaşımızda, ikimizin de bağımsız olması gerekir."

Laurence yavaşça:

"Sanırım ki, iyi bir fikir."

"Sanırım. Çok içime kapanık yaşıyorum. Dünya ile ilişkiyi sürdürmem gerek hiç olmazsa. Hem biliyor musun, Dominique olgunlaştı ve beni eskisinden çok daha iyi anlıyor şimdi."

Şundan bundan konuşup, Yunanistan anılarını tazelemişlerdi. Akşam Laurence yediğini küsmüştü. Ertesi gün, ne de daha ertesi gün yataktan kalkmamıştı. Kafası, birbirleriyle çatışan kelimeler ve görüntüler dolu, bir çekmeceydi, onlarla savaşmaktan yorgun düşmüştü. Çekmece açılacak olursa, herşey yerli yerindeydi. Çek-

213

meceyi açtı. Yalnızca kıskançtı. Oedipus kompleksinden tamamıyla kurtulamadığım için annemi hâlâ hasmım olarak görüyordum. Elektra, Agamemnon, Bunun için mi Miken beni bu kadar duygulandırmıştı? Hayır. Hayır. Zırva hepsi bunların. Miken güzeldi ve beni etkileyen de güzelliğiydi. Çekmece kapandı, içindekiler çarpışmaya başladı. Kıskancım ama, özellikle ve özellikle... Hızlı hızlı nefes almaya ve soluğu kesilmeye başladı. Öyleyse babamın bu olgunluğu ve neşesi gerçek değildi ve kendi öz aydınlığı kendine yetmiyordu! Bunu anlayamadığı için, kendi kendine kızdı Laurence; belki de aradığı bu giz yoktu, evet yoktu: Bunu Yunanistan'dan beri biliyordu Laurence. Hayal kırıklığına uğramıştım. Bu kelime hançer gibi saplandı. Haykı-ramayacağını bildiği halde, bunu engellemek istercesine mendili tıkadı ağzına. Hayal kırıklığına uğradım, uğramakta da haklıyım. "Ne kadar hoşuna gitti, bilemezsin." Babam da: "Beni eskisinden çok daha iyi anlıyor." Övüldüğünü hissetti. Övülmek, dünyaya öylesine belli bir ilgisizlikle ve tepeden bakan, her şeyin geçici olduğunu bilen, huzuru umutsuzluğun epey ötesinde bulan babam... inancından asla dönme-

21,4 ,

yen o, yalancılık ve uşaklıkla suçladığı radyoda gidip konuşacaktı. O da bir başka soydan değildi. Mona: "Ne olacak! Hık demiş, birbirlerinin burnundan düşmüşler," diyecekti.

Bitkin/uyuklayıp kalmıştı. Gözlerini açtığında Jean-Chales oradaydı:

"Hayatım, doktora gözükmen kaçınılmaz oldu artık."

"Ne için?"

"Seninle konuşacak, rahatsızlığının nedenini anlamanda sana yardımcı olacak."

Laurence sıçradı:

"Hayır! Asla! Benimle oynanmasına izin vermeyeceğim." Bağırıldı: "Hayır! Hayır!"

"Sakin ol."

Yastığının üzerine yığıldı. Onu yemek yemesi için zorlayıp, herşeyi yutturacaklardı. Hangi her-şeyi? Bütün kustuklarını, kendi yaşantısını, yalan aşkları ile başkalarının yaşantısının, onların para işlerini ve yalanlarını yutturacaklar, onun hayal kırıklığını, herşeyi reddetme hastalığını iyileştireceklerdi. Hayır. Niye hayır? Gözlerini açıp da, karanlığı gören köstebeğe bunun ne yararı olmuştu? Ya Catherine'in? Göz kapaklarını mı çivilemeli? Yüksek sesle "Hayır" diye bağırıldı.

215

Catherine'e bu yapılamaz. Bana yapılanın, ona da yapılmasına izin vermeyeceğim. Benden ne yarattılar? Kimseyi sevmeyen, dünya güzelliklerine duygusuz, ağlamasını bile bilmeyen bir kadın, kustuğum bu kadını yarattılar. Ctahe-rine'nin ise, tam tersine, hemen gözlerini açmalı, belki bir ışık süzülüp ona kadar ulaşır ve belki de o kendini kurtarırdı... Neden? O gecedен. Bilgisizlikten ve ilgisizlikten. Catherine... Ansızın doğruldu yerinden.

"Bana yapılan, ona yapılmayacak."

"Sakin ol."

Jean-Charles bileğinden tutmuş, gözleri birinden yardım bekler gibi, sağa sola bakmıyordu. Her zaman haklı olduğundan çok çok emin, çevresinin oldukça iyi etkileyen, Jean-Charles'ı, beklenmedik en ufak bir olay, korkutmaya yetiyordu.

Sakinleşmeyeceğim. Doktorsada istemiyorum. Sizler beni hasta ediyorsunuz. Sizlerin isteklerine boyun eğmeyip, kendi kendime iyileşeceğim. Catherine konusunda da, meydanı size bırakmayacağım. Ben hapı yuttum, ama onu sakat-layamayacaklar. Arkadaşından yoksun bırakılmasını istemiyorum. Tatilini Brigitte'le geçir-

216

meşini istiyorum ve bu psikologa da artık bir daha gözükmeyecek."

Laurence üstündeki örtüleri attı ve kalktı. Sırtına bir sabahlık geçirdi; birden Jean-Char-les'in üzülmüş bakışlarını gördü.

"Doktoru çağırma, aklımı kaçırmıyorum. Sana düşündüklerimi söylüyorum o kadar. Böyle de yüzünü asıp durma!"

"Söylediklerinden hiçbir şey anlamıyorum." • Laurence çaba gösterip, sakın bir sesle:

"Basit. Catherine'le ilgilenen benim. Sen uzaktan uzağa karışıyorsun. Ama onu ben yetiştiriyorum ve onun hakkında da karar vermek bana düşer. O kararları da veriyorum şimdi. Bir çocuk yetiştirmek, ondan güzel bir görüntü yaratmak değildir..."

Kendine karşın Laurence'ın sesi yükseldi ve konuştu, konuştu... Tam olarak ne söylediğini bilmiyordu ama ne çıkardı? Önemli olan Jean-Charles'dan ve diğerlerinin hepsinden daha çok bağırıp, onları susturmaktı. Kalbi hızlı hızlı attı ve gözleri yandı:

"Kararlarımı verdim ve dönmeyeceğim onlardan."

Jean-Charles gittikçe daha afallamış bir du-

217

rumda, yumuşak bir sesle mırıldandı:

"Niye bütün bunları bana daha önce söylemedin? Hasta olmana değmezdi. Bu konuda böylesine hassas olduğunu bilmiyordum."

"Hassasım, evet. Belki artık kalpsizim ama bu konuda hassasım."

Laurence, Jean-Charles'ın gözlerine gözlerini dikti ve Jean-Charles başını çevirdi:

"Bana önceden söylemeliydin bunu."

"Belki. Her neyse, şimdi söyledim işte."

Jean-Charles inatçıydı ama, aslında Brigitte ile Catherine arasındaki dostluğu hiç önemsemiyordu. Onu gerçekten ilgilendirmiyordu bu konu, çünkü çok çocuksu buluyordu. Beş yıl önce olanlar da hoş değildi. Yeniden aynı duruma düşmemi istemezdi, işi sıkı tutarsam, kazanırım.

"Eğer savaş istiyorsan savaşırız."

Omuzunu silkti:

"Savaş? ikimizin arasında mı? Kiminle konuştuğunu sanıyorsun?"

"Bilmem sana bağlı."

Jean-Charles: "Seninle hiçbir zaman zıtlasım-dım." dedi ve bir an düşündü,

"Doğru, sen benden daha çok ilgileniyorsun Catherine'le. Son kararı vermesi gereken de sensin. Bunun aksini hiç iddia etmedim." Canı sıkkın bir biçimde: "Hem düşündüklerini açıklasay-dın, herşey çok daha kolay çözümlenirdi."

Laurence zorla gülümsedi:

Suçluyum. Ben de seninle zıt gitmeyi hiç sev-nem."

Sustular.

"Anlaştık mı öyleyse? Catherine tatilini Brigit'le geçirecek.

— Eğer istediğin buysa.

— Evet."

Laurence saçlarını taradı, kendine çeki düzen verdi. Aynadaki solgun görüntüsüne, kasılmış yüzüne baktı: Benim için her şey bitti, diye düşündü. Ama çocuklar şanslarını kullanma fırsatım elde edeceklerdi. Hangi şans? Onu bile bilmiyordu.

SON